

VIII N
23

Ovomu je društvu pokroviteljem Preuzvišeni gospodin dr. Theodor grof PEJACSEVICH, vlastiti.

Uređuje: Bogdan Penjić.

Izlazi svakoga mjeseca na cijelom arku (8 stranā). — Članovi društva dobivaju list besplatno. — Ako bi neko želio, može ga dobiti za godišnju pretplatu od 6 kruna. — Oglasi se primaju, te se plaća za petit-pismenim, a za inače tiskane oglase prama veličini prostora. — Pretplata, članci, dopisi i razna pčelarska pitanja šalju se na Uredništvo, Osijek, dolnji grad. Društveni član, ako se obveže, da će svake godine priposlati izvoran dopis od najmanje 3 tiskane strane, opsegu društveno glasilo, može biti po odboru imenovan dopisujućim članom, a kao takav ne plaća godišnjeg članskog doprinosa.

Br. 1. i 2.

U OSIJEKU, za mjesec siječanj i veljaču 1913.

Tečaj XXXIII.

Sistematska pouka u pčelarstvu.

Ovakova se samo iscrpivom naukovom osnovom u dobro uređenim školama i zgodno udešenim tečajevima postići može. Razumije se dakako, da i onaj, koji provđa naukovnu osnovu, mora biti svestrano verziran i prokušan pčelar, jer ako to nije, uzaludna je tada svaka naukovna osnova. Nasuprot opet, ako je naukovna osnova i manjkava, ali ju provđa pravi stručnjak, on će ipak postići željeni uspjeh. Da se međutim ne udaljimo od predmeta, o kom naumismo ovdje svoju reći, preći ćemo odmah na samu stvar. Pčelarski je kongres u svom zasjedanju prošle godine na Sušaku odlučio ozbiljno uzraditi, da se i kod nas posveti što veća briga oko naprednoga pčelarstva, pa ako nam za sada još nije moguće osnovati barem jednu pčelarsku školu, poput one u Jedlovu (Gödöllő u Ugarskoj),

to da se zavedu pčelarski tečajevi. Mi ćemo ovdje priopćiti, malom promjenom, naukovnu osnovu, koja se provđa na austrijskoj pčelarskoj školi u Beču.*) Osnova je ova podijeljena u četiri glavna dijela i jedan dodatak, kao peti dio osnove.

I. dio: Teorija pčelarstva.

1. Korist pčelarstva u raznom pogledu; temeljni uslovi racionalnoga pčelarenja, sredstva za podizanje i rasprostranjivanje naprednoga pčelarstva.

2. Pojedina bića u pčelcu, prema obliku i razvoju svoga tijela: a) matica, b) radilica c) trut.

3. Međusobni odnošaji ovih trijuh bića: a) radilice i matica, b) radilice i trutovi, c) matica i trutovi, oplođenje, partenogeneza.

4. Osjetila kod pčela, glasovi, kojima

*) Ova je škola osnovana na uspomenu 50-godišnjega vladanja Njeg. Veličanstva cara i kralja Franje Josipa I.

dojavljaju zadovoljstvo ili pogibelj, ekskrementi pčela.

5. Razne prasmine pčela: hrvatska, kranjska, banatska, njemačka, talijanska, ciparska egipatska pčela itd.

6. Križanje kod pčela.

7. Poziv i zadatak svakog pojedinog bića u pčelcu: a) matica: njen život, leženje jajašaca, po čem se raspoznaju dobra i zla svojstva matice; b) radilice: kako su međ njima podijeljeni svi poslovi u i izvan košnice, dadilje, zatim koje unašaju vodu, med, pelud i propolis (smolu), koje vode skrb oko čistoće u ulištu, koje su na straži i uhodnice (Spurbienen); c) trutovi: zastarjeli i krivi nazori o njihovom zadatku, koji im je pravi zadatak, proganjanje i ubijanje trutova.

8. Voštana gradnja: pčelinji vosak, njegove fizikalne i kemičke sastojine, razne vrsti stanica. Kako pčele proizvode vosak, kada i od čega? Kako se pčele podstrekuju na gradnju i kada ne grade?

9. Hrana pčela: a) med, vrsti meda, kako ga pčele čuvaju u ulištu, kristalizacija meda, vrieenje meda, patvoreni med; slador mjesto meda, kao hrana za pčele; b) pelud (cvjetni prašak), svojstva peludi, kako unašaju pčele pelud, razni surogati mjesto peludi; c) voda pojnica u ulištu i izvan ulišta; d) nužno i špekulativno hranjenje.

10. Razno iz života pčela: a) nalijetavanje i igra pred košnicom, straže; b) marljivost pčela; c) djelovanje boje na pčele; d) razvijanje pčelca za rojenje; e) rojevi: doba rojenja, znakovi rojenja, vrsti rojeva, kako se hvataju rojevi, koji su rojevi dobri za prisad, kako se barata rojevima, kako se može zapriječiti da se rojevi ne spoje, a ako se spoje, kako se mogu odijeliti, kako se postupa sa staricom, koja se je izrojila; f) čistoća kod pčela; g) promjena matice, dvije matice u jednom pčelcu; h) pčele ubiju katkada svoju vlastitu maticu; i) pčele tuđice, kad navaljuju na kojeg pčelca, kako se mogu odbiti, što je razlogom, kad tuđice navaljuju.

11. Pčelinje bolesti: a) trulež legla, kako nastaje, kako se liječi i kako se uopće zapriječiti može, kao i druge kužne bolesti; b) griža; c) oskudica zraka, vode itd.

12. Neprijatelji pčela: pčelinja uš, metilj

(voštani moljac) osa, stršen, mrav, medar, kućni miš, rovka, žaba krastača itd., razne ptice, medved, jazavac i sam čovjek.

II. dio: Košnice i pčelarsko orudje.

1. Stanovi pčela: a) stan u naravi; b) stanovi stabilni (sa nepokretnim saćem); panjevi, pletare, skladišnice itd. c) stanovi mobilni (sa pokretnim saćem), štapići, okvirci, glavni uslovi dobre džirzonke, material za pletare košnice i džirzonke, leto, poslovanje kod košnica s traga, ozgora, ozdola i sa strane; plodište, medište; točno baratanje sa uzor-džirzonkom; berlepševka; Džirzonova dvojnica; Albertijeva listara; amerikanka; Gravenhorstova svodnjača; posmatraonici i ormarići za uzgoj matice.

2. Pčelinjaci: najzgodnije mjesto za pčelinjak, zatvoreni i otvoreni pčelinjaci, štelaze, paviljoni.

3. Pčelarsko oruđe: a) klješte, kuka čistilica, satni nož, čistilica za žljebiće, kadila, strugača, posude za hranjenje i napajanje pčela, sprave za hvatanje rojeva, rešetke, pčelarske krinke i rukavice; b) noževi i druge sprave za otklapanje mednoga saća, vrcala, sitanca; c) sprave za topljenje voska, preše, sprava za topljenje voštine na suncu, preša za umjetno saće, sprave za pričvršćivanje umjetnoga saća u okvirce, sprave za sastavljanje okviraca.

III. dio: Način pčelarenja.

1. Kako se počima pčelariti? Početnik u 1. i 2. godini; postepeno pomnožavanje pčelaca.

2. Razni način pčelarenja:

a) primitivno pčelarenje u običnim košnicama sa nepokretnim saćem;

b) napredno pčelarenje u džirzonkama (sa pokretnim saćem);

c) putujuće pčelarenje;

d) mješovito pčelarenje, sa pokretnim i nepokretnim saćem.

3. Svrha pčelarenja: Kako se moraju udesiti pčelci, ako se želi pomnožati broj pčelaca, a kako opet, ako je željeni broj pčelaca već postignut, pak se hoće dobiti što više meda?

4. Raspored radnje za cijelu godinu.

5. Kupovanje, prodavanje i razaslanje pčelaca i rojeva.

6. Putovanje sa pčelcima.
7. Revizija pčelaca: pregledavanje legla, meda i građe; kako se što prije nađe matica i kako se zatvara.
8. Bezmatičnost pčelca: znakovi bezmatičnosti, uzroci, kako se tomu može predusresti, dodavanje matica.
9. Uzgoj matica: svrha, vrijeme i način uzgoja.
10. Izmjenjivanje matica kod pčelaca: naravnim ili umjetnim načinom; baratanje sa matičnjacima, dodavanje oplođenih matica.
11. Uzimljivanje pčelaca.
12. Prezimljivanje pčelaca u pivni cama, komorama, na pčelinjaku; umjetno grijanje prostorija za prezimljenje pčelara.
13. Zimovanje pčelaca: skrb pčelara tečajem zime.
14. Pčelci u rano proljeće: pročištni izlet pčelaca; prva glavna revizija pčelaca; proljetno pregledavanje; proširivanje plodišta.
15. Hranjenje pčelaca: nužno hranjenje, spekulativno hranjenje; nadoknađivanje nestašice peludi.
16. Napajanje pčelaca proljećem.
17. Baratanje oko pčelaca za vrijeme rojenja; naravno množenje.
18. Umjetno množenje pčelaca; umjetno rojenje; kako i kada se prave umjetni rojevi.
19. Baratanje oko pčelaca poslije rojenja: stezanje plodišta kod starica; dodavanje umjetnoga saća rojevima; češće pregledavanje, da li su mlade matice kod starica i rojeva drugenaca ili trećinaca oplođene ili ne.
20. Pčelinja paša: proučavanje okolice, obzirom na cvjetanu i prema tomu udesiti rad oko pčelaca.

21. Berba meda: vrcanjem, podrezivanjem košnica, omamljivanjem pčelaca itd.

22. Unovčivanje meda i voska: med za prodaju ima biti vrcan i sortiran, pak čist i proziran, a vosak bez ikakvih drugih primjesa.

23. Čuvanje saća, da ga voštani moljac (metilj) tečajem ljeta ne uništi.

24. Primitivno pčelarenje sa nepokretnim saćem: prednosti i štete; pčelarenje u zvonolikim pletarama; prelaz na pokretno saće; prenašanje pčelca i legla sa nepokretnog na pokretno saće.

IV. dio: Praktični rad.

Praktični poslovi, koje su dužni svi slušatelji pčelarskoga tečaja, dakako pod nadzorom i u prisutnosti učitelja, sami izvađati, označeni su u 24 točke, u zadnjem broju «Hrvatske Pčele» od prošle godine na strani 84.

V. dio: Dodatak.

1. Pčelarsko pravo.
 2. Povjest pčelarsva: a) staro doba, b) srednje doba, c) novo doba, d) najnovije doba, e) pčelarstvo u Austro-ugarskoj monarkiji, osobitim obzirom na razvoj pčelarstva u Hrvatskoj i Slavoniji, g) biografije i rad znamenitih pčelara.
 3. Apistička literatura.
 4. Sadašnje stanje pčelarstva uopće, a napose u Hrvatskoj i Slavoniji.
 5. Knjigovodstvo: Inventar, blagajnička knjiga, bilješke o izvađanju pojedinih poslova pri pčelinjaku, godišnje bilješke o uspjehu u svakoj pojedinoj godini.
- Prikazavši tako ovaj nacrt naukovne osnove odužismo se svome obećanju, pa dao Bog uspjeli oni, koji nastoje oko osnivanja pčelarskih tečajeva.

Uredništvo.

Kako da se počneš baviti naprednim pčelarstvom?*)

(Niz pouka i poziv na sve prijatelje pčelarstva).

Motto: «Spojite lijepo sa korisnim!»

Nema sumnje, da je napredno pčelarstvo zadnjih decenija među naprednijim narodima uhvatilo dubok korijen, te kroči sve većem napretku, kojemu je svakako uvelike doprineo i napredak tehnike, koja je baš pčelarstvu dala

dva najpotrebnija pomagala: vrcalo i prešu za umjetno saće. Stoga napredno pčelarstvo stoji visoko nad onim primitivnim, koje ne iziskuje toliko znanja, vještine i troška, no zato ne odbacuje ni izdaleka ono, što to napredno pčelarstvo može.

Kod naprednog pčelarstva izbijaju dvije temeljne, već gore naznačene točke, a te su »lijepo i korisno«.

Napredno pčelarstvo na svom današnjem stupnju

*) Predavanje prigodom XI. zasjedanja kongresa hrv. i srp. pčelara na Sušaku 3. i 4. srpnja 1912.

zaista je lijepa i plemenita zabava, jer ono kroz najljepše godišnje doba zabavlja ugodno pčelarevu dušu, on izgleda radosno lijepo vrijeme u kom pčelice neumorno rade, on motri onaj uzor — red u pčelinoj državi, koji bi, kad bi se mogao prenijeti među ljudsko društvo, urodio velikim preporodom svega socijalnog života. Da je to gola činjenica pokazuje već i obzir, koji je i državna vlast za vladanja carice Marije Terezije imala prema pčelarstvu, jer da su baš pčelari najmirniji, najradiniji i najsolidniji ljudi i državljani. K tomu napredno pčelarstvo ne zna za onu okrutnost, koju iziskuje ono primitivno pčelarenje, koje za hvalu marnim pčelicama oduzima život i tako mjesto da isto podiže i rasađuje, a ono zaustavlja i zatire. Nije li dakle baš za napredno pčelarstvo opravdan krasan naziv „poezija gospodarstva“? To i takovo napredno pčelarstvo je ali uz lijepo i korisno, dapače marnim nastojanjem jedna od najkorisnijih grana gospodarstva. Istina, ima zaista i slabijih godina, no zato ipak stoji, da pčelarski dobitak uzet prosječno kroz tri godine u povoljnim krajevima donosi i do 100% čista dobitka od uložene glavnice. A tih povoljnih krajeva ima duž naše krasne hrvatske domovine dosta, pa je samo začudno, što se kod nas napredno pčelarstvo nije onako proširilo i ukorijenilo, kako bi to moglo u tim prilikama biti.

Poznato je, da je predjašnjih godina kod nas u velike cvalo prosto košničarenje kao i to, da isto sve više nazaduje, te prijeti potpunom propašću, pa zato je baš sada hora, da ga naprednim pčelarstvom zamijenimo i tako podignemo. Tu misiju živo prema okolnostima vrše naša pčelarska društva, podružnice pa i marni pojedinci, no to nije ni iz daleka dovoljno, jer uz sve to bit će krajeva, gdje moderno pčelarenje nije poznato, premda je sva naša javnost prijazno raspoložena za pčelarstvo.

Ja sam uvjeren, da i među učesnicima ovog sl. kongresa ima mnogo prijatelja pčelarstva, koji ali još ne započese pčelariti odgađajući to na zgodnije vrijeme, ili »na godinu za stalno« iz štokakvih manje vrijednih razloga.

Svim tim prijateljima pčelarstva posvećeni su ovi redci, pa ih uz istaknuto već geslo: »Spojite lijepo sa korisnim«! — pozivljem na suradnju u naš pčelarski krug.

Ujedno će se ovdje istaći četiri važna momenta, koja za svakog prijatelja pčelarstva i početnika dolaze u obzir, te im, držim, mogu poslužiti oko priprema za bavljen je napred. pčelarstvom, a ti su ovi:

1. Nabava pčela ili izbor pasmine;
2. Nabava košnica, t. j. za nas najzgodniji sistem;
3. Nabava najnužnijeg pčelarskog orudja;
4. Sve veće usavršivanje u napred. pčelarenju čitanjem pčelarske književnosti.

O svakoj toj točki napominje se slijedeće: Mnogi početnik zapada u pogrešku, da ili želi preko noći postati pčelar, t. j. želi odmah imati velik i broj an pčelinjak, ili, što je još češće, počne s premalim i opet ne uspije.

U prvom slučaju bit će mu uz neznanje kao nevjerojatni trošak nerazmjernan, pa će ga ozlovoljiti ili će u drugom slučaju izgubiti s prvog neuspjeha odmah svu volju, te se prestati baviti pčelarenjem. Stoga se najbolje može preporučiti srednji put, t. j. lagano k' cilju! K tomu taj put daje više prilike za bolje proučavanje, veće iskustvo i stalniji napredak.

Poznat mi je slučaj, gdje se neki početnik zao bavio najednom do 40 pčelaca, pa neznajući s njima rukovati imao s istima silna posla i neprilika. Drugi je opet nabavio jednu košnicu u ime početka za prijesad, ista mu s proljeća propala, njegove se nade razorile, a kasnije ga se moglo čuti, gdje poput drugih takovih stradalnika govori: »kušao sam pčelariti, no ne ide to više u današnja vremena«. I tako je dotičnik napustio pčelarenje, pa će nerijetko i drugoga, koji se možda zao kćanio pčelariti od istoga odvrati, a otud samo šteta raširenju napred. pčelarstva.

Ja stoga mislim, da je najbolje početi sa dvije s proljeća nabavljene jake košnice za prijesad, jer je teže, da će baš obe propasti. U slučaju, da su oslabe ili da baš jedna i propa, može se gdje god u blizini pobri nuti za 1 ili 2 roja. Tu valja istaći, da se svaki drž i naše domaće hrvatske ili kranjske pčele, te njenih križanaca. Naše domaće pčele imadu obzirom i na naš kraj i obzirom na svoja svojstva glede umjerenog rojenja i velike radinosti pred svim stranima svoju prednost. Zato je i pravo rekao glasoviti švicarski pčelar Dr. Kramer: »Svaka zemlja ima svoju najbolju pasminu«! Danas postoje u nekim zemljama velike trgovine živim pčelama, pa i potpuno izgrađenim okvirima, što se često pod zvučnim i zamamnim oglasima nudi ističući posebice za tu pčelu, da je najživilija, najradinija, pa da osvježuje krv, t. j. pasminu naših pčela. Mnogi je početnik kod toga kao nevjera zlo prošao, jer za skupe novce mogao je ovdje bolje i više imati. U neke se pak krajeve baš

tom nabavom iz daljine uvukla i najgora pčelina bolest, trulež legla, koja dotada u tim krajevima bijaše nepoznata. S toga treba osobito početniku u tom najveći oprez!

Drugo je što sad treba, a to su košnice s pokretnim saćem, a i glede toga treba se držati onoga, što je za naše prilike pronađeno najbolje i najviše u porabi. To su pako američanske ili »ležeće košnice« (sistem i Živanović i Barač) i »stojeće« ili džierzonske dok već ima na desetine vrsti košnica, koje da su jedna bolja od druge, no mi ipak ostajemo kod svoga.

budućnosti. U ostalom mora se priznati, da je svaka od tih naših dviju vrsti košnica dobra, te da u ione vještim rukama svaka od njih uspijeva.

Kod novih košnica osobito je paziti na jedinstven izgled sviju njih i na jednaku mjeru svih okviraca, jer prvo diže vrijednost pčelinjaka a drugo olakšava sav rad oko dodavanja hrane, pojačavanja leglom slabijih pčelaca, pa i vrcanja meda. Uopće dobro je nabaviti valjan uzorak, pa po njemu sve tada udešavati.

Kad je tako pripravljeno za 3—4 roja bilo iz onih

Sl. 1. Učesnici III. sveslavenskog pčelarskog kongresa u Moskvi 7., 8. i 9. kolovoza 1912.

Skoro bi se moglo preporučiti početnicima, da si nabavljaju ležeća ulišta ili američanke sa 16 okviraca, koje su osobito lake za rukovanje, jeftinije, s nastavcima, unosnije na medu, te gotovo potpuno usavršene, što za dobre paše lako možemo nastavke nametnuti za medište (sistem Barač), a ne trebaju ni posebnog skupog pčelinjaka, nego su izvršne za slobodno stajanje i prenos. Osim toga se opaža, da u sjevernijim, naročito austrijskim zemljama postoji neka utakmična žurba, da pčelari svoje »Ständere« što prije izmjene sa t. zv. »Beitvabenstockom« ili ležećim sanducima (poput naše američanke te koji se tamo već nazivlju »Zukunftsstock« ili »ulíše

nabavljenih za prijesad ili posebnom nabavom, moći je opisanim putem već prve godine napuštiti 3—4 sanduka, slijedeće godine bilo naravnim ili umjetnim rojevima podići iste na 6—8, slijedeće na 12—14 pčelaca, a da pri tom nije se forsiranim rojenjem odveć izgubilo na dobitku meda, to se tako već u 3—4 godine došlo do lijepog broja pčelaca, koji će se sve bolje rentirati. A kod naprednog pčelarstva nije nigda odlučujući broj pčelaca, već njihova kvaliteta, te dobar i jak pčelac vrijedi više od 2 i 3 slabijih. Zato je osobito dobro početniku imati manji broj valjano uzdržavanih pčelaca, lakšeg postupka radi boljeg proučavanja, te

lakše pripomoći u slučaju nužde. Dobitak pako, koji će se postepeno ukazivati, probudit će već volju pčelarevu, pa će se pčelinjak postepeno proširivati, jer je i onako mnogomu dosta teško odmah veću glavnicu u pčelarstvo ulagati kraj i onako prilične već skupocje pčelarskog pribora. Zato neka se u tom pogledu svaki početnik drži postepenosti i štedljivosti.

Upravo je smiješno vidjeti, kad početnik ima cijelu izložbu i potrebna i nepotrebna pčel. oruđa, a ovamo je bez pravih pčelaca. Vrcalo, strugalo, nož i peruška uz zdrave ruke i dobre oči najbolje su i najnužnije pčel. oruđe za većinu radova, a ustreba li još što, lako si je možda u početku posuditi ili možda i sam naćiniti, a tek kašnje si nabaviti. Uopće je dobro u svem tom ugledati se u štedljivost pčelinje države, koja se oćituje jednako i za najboljih i najgorih njima vremena, pa namirivati samo potrebno, a maniti se skupih luksusa, među koje često spadaju skupi paviljoni s rezbarijama i t. d. bez ćega može dobar i unosan pčelinjak biti.

Uz svaki rad oko svojih pčelaca treba nastojati

pozorno motreći sve proniknuti, a što se ne razumije popitati iskusnijeg pčelara ili traćiti to u valjanoj pčelarskoj knjizi ili novinama. Drćim, da ne bi smjelo biti pčelara bez valjane pčelarske knjige, među koje se opravdano može ubrojiti i Brozova: »Pćelarenje s pokretnim saćem«*, koja popularnim slogom razlaće sav rad oko pćelaca kroz cijelu godinu. Praksa uz teoriju usavrćuje temeljito i stvara stručnjake svuda, pa tako i u pćelarstvu, a kako se ovdje ne može istaći sav rad oko pćelaca, već jedino nekoliko najvaćnijih toćaka i pouka, neka osobito početnik posiće za valjanom knjigom, a neka svakako drći i koji pćelarski list**, da može pratiti savremeni rad i ćivot u pćelarskim krugovima.

Stoga na koncu ovoga razlaganja ponovo doćivljem svim prijateljima pćelarstva onu temeljnu misao ovog razlaganja: »Spoćite lijepo s korisnim i poćnite se što prije baviti naprednim pćelarstvom«!

U Gibarcu (Ćid), 10. lipnja 1912.

Stjepan Ilanćić

ućitelj.

Pćelarenje i pćelarsko pripovijedanje.

Piće J. B., pćelarski ćegrt u R.

XXIV.

Godina 1914.1

Na Silvestrovo, dakle na staro lćeto, to jest dne 31. prosinca 1912. u ćetiri sata poslije podne sjedim u sobi, draćkama vatru i — pijuckam. Malo mi i dosadilo, pa uzeći pero i evo napisao sam: godina 1914.1 Ćudnovato! Joć samo nekoliko, u istinu osam sati dijeli me od godine 1913., ćelio bih napisati nećto za »Hrvatsku Pćelu« za prvi broj 1913., a meni se ispod pera izlegla godina 1914.1 Nisam bać suevjeran, ali ipak vele lćudi, da je 13 nesrećni broj, možda mi je zato izmakao. Ne vjerujem, jer kod mene kod kuće broj 13. Ljetos sam na primjer poćeo sa 13 pćelaca, doduće 15 uzimio, ali dva oćišla, kud za vazda gre se. Dobio sam 13 rojeva ili bolje 13 ih se roćilo, ali ipak spremio sam samo 11, jer da ne bude nesrećni broj, dva su mi pobjegla. Veći na moćjih pćelaca, osobito jaćih, uzimljena je na 13 okvira, dapaće na ćarenom krovu moga pćelinjaka u svakom redu jest upravo 13 crnih ćrijepova, pa kad sada dolazi

i godina 1913., tćko se ne bi boćao. Zato preskoćimo, pustimo godinu 1913. pa se prenesimo u godinu 1914.

Bila sad kaka bila godina trinaćsta, nas hrvatske pćelare zanima i mora zanimati godina 1914. Mi već sada moramo misliti na godinu 1914., mi se već sada moramo spremati za god. 1914., jer je godine 1914. kod nas u Hrvatskoj, u našem bijelom Zagrebu — sveslavenski pćelarski kongres!

Mi treba da si pred slavenskom braćom i drugim gostima osvjetlamo lice, mi treba da pokaćemo da kroćimo korakom naprednih naroda, da ne zaostajemo, ili barem pokaćimo volju, da ne ćelimo zaostajati! Nadajmo se, da će nas podupirati sva naća braća po rodu i po jeziku, ali glavna briga treba da bude naća, koji ćemo biti domaćine. Treba da se već ljetos spremamo, prirećujemo, da se ti pćelarski dani u Zagrebu što ljepće upriliće, da bude zagrebaćki kongres odsjev pćelarenja svih hrvatskih zemalja.

Treba da se unaprijed dogovorimo, kako ćemo goste što ljepće doćekati, primiti, pogostiti i pozabaviti. Svakako treba misliti i na to, da se tom zgodom priredi pćelarska izloćba. Na brzu ruku ne može se nića uspjeloga, savrćenoga ućiniti. Za uspjelu izloćbu treba

* Isdanje drućtva sv. Jeronima, Zagreb. Cijena 60 filira.

**U Osijeku izlazi »Hrvatska Pćela« Cijena 6 K godićnje.

U Srijem. Karlovoćima »Srpski Pćelar« (ćirilicom) 6 K godićnje.

vremena, mnogo vremena. Treba misliti, kombinirati, što bi čovjek mogao izložiti, pa onda spremati, priređivati, usavršivati izložke. Ja na primjer ovaj čas neman ništa za izložiti, nemam pojma, što bi mogao izložiti, ali ako se cijelu ovu godinu, pa onda slijedeću spremam, vala ću nešto naći, nečemu se domisliti, nešto prirediti, što bude vrijedno izložiti. Ali moram se već ljetos pobrinuti. Napokon tko znađe kakova će biti godina 1914. za pčele i pčelarenje? Može biti nepodesna, mršava. Možda baš god. 1913. postignem u nečem lijep, poseban, makar i slučajan rezultat, pa ću ga spremati za godinu 1914. Dakle pčelari na posao! Neka nam bude neprestano na srcu i u pameti pčelarska godina 1914. i sveslavenski pčelarski kongres u Zagrebu godine 1914. Neka ne budu ovi redci . . glas vapijućega u pustinji!

XXV. Izložba!

Donijele novine objavu, da će braća Slovenci imati u Celju »Cebelarsko razstavo« i tim proslaviti deset-godišnjicu »pod-noštajerskoga cebelarskoga društva«.

Razstava — izložba, koga da ne oduševi, da ne mami? Pa još ki tomu strukovna

izložba, pčelarska izložba, kako da ne privlači pčelara? Tu se izlaže sve što je najljepšega postignuto, najboljega izumljeno. Tu se pokazuje sve što pospješuje rad, pospješuje napredak, pospješuje uspjeh. To vrijedi napose za strukovne izložbe, jer na dobroj, uspjelej strukovnoj izložbi predočuje ti se odnosna struka zorno u primjerima, pa ćeš u ovakovoj strukovnoj izložbi u jedan dan više naučiti, nego da se gnjavaš i ponajboljom strukovnom knjigom i mjesec dana.

Ta se izložba upriličuje u ubavom Celju, na miloj Savini, u Celju, gdje se uhvatio pitomi Slaven sa gordim Germanom. Priređuju ju iskrena i dobra naša braća Slovenci, koji nas zovu, koji se nadaju našem mnogobrojnem pohodu, pa nas u svojoj jubilarnoj knjižici već unaprijed pozdravljaju: »Srčno bodite pozdravljeni po-

sebno Vi, naši narodni in krvni bratje!« Pa tko ne bi tamo pohrlio? U prvi čas odlučio sam: idem!

Obiđem neke znance i prijatelje pčelare i ne pčelare, pa nagovaram, molim, kumim, da pođu sa mnom u Celje. Ta nije ni daleko, blizu željeznica, a i onako rado se zalijeću u Celje! Obećali, sveto obećali, a ipak na kolodvoru našao sam se sam.

XXVI.

Uz put.

Brzi auto prenio me u lijepo susjedno štajersko mjestance na kolodvor. Pred blagajnom iznenadila me neobična žurba, stiska. Više štajerskih seljaka stoji u grupama a jedan inteligentniji čovjek bavi se oko njih, naručuje im karte, zove, dozivlje, spominje neke po imenu,

pita za druge i slično.

Pođem na peron i sretnem znanca i prijatelja.

— Oo! Kam pa greš?

— Idem u Celje na pčelarsku izložbu, na cebelarsku rastavu.

— Mi pa idemo u kmetijsku gospodarsku školu u Sentjurju ob južni željeznici. Sino zbratili su povabili kmete da neka

Sl. 2. Učesnici XI. kongresa hrv. i sp. pčelara na Sušaku 3. i 4. srpnja 1912.

vidiju in navčiju.

Razgovarali smo o toj školi. Pošto sam razgledao vozni red i osvjedočio se, da su mi vrlo zgodni priključci zaključim: idem i ja s vami!

Oni to oduševljeno primili i za uzvrat obrekli, da će isti dan sa mnom u Celje, prem su mislili tek poslije ići. Bio naime u društvu moga prijatelja mlad, okretan i inteligentan čovjek, kojega mi je predstavio riječima: naš gospod nadučitelj.

XXVI.

Kmetijska škola.

Polagano dovukla nas spora vicinalna željeznica u Grotelno. Tu se iskrcasmo. Bilo lijepo popodne. Baš milota bijaše gledati kršne štajerce, kmete, kako u veli-

kom skupu kroće prema svojoj gospodarskoj školi, da što vide, da što nauče. Nekolicina sjedismo u kočije, što ih je uprava poslala u susret i za četvrt sata stajismo pred krasnom vilom, to je: kmetijska šola.

Okupismo se, pa će nas jedan od zavodskih učitelja voditi i biti nam tumačem. Prošli smo staje, gdje se odgaja govedo, konji i svinje. Tu sam naišao na jednu vrlo zdravu ekonomsku misao: oni uzgajaju, racionalno timare samu domaću, iz bližnje okolice nabavljenu živinu. Oni hoće, da dobrim uzgojem oprobaju vrijednost domaće stoke, da ju obično usavrše, dotjeraju i već u kratko vrijeme dostigli su krasne rezultate. Uzgojili su n. pr. kravu, koja daje godišnje 2510 litara mlijeka.

Još više zanimalo me voćarstvo, povrtlarstvo i cvjetarstvo. Zavod opstoji tek dvije tri godine, pa je sve to još u povojima, ali je baš to zanimivo i poučno za početnika. Imadu krasnih mladih cijepova, a osobe mar posvećuju uzgoju patuljastoga voća: imadu već lijepih piramida, početke od kordunaca, a žicu napinju na vrlo zgodne i jeftine stupove od betona, koje sami produciraju. Povrtlarstvo lijepo uspijeva, pa sam uz najrazličitije domaće povrće opazio osobito bujno razvite karde, malancane i druge neke posebnosti. Oko same školske zgrade razvija se park, pa već sada vidiš najrazličitijeg cvijeća i uresnog grmlja.

Pčelinjaka još nemaju, ali će ga uskoro podići.

Pregledali smo i školsku zgradu, razne prostorije i našli se u prostranoj dvorani sa prostrtim stolovima, gdje nas je ljubezniva domaćica ponudila mrzlim jelom i čašicom vina. Međutim brzo se oprostismo, da još prođem mjesto Sentjurij, gdje me iznenadila krasna »ljudska šola«, kakove jedva ima u Hrvatskoj.

Napreduju naša braća Slovenci, ustrajni su, marljivi su, žilavi su, pa se ne dadu. Dok sam ovako uživao u radu, u napretku naše braće Slovenaca, kao da mi je neki gvozdeni obruč stisnuo srce, kada sam se sjetio Hrvatske.

XXVII.

Pčelarska večer u Celju.

Bilo već tamno, kada smo se dovezli u Celje. Baš na ulazu koči se ogromna zgradurina »Deutsches Haus«. Mi ju prođosmo pa tražimo »Narodni dom«. Tu nađosmo neke znance, koji nas naputiše u slovensko svratište, na kom se ipak koči napis: »Zum weissen Och«. Smjestimo se, večerasmo, pa na veselicu u Narodni Dom.

Elegantnim stubištem dođosmo u prostranu dvoranu. Stol do stola, čovjek do čovjeka, sve se veselo zabavlja, žvrgoli. Čedno sjedoh k jednom stolu pa pro-

matram. Tu sjede elegantne dame, tamo opet jednostavne građanke, pa i seljakinje. Uz gospodu u fraku i smokingu smjestio se radnik, seljak u svom običnom odijelu i svi se međusobno zabavljaju povjerljivo intimno.

Na podiju ispod pozornice, smjestili se glazbenici, većinom diletanti, pa sviraju, skladno sviraju razne komade, a iza svakog komada zaori živahan, nestašan pljesak, povlađivanje. Pa opet razgovor čavrljanje, a sve tako jednostavno, čedno, bez nadutosti, a i bez ašikovanja.

Počeo se i zastor micati, počimlje predstava: »Čebelarjev god«. To je mala diletantska stvarca, složena po samoj junakinji predstave baš za ovu zgodu. Prvi čin jedan dialog, koji uza sve zgodne doskočice, umara. Drugi čin živa slika: zimski san pčela i njihovo probuđenje, što je lijepo scenerički uspjelo. Treći čin pčelareva težnja, da iznađe savršenu košnicu, 'pa čestitanje marljivih pčelica, u četvrtom činu još malo razgovora i — zastor pada, dapače još prije vremena pada. Naravno da se pljeskom nije štedilo, jer su kod naših Slovenaca diletantske predstave veoma u modi.

Poslije predstave opet svirao orkestar ili sam ili uz harmonij, uz glasovir, a napokon jedna dama odsvirala na glasoviru nekoliko teži komada velikom rutinom i dobrom tehnikom, te je ubrala urnebeski pljesak za krasne varijacije poznate naše arije: Na te mislim . . .

Međutim sam se i ja upoznao sa mnogim slovenskim pčelarima, koji su me kod moga stola »obiskali«. Primili me kao brata, kao druga, kao svoga, pa se i ja brzo snašao među svojim novim prijateljima. Upoznasm se i zovolismo se.

Još su i pjevači skladno i vrlo lijepo odpjevali dvije pjesmice, jednu slovensku, jednu hrvatsku, pa se plesači i plesačice spremali u pokrajnju manju dvoranu na ples. Plesa baš ni vidio nisam, jer smo se okupili oko jednoga stola, pa smo »krokali«. Dugo je trajao ples, mi smo »krokali«, prestao ples, mi smo »krokali«, otišli plesači, plesačice, mi smo »krokali«, dvorana već bila prazna mi smo »krokali«, već su počeli i svjetiljke gasiti mi smo »krokali«, dapače sišli smo dolje u prizemlje, pa još dalje »krokali«. Ne znadete li što znači »krokati«, pitajte prijatelja Juru de T. u Celju!

XXVIII.

Jubilejna razstava na Lanovžu.

Kasno t. j. rano sam legao, ali sam ipak već u sedam sati ustao, da posjetim i pregledam izložbu. Stranac sam u Celju, pa mi bilo dosta teško naći izložbu, koja bijaše smještena iza Celja u jednoj vili.

U prostranoj dvorani još nedovršene vile smještena je izložba pčelarskoga oruđa i pčelarskih proizvoda. Cijela izložba vrlo ukusno aranžirana, dvorana lijepo zelenilom dekorirana. Baš sam u neprilici koga da prije istaknem, čemu da se više divim! Ta morao bi ispisati cijeli imenik! Zato ću se ograničiti tek na kratke, općenite opaske.

Izložba je uspjela u moralnom i materijalnom pogledu. Donjoštajerski pčelari pokazali su već time svoju jakost, što su uopće mogli priređivati izložbu, zasebnu pčelarsku izložbu. Napose pokazali su i veliku odvažnost i samopouzdanje, što su tu izložbu spremili g. 1912., koja je za pčelarenje osobito nepovoljna. Pa ipak su uspjeli, lijepo uspjeli.

Bijaše tu izloženo na stotine kilograma meda, čistoga prozirnoga meda, vrcanoga meda u ukusnim stanklenkama. Bijaše izloženo voska u dosta velikim količinama, pa umjetnog saća, medice, mednog vina, mednih likera, kolača, zakusaka, torta: uopće svega što napredni pčelar dobiva i producira od svojih pčela.

Obilno bijaše zastupano pčelarsko oruđe, te su se dvije tvrtke: Paar iz Varaždina i Majdić iz Celja upravo iskazale. Bilo nekoliko dobro konstruiranih vrcala, tiskova za vosak, a nada sve mnogo bijaše izloženih — košnica.

Dá, košnica! To je ipak fatalno s tim košnicama!

Ja se među tim košnicama ne mogu snaći! Tu vlada manija i specijalna hiperprodukcija. Nješto sličnoga ne nalazimo kod ni jednoga zanata, poduzeća: toliko težnje za originalnošću, za izumljivanjem ne vidimo kod ni jednoga staleža, koliko kod pčelara, da izume nove košnice. Možda im u tom još samo ljekarnici konkuriraju. Tek je netko malo zavirio k pčelam, već smišlja, kombinira i konstruira „svoju“ košnicu. I svaki će naći povoda, razloga, nepobitnih dokaza, da je baš njegova najbolja. Dá, dá, dok je siroti pčeli gotovo svaki šuplji panj, šuplje drvo ili pečinska pukotina „dobra“, lako smišljavati razne oblike pčelinjih stanova! I moji seljaci imaju „svoje“ košnice! Koliko je daska slučajno široka, tako će visoka biti košnica, kako duga daska, tako duga košnica: zbij, zamaži, pa eto!

Dá, nastala je manija priugotavljanja raznih košnica i kod nas i kod Slovenaca i kod Niemaca, a ma svagdje. Ipak kod svih se vidi, da je amerikanka ipak amerikanka, te da su nam u tom amerikanci uzor i učitelji. Da tu djeluje i moda, to se zna. Danas su u modi amerikanke i široki okvirci, pa se svi „izumi“ vrte oko toga.

Dobra je ova utakmica, ovo sveukupno nastojanje oko poboljšanja pčelinjih stanova, jer će se možda tim otkriti koje Kolumbovo jaje.

Prijedlozi jednog pčelarskog predavača.

Pčelarski pododbor hrv. slav. gospodarskog društva punim pravom uz ostale točke svoga zahtjevanja nadodaje i točku: Eventualni prijedlozi, koje mogu staviti pojedini predavači pčelarski.

Ovi zbilja najbolje opažaju onu ranjavu petu, koja priječi naprednom koracanju racionalnog pčelarenja u puku.

Zato jedan opet punim pravom kao predavač pčelarski nadodaje svoje prijedloge pčelarskom pododboru gospodar. društva u Zagrebu ovo:

I. Da svaka škola dobije pčelinjak, od općine, a možda i bar i uzornu košnicu sa pokretnim saćem (Do sada je bar ovo bilo samo na papiru).

II. Da se predavačima pčelarstva pokloni preša za

umjetno saće, pa bi prigodom predavanja pokazivali priugotavljanje voštanih ploča.

III. Da se učiteljima slajd-šima pokloni oruđe za slajd, pa bi time ne samo u ručnim radnjama sticali đaci spretnost, već bi ih učitelji naučili praviti košnice.

IV. Trebalo bi zamoliti vis. kr. zem. vladu, da zabrani već koncem kolovoza i početkom rujna prostokošničarskim pretrgljama kupovati med, jer:

1. pri vaganju i dropljenju meda u selima nakupi se danju sva sila pčela od drugih pčelara i tamo nevine stradaju.

2. jer u to doba ima u košnicama dosta legla, što pretrgljije zdrope sa medom zajedno, a tim se na svjetskim tržištima gubi glas našem medu

—c.

Privedjivanje rastopine karakterisanog surovog sladora za proljetno hranjenje pčelaca.

K ako je šećerni ili sladorni med od rafiniranog kristalnog sladora najbolji za jesensko hranjenje i uzimljenje pčelaca, tako je najzdraviji naravni rastopljeni med sa cvjetnim praškom (kad je prost od klica pčelinjih bolesti) za proljetno hranjenje pčelaca.

Poradi pomanjkanja i skupoće meda u proljeću poslužiti ćemo se u ovoj prijekoj nuždi sladorom. Neoporezovan karakterizovan slador, surovi slador (Rohrzucker), koji je ove godine za proljetno hranjenje hrvatskom pčelarstvu dopustilo vis. kr. ministarstvo financija, pomješan je ili karakterizovan sa 5% nečisti: od toga 4% pjeska i 1% drvenih piljevin.

Prije nego li ćemo kuhati rastopinu sladora, valja nam po mogućnosti odstraniti od sladora piljevinu i pijesak, a poslije toga ćemo pročišćenom rastopinom hraniti pčelce. — Na dva dijela sladora nalije se 1 dio tople vode i okreće se ili mješa slador i voda kakovom žlicom, da se drvene piljevine mogu odlučiti od sladora te isplivati na površinu. Piljevinu valja odstraniti sa površine sladorne rastopine, a veći dio pjeska staložiti će se na dnu posude.

Čistu rastopinu sladora valja oprezno istočiti iz velike posude kakovom teglicom ili cjevlu od gumiye, tako da bude što čišća i nepomješana sa pijeskom.

Sada moramo ovakovu staviti na štednjak i kuhati u zemljanom ili kamenitom loncu (dobri su i limeni, ali dobro emajlovani, a to toga radi, da ne bi sladoru škodila hrđa). Da bude lako pčelama ova rastopina probavljiva, neka kod umjerene vatre $\frac{1}{4}$ sata vrije, a kod toga možemo je mješati, da se ne bi morda uhvatila i pripekla na dno posude. Za kuhanje možemo dodati na 6 litara ove guste rastopine sok od 2 limuna ili možemo limune jednostavno narezati te iscijediti i u vrelu (kipuću) rastopinu baciti.

Pridodana limunova kiselina prija pčelinjoj probavi, a sladorni med očuva od slučajne ponovne kristalizacije u saću. U ovako priređenu rastopinu sladora ne treba više ulijevati vode. Ohlađena ili posve mlaka rastopina sladora smije se samo u večer staviti u košnicu. Tko bi po danu stavljao hranu u košnicu, razdražio bi pčele i većma bi izlijetale i gubile se za proljetnog hladnog vremena napolju. Također bi mogle pčele tuđice iz susjednih košnica navaliti na hranjenog pčelca i oduzeti mu svu hranu i čitavog uništiti. Slobodno jest hraniti za

toplih južnih noći, kad su pčele preko dana izlijetale. Košnice moraju ostati uopće za hranjenja posve do proljetne glavne paše pokrite, a lijeta košnice moraju ostati za hranjenja i uopće za promjenljivog proljeća sužena na 7—8 mm, visine, a 6—8 cm. duljine.

U proljeću nije dobro stavljati dnevno previše rastopine sladora u košnicu, već samo toliko, koliko je pčelama za život i za uzgoj legla dosta. Dok za jesenskog hranjenja slobodno je staviti svaki dan po 1 litru rastopine. Dostatno je, ako se svaki tjedan jedanput onima, koji zališnog meda neimaju, dodaje $\frac{1}{2}$ litre rastopljena sladora u jedan ili dva obroka. Rastopina ulije se u oveći zemljani tanjur, pospe se komadićima saća ili pokrije drvenim ljetvicama, da se pčele ne utapljaju. Rastopinu valja staviti točno ispod pčelinjeg klupčeta ili grozda, da mogu radilice lakše doći do nje, a da pri tome ne gube od potrebne topline, jer u proljetno doba imadu leglo, a ovome je potrebna 30—35° C. topline, makar bila vani velika hladnoća. Ako je košnica prepuna saćem i okvirima, a posuda ne bi imala mjesta tada treba jedan dio saća oduzeti i posudi mjesta načiniti. Većina sustava košnica imade u pokrovu plodišta posebnu rupu za hranjenje pomoću balona i posudice, dok se kod drugih mora hrana dodavati na podu košnice u posve plitkim (2 cm. visokim) limenim širokim tanjurima ili sličnim posudama za hranjenje, kakove prodavaju pčelarske trgovine. Kod prostih koševa od slame lako je hraniti pčelca, koš se digne i pod saće stavi se prikladna posuda sa hranom. Kod koševa posve saćem izgrađenih podmetne se niski prikladni podmet, a drugi dan, kad su pčele ispile rastopinu sladora, valja odstraniti podmet, da pčelac ne bi gubio potrebnu toplinu. Hranjenim pčelcima valja što više suziti leto, da se brane od neprijatelja i da ne gubi leglo topline, jer za doba hranjenja odlaže matica vrlo velik broj jaja, od kojih se razvija radiličko leglo, a pčelcu za nekoliko nedjelja znatno uveća broj mladih radilica, koje se brinu za daljni razvitak i opstanak društva.

Konačno dodajem, da rastopine sladora valja samo toliko priređivati, koliko nam je moguće u kratkom roku za prihranjivanje potrošiti. Rastopina sladora, koja je više dana stajala, postaje neugodna okusa i pčelama neprobavljiva. (Rad oko pčelaca kroz cijelu godinu opisan je u „Naprednom Pčelaru“ 1909.

Sastavio: P. Wittmann.

Dopis.

Veleštovani gospodine uredniče!

„Ungarische Biene“ njem. organ ugar. zemaljskog pčelarskog saveza donasa u svojem predzadnjem broju tri vrlo važna članka o neoporezovanom šećeru, pa buduć mi je poznato, da se mnogi hrv. pčelari u ovoj gladnoj pčelarskoj godini vrlo interesiraju za to pitanje, rješenje kojega za nas jako zapinje, molim da bi priopćili u „Hrv. pčeli“ članke, koje u prijevodu šaljem.

Prvi članak sadržaje naredbu ministra financija o dobavljanju i uporabi šećera, drugi sadržaje uvjete, pod kojima tvornice šećer izručuju, a treći način, kako se tim šećerom hrani.

Kongresni odbor hrv. i srp. pčelara javio je, da je ministar financija odobrio za Hrvatsku 40 metričkih centi neoporezovanoga šećera uz cijenu 64 filira (šestdeset i četiri) po kg. Iz dolje navedene naredbe pak se vidi, da su ugarski pčelari dobili 5.000 (pet hiljada) metričkih centi uz cijenu kg po 31 (trideset i jedan) filir. Za nas je taj šećer dakle više nego dvostruko skup i dobili smo ga razmjerno upravo ništa. Zašto! Naš kongresni odbor čeka već dugo naredbu o dobavi šećera, a ta evo već davno postoji, samo bi se u njoj imalo izmijeniti, da se narudžbe obavljaju preko kongresnog odbora hrv. pčelara, a ne putem saveza ug. pčelara. Kongresni bi odbor mogao dakle zamoliti ministra financija da izda istu naredbu za Hrvatsku sa spomenutim ispravkom, te zamoliti tvornice da i za Hrvatsku prodadu uz istu cijenu i uvjete tih 40 metr. centi.

U Sv. Petru-Orehovcu 28. listopada 1912.

Luka Giba
učitelj.

Neoporezovani šećer.

Na molbu ug. zemalj. pčelarskog saveza odobrio je g. ministar financija svojim rješenjem od 7./8. o. g. broj 89.685. izdatak od 5 tisuća metričkih centi neoporezivog šećera za hranjenje pčela. Da se predusretne mogućim zloporabama, vezano je razasijlanje na slijedeće uvjete:

1. Za hranjenje pčela određeni šećer razasijlat će se samo denaturiran t. j. pomiješan sa 4%, pijeska i 1% piljevine.
2. Denaturirani šećer za hranjenje pčela dozvoljava se samo za jesen i proljeće, te razasijlanje prestaje 15. ožujka 1913.
3. Za jednu košnicu može se tražiti najviše 5 kg.
4. Razdijeljenje šećera povjerio je g. ministar ug.

zemalj. pčelarskom savezu i to tako, da tvornice šećera smiju samo one narudžbe obaviti, koje su stigle preko spomenutoga saveza, (kod nas bi to moglo biti povjerenom kongresnom odboru hrvatskih i srpskih pčelara u Zagrebu).

5. Na narudžbenici mora biti broj pčelaca dotičnika potvrđen po opć. poglavarstvu, a savez ima se izjaviti, da li je naručitelj imao zbilja tako zlu pašu, da svoje pčele može samo tako uzdržati, ako ih hrani šećerom.

6. Za hranjenje pčela dobiveni neoporezovani šećer mora se najkasnije do 1. travnja 1913. pohraniti, nakon kojeg vremena ne smije se kod pčelara naći nikakova zaliha toga šećera.

7. Pčelari, koji neoporezovani šećer uzimaju, dužni su nadzornim organima dozvoliti pregledavanje njihova pčelarstva, te im ići pri tom na ruku.

8. Za svaku zloporabu počinjenu neoporezovanim šećerom izručenim za hranjenje pčela, odgovoran je dotični pčelar.

9. Narudžbe, koje su poslane putem ug. zem. pčelarskog saveza, bit će obavljene po onoj tvornici šećera, koja je naručitelju najbliža.

Dobava neoporezovanog šećera.

Ugarski zemaljski pčelarski savez sklopio je na temelju gore spomenutog odobrenja i uvjeta sa središnjim prodajnim uredom šećernih tvornica pogodbu kako slijedi:

1. Neoporezovani šećer pomiješan sa 4%, pijeska i 1%, piljevine razasijlati će se samo u vrećama po 100 kg uz cijenu sa vrećom 31 K za metrički cent (1 kg stoji dakle 31 filir).
2. Narudžbe će se obavljati po narudžbenici: Ime i mjesto naručitelja a takođe i zadnja pošta i željeznička postaja ima se točno naznačiti.
3. Broj pčelaca ima se u smislu ministarske naredbe potvrditi po opć. poglavarstvu. Svaki pčelar može za pojedinog pčelca dobiti najviše 5 kg. šećera.
4. Budući da se radi jednostavnosti i manjih troškova manipulira samo sa vrećama od 100 kg, mogu pčelari, koji posjeduju manje od 20 pčelaca, narudžbu načiniti sa drugim pčelarima skupa i to tako, da narudžba iznaša 100 ili više puta po 100 kg.
5. Propisno sastavljenu i po opć. poglavarstvu potvrđenu narudžbenicu treba poslati zajedno sa cijenom naručene množine šećera putem ug. pčelarskog saveza, jer će tvornice samo takove narudžbe uvažiti, koje stignu

putem spomenutoga saveza i za koje je uplaćena opredijeljena svota. Tovarni troškovi, koji ovise o daljini od tvornice, ne mogu se unaprijed uračunati, te će ih naručitelj kod preuzimanja šećera platiti.

Gledom na to, da se sa hranjenjem slabih pčelaca trebalo početi već sredinom kolovoza, umoljavaju se cijenjeni članovi, da čim prije prihvate pruženu nam pomoćnicu ruku, narudžbe što prije pošalju, da može hranjenje početi.

Uzorak za narudžbu denaturiranog neoporezovanog šećera.

Narudžba.

Ime naručitelja _____
 Stan naručitelja _____
 Zadnja pošta _____
 Željeznička postaja _____
 Naručitelj treba _____ kilograma

Tek. br.	Ime pčelara	Broj pčelaca	Koliko treba šećera
	Svota .		

Potpisano opć. poglavarstvo potvrđuje, da naručitelj ima toliko pčelaca na svojem pčelinjaku i da treba toliko šećera za zimsko i proljetno hranjenje.

U _____ dne _____ 1913.

Potpis načelnika.

Potpisani ugarski zemaljski pčelarski savez potvrđuje, da je nužno, da pčelar hrani svoje pčele šećerom da ih uzdrži.

U Budimpešti, dne _____ 1913.

Potpis.

Dopis

Pčelarstvo god. 1912. u okolici Novogradiška.

God. 1912. u početku proljeća sasvim dobra se pokazala za pčelarstvo. Do početka travnja pčele su sila meda nosile i cvjetnog praha sa mrtve koprive, koja se je s proljeća tako pokazala, da su se sve oranice crvenile od cvijeća, pčele su tako napredovale, da sam mislio da će ove godine biti prava blagodat za pčele. Do travnja već je sve puno bilo mlade družine te samo se čekalo roja koji dan, kad evo dunu ljuti sjever i donosi snijeg, baš kada je voće počelo cvjetati, i pokriva cvjetne pupoljke, koji su bili već izlazili iz svoga zavoja.

Ali ni to nije bilo dosta što je snijeg pokrio, nego se okrenu po noći smrzavati tako, da je bilo uništeno sve što je iscvjetalo, a trajalo je ovako 14 dana. I nastupe opet lijepi dani ali na žalost, svi su cvijetovi bili klonuli i zemlji popadali, okrenuše pčele zujiti tamo i vamo ali od svakale prazna se kući vraća. Silno leglo u košnici, a meda nigdje ni peludi, sve je bio mraz uništio.

Gledajući ovu tjeskobu pčela dade mi se na žalost spram marljive pčelice i dade se na trošak. Meda u pričuvi nisam imao, što sam imao to sam im vratio još u početku proljeća, sada okrenem kupovati bijeli šećer, da samo kako tako spasim prinuđene pčele, koje su šećernu vodu tako pohlepno nosile, tako da čim sam htio da jim pružim pomoć, već je pun okvir ili tanjur bio pčela, a još ni postavio na mjesto nisam, dađem se na neprestano hranjenje tako da nisam pazio ni jutranje, jer čim sam jednom dao a drugom podavao, već je prvi gotov bio, sve ispraznio i tako je trajalo puni 14 dana, dok žarko sunce i božja providnost povратиše zemlji opet mirisavo cvijeće, tu se najviše pokazao žuti žabnjak, kojega ja ne mogu pamtiti, do je kada medio, dočim ove godine je sila imao nektara.

Tako sam već u početku svibnja počeo vrcati med, koji je bio čisto od žabnjaka, boje crvene, mirisa jakoga, koji se upravo pozna po žabnjaku, i tako ja nisam opazio natraška u mojim pčelicama ni najmanje nijesu zategnule, jer čim se snijeg pokazao, odmah sam sve košnice ispokrivao sa starom robom, a kada se je blago sunce povratilo i razgrijalo zemlju, opet sam ih uklonio.

Mogu obznaniti, da je za ovog snijega mojim susjedima puno pčela izginulo, jer ih nisu prehranili, dapače i samog učitelja niže pučke škole uginulo 12 pčelaca a zašto, za ovo 14 dana ne bi Bog zna, što potrošio ako bi ih prehranio. Baš kada je snijeg pao, onda su se pčele nalazile pune legla a sasvim malo meda, te ovo malo meda potrošiše na silno leglo a posle niti one niti leglo ne imaše i tako one i podmladak propadoše. A dalje kada je nastupilo lijepo vrijeme i počеше novi cvijetovi rastvarati nektar bilo ga je obilno da nije prestajalo vrcalo sa svojom osovinom, dapače, ja nisam u mojih šest godina pčelarenja bolje godine doživio, jer od 20 pčelaca povisio sam pčelinjak na 40 pčelaca i k tomu još čista prihoda 400 kruna. A k tomu zahvalu dajem g. Bogu i listu „Hrv. Pčeli“ i njezinom uredniku živili!

Adam Pavković.

Nužno za putujuće učitelje u pčelarstvu u Slavoniji.

Od kako sam se počeo baviti pčelarstvom i prednjačiti u mom selu, prihvaćam se i seljani toga posla. Nuz svoje malo gospodarstvo, da i oni polag mene uspiju, sa tom mogu reći najunosnijom granom gospodarstvom. Svakako čujem, gdje se nešto zanima za pčelarstvo, i kako bi rad, da i oni se time bave, ali vidim da nema nauke, vidim kako nezna ni sam kako bi počeo, dođe k meni i ja mu pokažem sve da vidi, ali sve to njemu nekako čudnovato izgleda kao da je to neki čudnovati posao, kao da on to nije kadar izvesti. Koji su se stavili oko mene i gledali gdje se bavim u poslu, ti su započeli i polučili napred, a neke dapače i starije sam upućivao prostokošničare u pokretno pčelarenje, i počеше, ali luda misao na praznovjerje, ostadoše nadri-

pčelari. Kudgod stupim među društvo ljudi, uvijek ih se nađe radoznali za pokretno pčelarenje, nije samo moje selo nego i suajedna sela stadoše se zanimati za ovo malo gospodarstvo.

Kad god sam med na pijacu prodavao, ponesem nekoliko i poluokvira provideni sa mednim satom, tu se skupi mnogo ljudi, koji niti ne će kupiti, ali samo skupi iz znatiželjnosti pregleda i ispitava.

Jednostavno opazio sam prave volje u narodu za pokretnim pčelarstvom, ali kuda bez znanja. Zato bi dobro bilo za narod kada bi kr. zem. vlada priskočila u pomoć sa svojim pčelarskim učiteljima, gdje bi sigurno učinila rad na plodnom tlu. Dao Bog da to bude čim prije, pa da naš seljački puk procvate u napredstvu, dao Bog da naše seljaštvo jednoč pokaže prvenstvo među drugim narodima.

Adam Pavković.

Zapisnik.

XXXI. glavne skupštine »Hrv. slavon. pčelarskog društva, održavane u Osijeku dne 17. studenoga 1912. pod predsjedanjem društvenoga predsjednika, blagorodnoga gospodina Maksimilijana Pichlera a u prisutnosti dovoljnoga broja društvenih članova. »Slavonsko gospodarsko društvo kao središnju zadrugu« zastupa tajnik toga društva g. Đuro pl. Ilić.

I. Gospodin predsjednik Maksimilijan Pichler otvarajući XXXI. glavnu skupštinu pozdravlja prisutnu poštovanu gospodu i društvene članove najusrdnije, koju je društvena uprava za danas sazvala, vršeći svoju dužnost i nastojeći vazda oko napretka racionalnoga pčelarstva. Povjerenje gospode skupštinaru bit će uvijek upravi pobuda za daljni uspješni rad. Sjećajući se društvenog pokrovitelja, preuzvišenoga gospodina dra. Teodora grofa Pejacsevicha vrlo toplim riječima kao moćnoga društvenoga zagovornika, predlaže, da se isti brzojavno pozdravi, što skupština sa »živio pokrovitelj!« prihvaća. Brzojav glasi: »XXXI. glavna skupština »Hrv. slavon. pčelarskoga društva u Osijeku« pozdravlja Vašu Preuzvišenost kao svoga dičnog pokrovitelja.« Pichler, predsjednik.

II. Društveni tajnik g. Bogdan Penjić priopćuje svoj izvještaj o društvenom radu u prošloj godini. Uprava se društvena živo trsila i svojski nastojala širiti racionalno pčelarenje u narodu našem. (Vidi tajnički izvještaj u 11. i 12. broju »Hrv. Pčele« od g. 1912.)

III. Društveni blagajnik i perovođa g. Franjo Sudarević prikazuje stanje društvene blagajne. Godine je 1911. bio prihod 2.578 K i 10 f, a rashod 2.575 K i

53 f, pa je prema tome koncem godine 1911. ostalo u gotovini 2 K i 75 f.

Revizionalni je odbor, sastojeci od gg. Muka Nendwicha i Antuna Streitenbergera, račune pregledao i sve u redu našao. Iskaz blagajnikov prima skupština jednoglasno na znanje, pa mu podjeljuje kao i čitavom odboru apsolutorij.

IV. U revizionalni odbor bira skupština gg. Mirka Nendwicha i Antuna Streitenbergera.

V. Društveni tajnik g. Bogdan Penjić predlaže proračun za gg. 1912. i 1913. prema kojemu je prihod 2800 K, a rashod 2800 K, što skupština prihvaća.

VI. Društveni perovođa g. Franjo Sudarević predlaže uz obrazloženje, da se umoli uprava kongresa hrvatskih i srpskih pčelara, da izvoli preporučiti svojim članovima »Hrvatsku pčelu«, da se na nju pretplate, pošto ju je »Kongres« proglasio svojim organom za širenje racionalnoga pčelarenja. Predlog se prima.

Društveni prvi potpredsjednik Đuro pl. Ilić predlaže, da se »Hrv. slavon. pčelarsko društvo« sporazumi sa »Slavonskim gospodarskim društvom kao središnjom zadrugom« u Osijeku, da isto kod svojih novih gospodarskih prostorija, koje će graditi, pošto su na zgodnom

mjestu izvan grada, podigne moderan pčelinjak, koji bi mogao služiti i ovom društvu u naučne i praktične svrhe. — Prijedlog se prima.

Prijedlog »Kongresa hrvatskih i srpskih pčelara na visoku kr. zem. vladu, da se što prije otvore pčelarski tečajevi, prihvaća i ova skupština, pa zaključuje, da se izradi stručna naučna osnova za ovakove tečajeve, koja će se podnijeti visokoj zemaljskoj vladi na odobrenje, a rad se povjerava društvenom tajniku g. Bogdanu Penjiću kao priznatomu stručnjaku. — Prijedlog se prima.

Društveni perovođa g. Franjo Sudarević predlaže da se umoli visoka kr. zemaljska vlada, da bi milostivo blagoizvoljela u zemaljski budget za godinu 1913. uvrstiti 10.000 K, da se tom svotom nabave košnice džirzonke, koje bi se po pčelarskom i gospodarskim društvima besplatno davale siromašnom narodu u pčelarskim krajevima naše domovine, (kako bi se što prije i što više širilo racionalno pčelarenje u narodu našem i njemu

donosilo lijepu korist — uz neznatan trud — krasnu dobit). — Prijedlog se prima.

Društveni član g. Josip Sačer predlaže, da se zapisnički izrazi priznanje i zahvala skupštine vrlo mu g. predsjedniku Maksimilijanu Pichleru kao i čitavomu odboru, što skupština prihvaća.

Glavnu je skupštinu pismeno zanosno pozdravio vrlo i odlični česki pčelar i začasni član ovoga društva, osobiti naš drug i prijatelj blagorođeni g. Vojtjeh Novotny iz Praga.

G. predsjednik Maksimilijan Pichler, apelira na prisutne skupštinare, stavljajući im na srce probitke i unapređenja racionalnoga pčelarenja, zaključuje skupštinu, što skupštinari sa »živio predsjednik« popraćuju.

U Osijeku, dne 17. studenoga 1912.

Maksimilijan Pichler
predsjednik

Franjo Sudarević
perovođa.

Pitanja i odgovori.

1. Pit. Što može pčeli nadomjestiti nestašicu peludi (cvjetnoga praška)?

1. Odg. Brašno. Uzmite oveći komad saća (saće mora biti suho i čisto, a nipošto pljesnivo), pa napunite stanice brašnom (najbolje finim pšeničnim brašnom). Tako ispunjene stanice sa brašnom postavite kamo u blizinu pčelinjaka u zavjetrinu, a možete to postaviti i pokraj napojnice, kamo je pčela već naučila dolijetati po vodu. Pčele će u brzo navaliti na to brašno i bijele, poput mlinara, unašati ga u svoja ulišta. Ako nemate pred pčelinjakom posebne napojnice, kamo pčele na vodu izlijeću, možete saće sa brašnom postaviti i pred leto na daščicu poletaljku.

2. Pit. Što se može sada učiniti sa bezmatičnim pčelcem?

2. Odg. Ako nemate ni jedne oplodene matice u pričuvi, nema takovom pčelcu boljšeg lijeka, nego ga za prvoga lijepoga dana pripojiti jednom drugom zdravom, pčelcu, najbolje onomu, koji mu je najbliži. Imate li pako koju pričuvenu oplodenu maticu, a isti je bezmatičan pčelac još dobar i jak, dodajte mu tu maticu, bez ikakove daljne brige, on će ju u to doba vrlo rado primiti, ako nema nikakvoga legla.

3. Pit. Kako se upotrebljuje med kao lijek i koje mu se primjese moraju dodati, da uspješno liječi plućne i grlene bolesti.

3. Odg. Ovo pitanje prekoračuje okvir i djelatnost stručnoga pčelarskoga lista. Mi možemo čisti vrcani med preporučiti kao zdravo i izvrsno hranivo sredstvo, ali zadirati u liječništvo ne smijemo, osobito gdje se radi i o primjesama kod pojedinih bolesti, jer bi nas moglo optužiti radi nadriliženja, a toga nam sigurno ne želite. U tom se potpuno slažemo sa našim starim znanjem P. Celestinom Schachingerom, koji je na slično pitanje isto tako odgovorio, pak još dodao, da je na ovakova pitanja vlastan odgovarati samo liječnik, kao stručnjak.

4. Pit. Kako se može raspoznati čisti pčelinji med od patvorenoga meda?

4. Odg. U mnogim slučajevima odlučuje tu već sam okus (tek). Ako li međutim dvojimo, tada se možemo, bar donekle uvjeriti o čistoći naravnoga meda samo kemičkim istraživanjem, pa i to u pojedinim slučajevima nije posve sigurno.

5. Pit. Prošle je godine bilo u mojoj okolici dosta repice (olaja), pa sam od polovice do konca mjeseca travnja vrcao skoro svaki treći dan, jer što sam danas ispraznio, to su pčele već drugi dan napunile. Med je bio vrlo ugodan, ali odviše rijedak, pa je ljeti počeo vrijeti, neki moji kuntaši su se potužili, da im je ukisnuo. Što je tomu uzrok i kako se tomu može predukrat?

5. O d g. To je bio nezreli med, u kom je bilo previše vodenih čestica. Općenito pravilo je, da se med tada vrca, kad je medno saće barem s jedne trećine poklopljeno, jer je samo takav med zrio, pak je i stalniji za čuvanje. Međutim za cvatnje repice, ako ugodi vrijeme, pak želimo tu pašu što bolje iscrpiti, moramo i što češće vrcati, a tada ne možemo čekati, dok pčele med poklope, jer bi tim načinom izgubili mnogo vremena, a dobili bi i znatno manje meda. Da si dakle u tom slučaju pomognem, pa da bude med ipak što zreliji, postupam ovako :

Sav izvrcani med izložim u otvorenim posudama kroz 48 sati sunčanoj toplini kamo u prisunje. Tim postupkom ishlape iz meda suvišne vodene čestice, a med postane gušći i zreliji i tim ne gubi ništa od svoje dobrote. Kasnije se sve posude moraju dobro zatvoriti i pohraniti na suhom, a nipošto vlažnom, mjestu. Repičin se med kristalizuje, ili bolje, stine kao mast već za par dana, što zavisi o toplijim ili hladnijim prostorijama, u kojima je pohranjen. Repični kristalizovani med je vrlo zgodan za eksport poštom u limenim posudama od 4 1/2 kgr. sadržine.

Med, koji je počeo vrijeti, dobro prokuhajte, pa ćete ga moći rabiti mjesto sladora, a osobito će biti dobar za prihranjivanje slabijih pčelaca ranim proljećem, a izmješan mlakom vodom izvrstan je za špekulativno hranjenje pčelaca.

6. P i t. Neki dan sam prolazio ispred svog pčenjaka i prisluškivao na letu svake košnice. Kod jednog sam pčelca zamijetio silnu buku, taj je zujao, ko da ga kolju. Što može to biti?

7. O d g. Bilo ma što, ali dobro nije. Taj pčelac je možda izgubio maticu, ili mu je ponestalo meda, ili se je uvukao miš, pa se tamo ugnjezdio. Bilo dakle ovo ili ono, tog pčelca prvog toplijeg i lijepog dana morate točno pregledati i to oko poldana, kad je najtoplije. Ne nađete li nikakvoga legla, opravdana je sumnja, da nema matice, a ako je i ima, ne vrijedi ništa. U tom se slučaju dršte odgovora na 2. pitanje. Nađete li miša ili barem gnjezdo od miša, uklonite zasmrađeno saće, pa ga zamijenite drugim čistim saćem. Nema li dosta meda dajte mu ga, ili ga hranite rastopljenim sladom. Hranu mu svakako dajte ogora, jer za hladne noći ne može pčela dolje do hrane.

Razne vijesti.

Pčelarski savez. Već prije 20 godina postavila si je bila centralna uprava hrv.-slav. pčelarskog društva u Osijeku svetom zadaćom, raditi svim mogućim sredstvima onamo, da se osnuje veliki pčelarski savez za sve pčelare u Hrvatskoj, Slavoniji, Istri, Dalmaciji, Bosnoj i Hercegovini. Ovaj svoj naum iznijela je ta uprava i pred glavnu pčelarsku skupštinu, održavanu 8. srpnja 1894. u Osijeku. U ovoj je skupštini ista uprava predložila i nacrt pravila toga osnovati se imajućeg pčelarskog saveza. Taj nacrt pravila, kao i obrazloženje pojedinih paragrafa u tom nacrtu, sve je to objavljeno u 6. i 7. broju »Hrv. Pčele« od god. 1894. Međutim uz najbolju volju centralne uprave hrv.-slav. pčelar. društva u Osijeku, nije se tada mogao taj zaista plemeniti i dalekosežni naum, radi postojećih okolnosti, realizirati. Pa što nije moglo biti tada, možda će uspjeti sada. Vrlo nam je drago, što je to velevažno pitanje sada pokrenuo odbor kongresa hrv. i srp. pčelara u Hrvatskoj i Slavoniji, pa je zaključio u svojim sjednicama od 3. rujna i 30. prosinca 1912., da se pozovu sva postojeća pčelarska društva i zadruge, koji teže za jednim te istim ciljem, neka bi priopćili svoje mnijenje o naumljenoj organizaciji pčel-

larstva. Prema tomu pozivu, što ga je razaslao kongresni odbor, ne misli se povući u taj pčelarski savez pčelare Istre, Dalmacije, Bosne i Hercegovine, nego samo pčelarska udruženja Hrvatske i Slavonije. Mi nemamo ništa niti proti tomu, ali je samo naše mnijenje, da bi trebalo u taj savez povući svakako i pčelare Istre, Dalmacije, Bosne i Hercegovine, jer kada mogu njemački pčelari iz »Reicha« zajedno sa austro-ugarskim pčelarima sačinjavati jednu veliku pčelarsku savez, kud i kamo je prirodnije, da se sakupe u jedan pčelarski savez svi pčelari na slavenskom jugu, koji žive u Austro-ugarskoj monarkiji, a pod blagoslovljenim žezlom prejasnoga nam kralja Franje Josipa I. Upozorujemo kongresni odbor na nacrt pravila, štampan u 6. i 7. broju »Hrv. Pčele« od g. 1894. Ur.

† **Sava Chilandarec**, veliki prijatelj slavenskih pčelara umro je upravo na novu godinu (1. siječnja o. g.) u 76. godini na gori Athosu. Bila je to ličnost veoma zanimiva, zaslužan književnik i osobiti širitelj slavenske uzajamnosti. Zvao se je Slavibor Breuer, rodom Čeh i rodio se je g. 1837. u historičnom gradu Kutna Hora. Nakon višegodišnjeg putovanja po svijetu usadio se je g. 1881. u znamenitom pravoslavnom ma-

nastiru Hilendarskom na gori Atosu, gdje se bavio pretežno pčelarstvom.

E. K—r.

Podizanje pčelarstva u Americi i u Engleskoj.
Sjedinjene države u Americi izdaju svake godine 75.000 K, da se time pomognu svi oni privrednici, koji se bave pčelarstvom i da se uzmogne suzbiti svaka bolest među pčelama. Engleska izdaje u svemu jednom društvu preko 21.000 K, da ovo društvo podigne uzorne pčelinjake i da se osnuju po zemlji nove podružnice i spremlara. Kada se pčelarenje ne bi isplaćivalo i ne bi bilo korisno, ne bi se za cijelo ni bogati Amerikanci ni Englezi njime bavili.

E. K—r.

Oglasi.

Tko si želi nabaviti rojeva, neka se obrati dopisnicom do konca ožujka, a najkasnije do 20. travnja t. g. na uredništvo „Hrv. Pčele“ u Osijek III. Jedan roj prvenac stajati će 9–10 K. Članovi hrv. slav. pčelarskog društva i pretplatnici „Hrv. Pčele“ uživaju 10% popust. Rojevi se razasliju u posebnim drvenim škrinjicama, a jedna se takova škrinjića zaračunava sa 2 K. Svaki naručitelj može poslati i svoje vlastite škrinje. Kod narudžbe neka se točno naznači radnja pošta. Za svaki naručeni roj treba poslati predujam od 4 krune. Uredništvo „Hrv. Pčele“ jamči, da će roj prispjeti živ i zdrav do radnje pošte. Kako budu narudžbe stizale, istim će se i redom ti rojevi razaslijeti i to počam od mjeseca svibnja t. g. Upozorujemo, da je naša pčela bastardirana sa talijanskom pčelom, pa je zato ustrajnija, marljivija i miroljubivije naravi.

Pozor pčelari!

Tko si želi nabaviti koju društvenu uzor-džirsonku, neka se što prije obrati ovamo. Jedan društveni član isplaćuje takove vrlo solidno i točno, a i cijena će im biti posve umjerena. Pri narudžbi se ima točno označiti radnja željeznička postaja. Predijam od 8 K po komadu ima se također poslati.

Uredništvo „Hrv. Pčele“.

Poziv na pretplatu!

Molimo ozbiljno sve naše pretplatnike, a osobito slavna općinska poglavarstva, koja namiruju pretplatu sa svoje područne škole, da se pretplata sa tekuću godinu, kao i saostala pretplata sa prošlu godinu što skorije pošalje i to upravi „Hrvatske Pčele“ u Osijek III. Molimo podjedno i sve naše prijatelje, da ustanovu svaki u svom kraju naći po kojeg novog pretplatnika sa „Hrv. Pčelu“.

Uredništvo „Hrv. Pčele“.

Adresa za brojavke:
Bienenwagner, Wien
(Hetzendorf).

Za čistoću saća jamči,
sa hiljadu kruna.

Weedovo ili Herkules-saće!

U austro-ugarskoj monarkiji jedina autorizirana tvornica za priugotavljanje umjetnoga saća sa Weedovim strojevima. Veoma jakim pritiskom na vosak dobiva se ovim strojem saće čvrsto kao koža, prozirno kao staklo, a lagano kao pero; saće se ne lomi i ne oteža.

Kada bi pčele znale govoriti, rekle bi pčelarima: »Dajte nam Wagnerovo Herkules-saće, jer je to tako bistro, čisto i ugodnoga mirisa, kao i naše, što ga same proizvadjamo!«

Uz sve prednosti je »Herkules-saće i najjeftinije, jer ga u jednu kilu ide mnogo više, nego ikoga drugim načinom proizvedenoga umjetnoga saća.

Pčelari, koji pošalju ovoj tvornici čistoga pčelinjega voska, mogu dobiti u zamjenu za vosak gotovoga »Herkules-saća«, ako na svaku kilu voska naplate samo 1 K, pa koliko kila voska pošalju, dobiti će isto toliko kila gotovoga umjetnoga saća, ali moraju vosak poslati franko.

»Herkules-saće« se može dobiti po volji u svakoj mjeri i to žuto po 5 K a bijelo (od bijeljenoga voska) po 6 K kgr.

Za pakovanje se ništa ne zaračunava.

Na zahtjev šalju se cjenici sa slikama Weedovih strojeva gratis i franko.

A. J. Wagner,

tvornica umjetnoga saća

Wien XII/4, Hetzendorf.

Ovomu je društvu pokroviteljem Preuzvišeni gospodin dr. Theodor grof PEJACSEVICH, vlastelln ltd. ltd.

Uređuje: Bogdan Penjić.

Izlazi svakoga mjeseca na cijelom arku (8 stranā). — Članovi društva dobivaju list besplatno. — Ako bi koji od nečlanova taj list želio, može ga dobiti za godišnju pretplatu od 6 kruna. — Oglasi se primaju, te se plaća za petit-pismeni redak 16 fil. — Za inače tiskane oglase prama veličini prostora. — Pretplata, članci, dopisi i razna pčelarska pitanja šalju se na **Uredništvo Osijek, donji grad**. Društveni član, ako se obveže, da će svake godine priposlati izvoran dopis od najmanje 3 tiskane strane u opsegu u društveno glasilo, može biti po odboru imenovan dopisujućim članom, a kao takav ne plaća godišnjega prinosa.

Br. 3. i 4.

U OSIJEKU, za mjesec ožujak i travanj 1913.

Tečaj XXXIII.

Levin pl. Chavrak-Letovanički.

Nesmiljena smrt pokosi nam prerano jednog velezasluznog muža, a hrvatskim pčelarima vrlo dobro poznatog velikog prijatelja naprednoga pčelarstva. Levin pl. Chavrak stekao si je neumrlih zasluga po razvitak naprednoga pčelarstva u Hrvatskoj i Slavoniji. Kad je 6. siječnja 1893. u glavnoj skupštini izabran članom centralne uprave i I. potpredsjednikom „hrv. slav. pčelarskoga društva“, razvio je silnu djelatnost u korist društva, te je zdušno nastojao, kako bi se društveno glasilo „Hrvatska Pčela“, kao jedini u nas strukovni list, namijenjen unapređenju racionalnog pčelarstva, što više rasprostranio u narod.

Njegovom upravo inicijativom izdala je god. 1895. kr. županijska oblast u Osijeku nalog, da sve škole u županiji virovitičkoj imadu biti pretplatnici „Hrvatske Pčele“, ne bi li se tako napredni način pčelarenja što prije uvriježilo u toj županiji. Pod konac godine 1895. i to 5. prosinca, opet njegovim zauzimanjem izdala je visoka kr. zem. vlada naredbu sljedećega sadržaja: „br. 18519. „Hrvatsko-slavonsko pčelarsko društvo u Osijeku“ izdaje već kojih 15 godina list pod naslovom „Hrvatska Pčela“, koji svakoga mjeseca jedanput na cijelom arku izlazi, a pretplata mu je 3 for. na cijelu godinu.

Pošto je to jedini strukovni list u zemlji, namijenjen unapređenju toli unosne gospodarstvene grane „pčelarstva“, nalazi kr. zemaljska vlada, odjel za bogoštovje i nastavu, odrediti, da ga sve upravne općine pretplatiti imadu za svaku školsku knjižnicu područja svoga, a učiteljima se u dužnost stavlja, da ga opetovničarima marljivo tumače i općinarima na čitanje izdaju,

ne bi li tim načinom narod bio potaknut na umno pčelarenje, koje će mu nositi kraj neznatna truda zamašnu materijalnu korist.“

Dakako da je ova visoka naredba učinila čitav preokretaj u društvenom djelovanju, a naš nezaboravni pokojnik još je većim marom prionuo oko unapređivanja njemu toli omiljele gospodarstvene grane.

Kada je 26. lipnja 1896. posjetio naš grad Njegova c. i kr. Visost nadvojvoda Leopold Salvator, predveo je pred Njegovu c. i kr. Visost deputaciju našega pčelarskoga društva, u odsutnosti predsjednika, društveni potpredsjednik tadanji podžupan Levin pl. Chavrak. Ovaj je dan ublježen zlatnim slovima u historiji „hrv. slav. pčelarskoga društva“, jer je taj visoki gost, a to svakako uplivom velezasluznoga pokojnika odlikovao naše društvo svojim Visokim posjetom. Inicijativom pokojnika improvizirana je na brzu ruku izložba meda i raznovrsnoga pčelarskog oruđa, što je nadvojvodu veoma ugodno iznenadilo. Kada je po želji Njegove c. i kr. Visosti otvorio društveni tajnik ul. posmatračnik i upozorio na prekrasnu maticu, kako se zao-kružena svojom tjelesnom stražom dostojanstveno šeće, uskliknula je Njegova c. i kr. Visost: „Hier sehe ich die erste Bienenkönigin!“ Njegova je c. i kr. Visost ostavila društveni pčelinjak najvećim zadovoljstvom, što je i potvrdila toplom izjavom prema potpredsjedniku, a danas žalibože već pokojniku Levinu pl. Chavraku.

Na vječnu uspomenu toga velikoga pokojnika naveli smo

ovdje samo neke važnije momente iz njegovoga života, kao pregaoca na polju naprednoga pčelarstva, pa smo uvjereni, da će hrvatskim pčelarima ostati nezaboravnim Levin pl. Chavrak-Letovanički.

Slava mu!

Levin pl. Chavrak-Letovanički rodio se je 15. travnja 1852. u Zagrebu, gdje je dovršio pravne nauke. Godine 1876. stupio je u upravnu službu kod podžupanije u Varaždinu. Nakon okupacije Bosne i Hercegovine god. 1878. prešao je onamo, a vratio se god. 1884. opet natrag, bio je dodijeljen podžupaniji u Pakracu. God. 1886. imenovan je kotarskim pred-

stojnikom u Virovitici, otkle je premješten u Zemun. God. 1892. postade županijskim tajnikom i upraviteljem, a zatim podžupanom kr. žup. oblasti u Osijeku. God. 1901. već ga pozdravismo kao velikog župana županije virovitličke, u kom je svojstvu razvio veliku djelatnost oko razvitka grada Osijeka. Iza sebe ostavlja ucviljenu udovu Herminu rođenu Miller i jedinicu kćerku, udanu za kr. javnog bilježnika dr. L. Tičaka u Vukovaru.

Još jednom slava nezahoravnom i velezaslužnom pokojniku Levinu pl. Chavrak-Letovaničkom!

Uredništvo.

Proljeće.

(Praktična uputa za napredne pčelare).

ao što je remek-djelo svakoga naprednoga pčelara dobro uzimljivanje pčelaca, tako je isto ne manje važno i izimljivanje pčelaca, kao i daljni rad do prve glavne paše. Samo onaj pčelar, koji zna proljećem baratati oko svojih pčelaca, može, ugoditi li naravno vrijeme, sigurnošću računati na dobar uspjeh.

Pri prvoj proljetnoj točnoj reviziji svojih pčelaca prouči svakog pčelca, što no se kaže, u dušu. Imaš li veći broj pčelaca, moraš voditi posebne bilješke o svakom pčelcu. Najvažnije bilješke jesu ove:

1. Ima li pčelac dobru maticu. Pod dobrom maticom razumijevamo zdravu, mladu i plodnu maticu. Dobru maticu ima onaj pčelac, kod koga nađeš dosta pravilno zaleženoga legla. Stanica do stanice mora biti zaležena, pa kada je to leglo zaklopljeno, izgleda to leglo kao stjena, okružena ozgora mednim stanicama.

2. Ima li pčelac dosta meda. Najviše pčelaca strada baš proljećem, ako nemaju dosta meda, a nastane nevrijeme, koje potraje po više dana tako, da pčele ne mogu izlijetati. Zimi ne troši dobro uzimljeni pčelac mnogo meda, ali zato sada proljećem, kad se stane razvijati leglo, potroši ga kud i kamo više. Opaziš li dakle, da je koji pčelac inače dobar i jak, samo je siromašan medom, ne oklijevaj, nego ga hrani. Najbolja je hrana med sa malom primjesom vode ($\frac{1}{4}$ vode i $\frac{3}{4}$ meda, voda neka je mlaka). Ako nemaš meda, možeš hraniti i rastopljenim šećerom, najbolji je kristalni šećer, a dobar je i obični bijeli šećer. Ovakovo hranjenje draži maticu na obilnije zametanje legla, pa će ti takav pčelac do prve glavne paše znatno uznapredovati i ojačati.

3. Da li je srce plodišta (to je pravo gnjezdo pčelca) dobro i pravilno uređeno. Pravilno je plodište tada uređeno, ako su u njemu same radiličke stanice. Okvirci sa izgrađenim trutovskim stanicama moraju se iz gnjezda odstraniti ili u pozadinu staviti, pak je zamijeniti radiličkim stanicama. Na to se je doduše već kod uzimljivanja imalo paziti, ali ako si to onda zanemario, ispravi to sada. Mjeseca travnja, kada se jaki pčelci za rojenje pripravljuju, zaleći će matica sve trutovske stanice u gnjezdu i oko gnjezda trutinom, a trutovski crvi potroše veliku količinu meda za ishranu. Za vrijeme jake paše može se trutovsko saće dobro izrabiti za med, ali samo što dalje od gnjezda u pozadini ulišta, kamo matica ne zalazi rado, dok ima u gnjezdu praznih radiličkih stanica.

4. Ima li kakve nepravilnosti u ulištu. Svaku nepravilnost treba zabilježiti i što prije, kad dozvoli vrijeme, točno ispraviti. Tako na pr. ako je koji sat slomljen, ili krivo izgrađen, treba ga odstraniti i zamijeniti drugim. Nemaš li u zalihi dovoljno izgrađenih okviraca, sad je doba, da pčele izgrađuju okvire. Gdje ima repice (olaja), tamo nastaje glavna paša druge polovice travnja. Za glavne paše izgrađuju pčelci brzo i pravilno sve okvirce. Najljepše i najpravičnije izgrađuju pčelci okvirce, ako ih ispuniš čitavom pločom umjetnoga sata i dodaš između dva zaležena sata. Natrag ne valja takove okvirce dodavati. Pčela ne trpi praznine između zaleženih satova, pa će tako dodane okvirce sa umjetnim satom brže i posve pravilno izgraditi. Okvirce, providene sa počecima, ne valja dodavati prisadima, jer će takove okvirce izgraditi

pčele trutovskim stanicama. Okvirce sa počecima treba dodavati rojevima, koji takove okvirce lijepo izgrađuju radiličkim stanicama. Međutim, kad je roj izgradio već 8—10 okviraca, tada treba i njem nadalje dodavati okvirce ispunjene sa umjetnim satom, jer i jaki rojevi, osobito rani prvenci rado grade trutovske stanice, ako im budeš i nadalje dodavao okvirce samo sa počecima providene.

5. Je li pčelac možda bezmatak. Ako pri proljetnoj reviziji ne nađeš kod pčelca nikakvog radiličkog legla, takav se pčelac može nazvati bezmatkom, jer ako i ima maticu, ta ne vrijedi ništa; s njom je, kao i bez nje.

Bezmatka ima raznovrsnih:

a) Bezmatak sa starom jalovom maticom. Kad kod točnog pregledavanja ulišta nađeš grbastoga legla u radiličkim stanicama, pa nađeš i na otrcanu i sakatu možda maticu, to znaj da je ta matica prestara, koja se je već iznijela i koja samo još tu i tamo iznese po koje neoplođeno trutovsko jajašce, iz koga se izleže kržljavi trud. Takovu maticu treba odmah odstraniti, uništiti i zamijeniti dobrom maticom. Nemaš li u pričuvi ni jedne dobre matice, a pčelac je još dobar i jak, dodaj mu jedan okvirac sa mladim radiličkim leglom, pa će si on sam uzgojiti maticu. To se može učiniti pod konac mjeseca travnja, ili tečajem svibnja, kad već ima trutova, koji će mladu izleženu maticu oploditi. Ako je ovakav bezmatak već dosta oslabio, najbolje ga je pripojiti susjednom dobrom pčelcu.

b) Bezmatak sa matičnjacima. Dogodi se, da matica, kad je već tako rekuć cijelo gnijezdo zaleгла, ugine. Pčele dakako, čim osjete, da im nema matice, a imaju dosta legla, izvuku matičnjake. Ovakav pčelac, ako je jak, on će si u ovo doba sam pomoći i uzgojiti si maticu. Pčelareva je samo briga, da pazi, kad će se matica izleći i da li će se oploditi. Ujedno mora pčelar također paziti, da se ne bi takav pčelac izrojiо, akoprem obično i same pčele sve suvišne matičnjake, pa i izvedene matice uništavaju. Kad se takav jedan pčelac uz svu pčelarevu pažnju ipak izroji, treba roj u košnicu stresti. Dok se sva pčela od roja u košnicu skupi, otvori džirzonku, pa sve okvirce do jednoga dobro pre-

gledaj i sve matičnjake, koje još nađeš, izreži. Kad si to učinio i sve okvirce opet istim redom u džirzonku stavio, udari izašli roj opet natrag u džirzonku, pa će biti sve u redu, samo za par dana pregledaj, da li je matica oplodjena, odnosno, da li je začela leći.

c) Obični bezmatak je onaj pčelac, kod kog ne nađeš matice, ali niti matičnjaka, niti kakvoga legla, nego možeš tu i tamo, da ćeš naći početak matičnjaka u obliku žirove kapice. Taj je pčelac ostao bez matice još prije nego je matica otpočela leći. Takovim se pčelcem postupi, kao i sa bezmatkom sa starom jalovom maticom. (Vidi sl. a).

d) Bezmatak sa nadrimaticom. Ovo je najgori i najpogibelniji slučaj bezmatka kod pčelaca. Kad kod pregledavanja pčelaca nađeš na kojeg, gdje ima grbastoga legla, a matice ne možeš naći, tada znaj, da je u tom pčelcu jedna pčela radilica, koja leže naravno neoplođena trutovska jajašca u radiličke stanice. Kada je ovakovo leglo poklopceno, svi su poklopci ispupčeni, pa se zato i zove grbasto leglo. Pčelu radilicu, koja leže, nazivljemo nadrimaticom. U svakom drugom slučaju možeš bezmatku pomoći, ako mu dodaš bilo dobru maticu, bilo nezaklopljenog radiličkog legla (najsigurnije zaleženih radiličkih jajašaca), ali u ovom slučaju to ne pomaže. Pčelac, koji ima nadrimaticu, ne prima druge matice, a iz dodanoga legla si ne će uzgajati druge matice. Što dakle sad? Ja sam uspio na ovaj način: Povadio sam sve okvirce zajedno sa pčelom iz džirzonke i stavio ih istim redom u okvirnjaču. Tada sam preneo ispražnjenu džirzonku na jedno to koračaja ispred pčelinjaka i iz nje preostalu pčelu svu do jedne peruškom izmeo na travu i posve praznu džirzonku opet postavio na svoje mjesto. Zatim sam preneo isto tako i okvirnjaču sa okvircima i pčelom i po redu sa svakoga okvirca pomeo pčelu na travu. Okvirce sam bez ijedne pčele i istim redom, kako su i bili, opet stavio u džirzonku, pak ju zatvorio. Pometene pčele su sa one trave, poput roja, navalile na leto svoje džirzonke i za par časaka ostalo je na travi još samo stotinjak pčela, koje su se kasnije također sigurno povratile u svoj dom. Zaboravio sam reći, da sam sve grbasto leglo iz džirzonke povadio i zamijenio mla-

dim radiličkim leglom iz drugih džirzonaka. Treći dan sam opet tog pčelca pregledao i na moje zadovoljstvo opazio, da su pčele otpočele izvlačiti matičnjake. Za 14 dana imao je taj pčelac već svoju lijepu maticu, koja je za tri dana kasnije otpočela leženjem, dakle se je već i oplođila. To je bilo 12. svibnja. U drugom sličnom slučaju sam isto tako radio, ali nisam dodavao legla, nego oplođenu maticu. Za veću sigurnost dodao sam tu maticu u kavezu, pa kad sam opazio, gdje se pčele oko nje natežu, kako bi ju oslobodile zatvora, ispustio sam ju drugi dan iz kaveza i one su ju dragovoljno primili. Da se na ovaj način uspjeti može, to sam iskusio, ali pitat će možda tko, kamo je ne stala nadrimatica,

zar se ona nije također sa ostalom pčelom povratila u svoj dom?

Na to ću posve u kratko odgovoriti, barem po svom nemjerodavnom mnijenju, nije, jer dok je ona bila među njima, niti su htjele primati druge matice, niti su htjele iz mladoga radiličkoga legla uzgajati maticu. Kamo je ona dakle? Ja tvrdim ovo: nadrimatica, koja kroz dulje vremena, zabavljena leženjem grbastoga legla, nije izlijetala, te je sasvim zaboravila na svoje mjesto, pa kada sam ju izmeo u travu, ona se je zavukla u koji zakutak i tamo uginula, ili oblijetajuć okolo, kamo zalutala, ali svoga se doma nije dočepala.

Bogdan.

Stanje pčelarstva u županijama: srijemskoj, virovitičkoj i požeškoj tečajem godine 1912.

Prema izvještajima, koji su nam stigli iz ovih krajeva, može se godine 1912. obzirom na pčelarstvo smatrati dosta lošom srednjom godinom. Proljetna i ljetna paša se je u svim trim županijama, uslijed abnormalne zime mjeseca travnja i uslijed neprestane kiše za cvatnje bagrena (akacije), posve izjalovila. Uslijed te nestašice poskočila je znatno i cijena medu. Čisti vrcani med prodavao se je kilogram po K 1'60, a dosta ga se je prodalo i po K 2'— kilogram. Vrlo mnogo je pripomogla kasna ljetna i jesenska paša, da su se pčelci ipak mogli prilično uzimati.

Rojeva je bilo g 1912. vrlo malo, a i to su bili većinom kasni rojevi, pa se mnogi od njih nisu mogli dovoljno razviti i pripremiti za zimu. Svibanjski su rojevi bili rijetki, poput bijelih vrana; glavno je rojenje nastalo tek mjeseca lipnja i srpnja.

U ovim županijama postoje tri pčelarska društva, dva su u srijemskoj, a jedno sa tri podružnice u virovitičkoj županiji. Najstarije je Hrvatsko-slavonsko pčelarsko društvo, komu je sjedište u gradu Osijeku. Ovo društvo postoji od god. 1879. i ima svoje ilustrirano stručno glasilo »Hrvatsku Pčelu«, koje glasilo izlazi već u XXXIII. godištu. Djelokrug ovoga društva zaprema čitavu Hrvatsku i Slavoniju, a stručno glasilo »Hrvatska Pčela«, što ga ovo društvo izdaje, čita se vrlo marljivo i u Istri i Dalmaciji. Ovo si je društvo na polju na-

prednoga pčelarstva steklo velikih zasluga, jer ne samo što je ono prvo otpočelo upoznavati naš narod sa racionalnim pčelarenjem, nego je baš njegova ponajglavnija zasluga, što je napredni način pčelarenja prodro i u seljački dom. Danas već i naši seljaci, kao poznati konzervativci, napuštaju svoj primitivni način pčelarenja (sa nepokretnim saćem), pak se pobjedonosno sve to više posvećuju naprednom načinu pčelarenja (sa pokretnim saćem).

U srijemskoj županiji, koja se, prema svom položaju i bogatoj upravo cvjetani, može nazvati eldoradom za pčelarstvo, napreduje racionalni način pčelarenja upravo orijajskim korakom. Tomu mnogo pripomažu tamo postojeća dva pčelarska društva i to: »Pčelarsko društvo« u Vukovaru i »Српска пчеларска задруга« u Rumi. Ovo potonje društvo ima također svoj stručni ilustrirani organ »Српски Пчелар«, koji list izlazi sada u XVII. godištu.

Vrlo mnogo doprinosi razvoju naprednoga pčelarstva i kongres hrvatskih i srpskih pčelara u kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji. Taj kongres ima svake godine jedno svoje zasjedanje, pri kom kongresisti raspravljaju razna važnija pitanja u korist i napredak pčelarstva. Ta kongresna zasjedanja svake su godine u drugom mjestu i obično spojena sa manjom ili većom pčelarskom izložbom. U god. 1912. bilo je XI. kongresno zasjedanje na Sušaku kraj Rijeke, koje je lijepo uspjelo,

a rad toga kongresa opisan je točno u 7., 8., 9. i 10. broju »Hrvatske Pčele« od g. 1912. Nakon ovoga zasjedanja i to 3. rujna 1912. održao je kongresni odbor pod predsjedanjem dra. Antuna Rojca u Zagrebu svoju odborsku sjednicu. Od važnijih zaključaka stvoreni su u toj sjednici ovi: 1. Neka se umoli kr. zem. vlada za što skorije izdanje naredbe, prema postojećoj već zakonskoj osnovi, o nužnoj statistici pčelarstva. 2. Neka se umoli kr. zem. vlada, da uvede što intenzivniju obuku u pčelarstvu na svim ovozemaljskim učiteljskim školama, pa da utemelji barem jedan štipendij za pohađanje pčelarske škole bilo u Jedlovu (Gödöllő), bilo u Beču ili Brnu. Posebnom pako predstavkom umoliti će se naše tri

katoličke biskupije, da po primjeru srpsko-pravoslavne bogoslovije u srijemskim Karlovcima uvedu pčelarstvo kao učevni predmet i u svojim sjemeništima. 3. Kr. zem. vlada zamolit će se, da pčelar. kongresu povjeri osnovati jedinstvenu organizaciju svih pčelara u zemlji u svrhu osnivanja zemaljske centralne pčelarske zadruge, koja bi bila u tijesnom savezu sa svim pčelarskim društvima u Hrvatskoj i Slavoniji.

Sva tri ova zaključka, budu li se, kao što se je nadati, sretno i realizirala, stvoriti će svakako veliki preokret na polju naprednoga pčelarstva, a na probitak hrvatskoga naroda.

Proljetni radovi na pčelinjaku.

buđenjem proljeća i toplote u prirodi, budi se i život u košnicama na pčelinjaku. Pčela je cijelim svojim životom i razvićem vezana za toplotu i za cvijet, i ona je kao i cvijet, iz koga slatki sok siše i sa koga rđu (pelud) skuplja, čedo toplote i lijepog vremena. Ono, istina, ni preko zime i zimnjih mrazeva, kroz doba zimnjeg mirovanja i odmaranja, nije prestajao život u košnicama. Pa i buđenje života u ulištu košnice, u samoj stvari otpočinje mnogo ranije: u veljači, ako ne još i u siječnju, kao ove godine u veliko što je počinjao, tako, da su prisadi i kroz siječanj i kroz cijelu veljaču držali nekoliko oblijetanja i razigravanja oko košnica u podne, pa otpočinjali i redovne izlete na polje. Kad su pčele u košnicama udobno smještene i dobro uzimljene, pa imaju svega u izobilju, matice počinju već vrlo rano sa nasadom jaja, zaleganjem crvi, pa i pčele sa odgojivanjem pčelinjeg podmlatka potrebnog za popunu i za obezbjeđenje jakih naselja. Ali tek s javljanjem toplote i na polju otpočinje pravi život i rad na pčelinjaku, da se iz dana u dan sve jače razvija, pa s time, da se za pčelara sve više razgranjavaju poslovi na pčelinjaku i da njegova briga i staranje moraju biti sa svakim danom sve jači.

Zato s nastankom proljeća pčelari, koji su dobro uzimili svoje pčelce i koji su ih prije uzimljivanja snabdijeli s dovoljno zimine, mogu biti spokojni. Na kraju zime naći će svoje prisade u dobrom stanju, izuzev vanredan slučaj, da neka matica umre, jer matice snalazi smrt i zimi. I šta se može činiti s košnicom bezmatkom u ovo doba? Ne treba oklijevati. Čim se po spoljnim znacima na letu o tome uvjerimo, i čim otklapanjem

košnice to utvrdimo, valja bezmatke košnice ukinuti t. j. jednoga lijepoga toploga dana povaditi iz te košnice sat po sat i sa njih stresti pčelu na prostirku po zemlji pred pčelinjakom, okvire sa saćem skloniti, a košnicu bezmatku zatvoriti. Pčele iz bezmatke primit će bližnji prisadi. Dakle ne treba silom nastojati, da pčelu iz bezmatke primi jedan ili drugi ispravan prisad, ne treba je združivati, jer bi to moglo izazvati novu nedaću i nevolju. U proljeću su pčele vrlo razdražljive i nemirne, a pri takovim radovima šumnim i trajnim, njihova se zlovolja obično iskali na matici.

Naročito početnici koji posmatraju prisade ovako rano s proljeća, a nemaju još dovoljno hitrine i umjeća, niti znadu primjeniti sve mjere smotrenosti, često pri idućoj smotri ili pregledu svojih košnica mogu utvrditi uticaj ove svoje nespretnosti: naći će obično donde ispravnu košnicu, — sada bezmatku.

Gotovo uvijek prvu proljetnu smotru košnica pčelari preduzimaju prerano. Razumijem dobro nestrpljivost pčelarevu, da zagleda što prije u svoje košnice. Tu sam nestrpljivost i sam mnogoputa osjećao. Ali u ovo doba treba biti osobito smotren i zadovoljiti se sa što manje osmatranja. Naročito ako su veljača i ožujak topli, ako su lijepi dani, kao pravo proljeće, takvih godina, kao što je ova, hoće travanj da iskija, pozna zima hoće da nam se iskali u aprilu tako, da ta hudljivost vremena hoće često da potraje, s prekidima, sve do prvih dana mjeseca svibnja. Još i kojekako, ako su samo noćne slane i ako preko dana »zubato« sunce grije... ali i studeni vjetrovi mogu da okupe da šibaju, a ladne kiše po nekoliko dana liju.

Stoga se treba dobro čuvati iskušenja, da ne činimo u ovo doba smotru košnica skroz, jer je to dosta najkritičnije doba. Pčela se je u ulištu košnice počela protezati i razvlačiti sa zimskog klupčeta. Nasad legla i rastezanje gnjezda otpočeli su odavna kod jakih prisada i sad u ovo doba nahode se u porastu. I ako poslije lijepog ožujka nastane hudljiv i opak travanj, on može biti sudbonosan po naše pčelinjake. Ono što nije mogla ni najljuća čiča zima, dok je pčela na zimištu mirovala skoturena u zimskom klupčetu, sad, kad se gnjezdo razmaklo i klupče razvuklo, može biti prava opasnost. Ni zimi nije bilo toliko potrebno, kao sad u ovo doba, u toku razmetanja legla, brižljivo utopljanje i ušuškavanje košnica. Treba utopiti i »tjeme« (ozgo) i »krsta i bokove« (pozadi), plodište ili gnjezdo. Ušuškati tako reći svaku zvirčicu. Legla ne treba razjapiti, što su sada manja i sklopljenija, sve bolje. Pčelar mora priznavati i pripoznati, da toplota igra najglavniju ulogu u razviću legla, i znati, da su često smotre košnica skroz, u ožujku i u početku travnja, bile povod ozbiljnom poboljevanju i stradanju prisada. Paratanjem po košnici pčelar uzemiri i rastjera pčele dojilje, koje su posjele i griju leglo. I ako ta smotra duže potraje po otklopljenoj košnici napušteno leglo često ozebe, crv se skoćanji i skaplje. Ili ako je košnica neutopljena ili neušuškana, zbog ladnih noćiju pčele dojilje napuštaju leglo s krajeva i povlače se ka središtu toplote u gnjezdu. Stoga nastaje trulež legla, iz kog se može da ispovrti i ozbiljna zatra i zaraza — pčelinja čuma, koja je posatirala pčelinjake po Americi i Evropi.

I ako sam u početku pčelarenja znao pokadšto za ovako zazebanje legla, nisam vidio ni poznao za ovih 17—18 godina, tu opaku pčelinju zaturu. Pa mislim, da to ne će ni ostali pčelari, ako se budu držali moga postupka. U kolovozu ja se postaram da raspodijelim što jače svoje prisade za zimovanje, da što više mlade pčele u košnicama uzimati mogu. U rujnu sem toga popunim zimište, ako pregledavanjem nađem, da je nedovoljno. Količina zimišta upravlja se po jačini prisada i po prostoru ulišta. Za obične položke i okvirače, bar 15 kg meda. Slabice košnice, prisade od slabih prvenaca ili drugenaca združujem prije toga, dvije pa i tri ujedno. Načelo je, da na pčelinjaku ne treba držati do samo jake prisade, jer oni samo mogu poslužiti za proizvodnju meda, a proizvodnja meda to je glavna stvar u pčelarstvu. U jesen uzimljene mlade pčele, to je vojska radenica, koja će nam zbirati u ovoj godini med, naročito ranu proljetnu pašu . . . dok ne stignu novi nasadi legla i jata mladih pčela: za glavnu pašu.

Izuzet južnije naše krajeve, gdje blago vrijeme preko cijele godine pada nedjelju dvije dana ranije no obično u ostalim našim krajevima, treba dobro da se čuvamo, pa da ne pravimo smotru košnica prije polovine ožujka, dapače, ako nije osobito toplo, tek početkom travnja. A ako tada bude vrijeme nepovoljno, onda bez ikakve bojazni i zebnje odložiti to pregledavanje i dalje dok se pojave lijepi i topli dani. Jedini izuzetak možemo učiniti s ovim prisadama, koji po spoljašnjim znacima odaju, da su u nevolji i opasnosti.

Svaki dan, kad ogrijeva toplo sunce, treba obići pčelinjak i osmotriti spolja na sjedalu i letu svaku našu košnicu. Osmotriti pažljivo i temeljno. Košnice, koje pate i koje su u nevolji, poznati ćemo lako. Ako mnoge mrtve pčele zapušu letu, ako pčele odveć slabo izlijeću, dok se ostale jatovice zaigravaju oko košnice; ako se pokazuje na sjedalu očigledna uzrujanost i nemir, ako se strašno uzmuvala i nakostrešila na sjedalu — to su već ozbiljni znaci, koji mogu nagnati pčelara, da se što prije umješa i da pomogne. Ali čak ni u tom slučaju ne treba košnicu rasklapati, dokle spoljašnja toplota u sjeni ne bude prešla 12 stupnjeva. I tada to pregledavanje treba da bude što kraće.

Lijepo vrijeme u početku ožujka i tečajem ožujka izaziya ne samo cvatnju ranog voća, naročito badema i kajsija, šljiva ranki, no i višibabe, ljeske, pa i nekih vrsta vrbe. U to doba pčele otpočinj s polja uvlačiti u košnicu »gačice« s rdom (pelud). Pčele, koje se vraćaju iz polja redovno i koje dovlače u izobilju cvjetni prah, one pripadaju snažnim prisadama, i ako znate da imaju još dosta preostale zimine, onda nemojte se dalje u ovo doba njima baviti.

Jedino čim nastanu učestali izleti prisada rano s proljeća, možemo čistačem počistiti podloge svojih košnica. One, koje su sumnjive po glasu spoljašnjih znakova, treba ubrzo pregledati, otkriti i pomoći, što se može i koliko treba, pa opet prepokriti i utopiti.

Na pr. ako sumnjate po onom strovu mrtve pčele na letu, ili po ogrizinama slame i drveta po podu, da vam se preko zime nije miš ugnjezdio u košnici, otvorite košnicu bez potresa i zimnje pokrivalo za čas otklonite. Jedan pogled dovoljan je, da se osvjedočite, je li miš tu. U tom slučaju samo zakadite tu košnicu malo dimom i pošto pročistite ono strovo ogrizina voštine i otpadaka na podnjači i poremećeno dovedete u red, brzo zatvorite košnicu i zatrpajte, kako je i bilo. Po tom sauzite otvor na letu, ako se je krozanj mogao miš provući. Ili je to bila rupa od ispalog čvora na podnjači, ili na jednoj

ili na drugoj strani košnice, onda je treba zapušiti (zatoriti). Ako ne bude miš, onda samo pomestite i čim pri pomicanju okvira u pozadinu košnice naiđete na sat s leglom, prestanite s daljim pregledanjem, oklopite opet okvire, namjestite zadnje pokrivalo kako je bilo i zatvorite košnicu. Prasad je ispravan i dalje ne treba baratati, jer postojanje legla u košnici dokaz je, da je matica živa i da je sve ostalo u njoj u svome redu.

Da prvu smotru svojih košnica skroz preduzmete, izaberite zato sasvim lijep i topal dan, između 15.—25. ožujka i ne radite do li sat dva do podne i odmah po podne, dokle toplomjer pokazuje 15—16 stupnjeva toplote na polju. Nebakćite se sada da maticu tražite, ni da pokazujete susjedima i prijateljima, posjetiocima pčelinjaka, saće ili uljeve, sad mu nije za to vrijeme. Smotrom ovom imate samo da se uvjerite, ima li u svima košnicama, koliko i kakvog legla i da nije zimina iscrpljena. Držite u ruci olovku, osmotrite svaku košnicu brže i pribilježite odmah šta i kako nađete kod svake. Vidite da nema budavog saća, nekoliko potega greblicom i čistačem po podnjači i košnicu zatvorite, pa priđite drugoj.

U ovo doba bit će legla u svima košnicama i na 2—3, pa i na više okvira. To leglo treba da je sklop-ljeno, kao jednostavan kolut ili kolač na satu. Čim je ono naredičavo (na rijetko zaleženo), nadajte se, da ćete naići na jalovu (trutovnu) maticu. Ako je taj prasad inače ispravan i dobar po poreklu, pribilježite ga, da izmjenite maticu. Ako je srednji ili slab, odmah ga združite ma i slabijim, ali samo ispravnim prasadom, koji ima dobru maticu. U slučaju, da u kojoj košnici nađeš, da je gotovo sva zimina potrošena, da je na izmaku, nemoj prihranjivati sa sirupom (šećernim rastvorom) prije travnja, nego samo onda, kad stalno otopli. Šećerne table bit će i sada mnogo bolje. Ali košnice, koje bi u ovo doba morali hraniti, ne bi bile ništa osobito. Najbolje bi ih bilo (ako ih je malo) združiti s prasadima, koji imaju još dovoljno zimine.

Za mlade pčelare početnike sad je doba, da kupuju košnice, ako žele da povećaju ili tek zasnuju svoj pčelinjak. Pri izboru prostih košnica (vrškara), kao i okvirača upravljajte se po letu pčela i po težini. Izabranu jaku vrškaru okrenite na batak i ako vidite da su pčele napunile ulice (prolaze) među saćem, a težina košnice pokazala vam je, da ima još dovoljno i zimine, kupite je. Okviraču s jakim letom pčela otvorite. Broj okvira

kazat će vam jačinu. Pomaknite pozadna dva do tri okvira, do sklopa pčele i znat ćete, da li broj okvira odgovara jačini prisada i vidjet ćete da li i koliko ima još meda. A naročito, ako izabrani po letu i po ovom pregledu prisadi navlače s polja rđu, znak je, da imaju dobru i plodnu maticu. Ne žalite nikad novac, koji date za taku jaku košnicu. Ona nije nikad skupa i ako za nju dvaput više date, no za običnu prosječnu košnicu.

Krajem ožujka i u početku travnja obično savjetuju početnicima preseljavanje prisada iz vrškara u okvirače: pretjerivanjem pčele i ukrojanjem saća u okvire. Ja ne bih nikome, a najmanje početnicima, savjetovao ovaj način naseljavanja košnica okvirača. Ne samo stoga, što je to težak i zametan posao, skopčan sa silnim ubodima prignjavljenih i razdraženih pčela, i s opasnošću, zbog curenja meda, od napada tuđica i grabeži na pčelinjaku, već što se nikad, dokle god igraju ti tako iskrojani satovi nemaju pravilni okviri, što nemamo ništa čestito i ugledno i što dobijemo mnogo trutovskog saća.

S jekom mjeseca ožujka prestaje raspust za pčelare i stoga ako imaš još što na pčelinjaku da otpočneš i da uradiš, požuri s time. Nemojte se nikad ugledati na one vayne i žalosne pčelare, koji nisu u stanju ništa unapred da predvide i koji u trenutku, kad nastanu poslovi na pčelinjaku, nemaju zbrinuto ništa od onoga, što im je potrebno za rad.

A odsad nastaju vrlo važni poslovi na pčelinjaku, koji su polaganje osnova za cio uspjeh pčelarski u toj godini. Nastaje podsticanje prisada na što jače zametanje zacrvljavanja legla. Nastaje razvijanje snage prisada do vrhunca njihovog pred početak glavne paše. Uzdržavanje i zaustavljanje rojevitosti.

Kroz ožujak moramo se brinuti još i za to, da nam prisadi, koji sad zbog jačeg zmetanja i zacrvljavanja legla trebaju mnogo vode za spravljanje mleči i hranivog soka za uljeve i maticu, ne budu nikad oskudni s vodom. Naročito onih dana u ožujku, kad zbog ružnog vremena ne mogu po nekoliko dana izlijetati napolje, da imaju dovoljno vode u samoj košnici. Balon ili drugo kakvo pojilo ozgo ili pozadi gnijezda u košnici. A i prazan sat umočen u vodu, spušten do saća s leglom na kraj gnijezda. Inače pojila sa splavićima ili mahovinom na samom pčelinjaku i pomalo soli u vodi.

„Текст.“

Pčelarsko pismo.

Dragi prijane!

I opet eto nastaje novi život pčelinjemu svijetu. Milo mi je što se hvališ s dobrim prezimljenjem svojih pčelaca. Moj susjed nije zamatao jesenas, pa veli, da su mu pčele neobično mnogo potrošile meda. Moje nisu, jer im je bilo toplije. I leglo se je ranije razširilo. Dapače do istog slamnatog zaklopca (do vrata) matica već leže. Dobar znak — zar ne? Još bolji znak je za nas sve, kad eva u drugoj polovici ožujka prave pčele saće, med i prašak krca u stanice saća da je milina. Nu makar novi med i zaklapaju već na zadnjim okvircima, nemoj se prevariti za sada, da bi vrcao, jer travanj je stara varalica, pa bi mogla ostat gladna djeca (leglo u košnici) prije prave proljetne paše.

Danas mi je osobito na umu, da Te upozorim — e ne misliš, ako su pčelci živi, da su i zdravi. Moj jedan obolio na »sušici«. Ne čudi se! Toj ali sušici dadoh lijeka. Preračunao sam se naime prošle godine i ne opazih, da mi je u jednoj Baračevoj košnici matica prešla 3 godine, pa je ove zime uginula. Svi pčelci nose prašak, sve veselo, igrajuć žuri na posao, a jedan tuži, ne nosi praška. Zastani đaće, rekoh jednom učeniku kod ove košnice podulje i prati, hoće li ikoja dolazeća pčelica donijeti u nju prašak.« — Nakon četvrt sata javlja: Svud nose prašak — u ovu ne. Hajdemo ju još pre-

gledati. Legla nema, matice nema, dati ćemo legla iz druge, jednake košnice. Za 8 dana opet pregledba. Dodani okvir s leglom već zatvaraju pčele u stanice (zakukuljeno leglo), nu nigdje ne vidimo protegnute matičnjake.

Što ćemo sad? pita dečko. Spojiti ga dovečer — rekoh — sa jednakom susjednom. I kad to u mrak učinismo, razgledam još bolje dodani okvir, al kad tamo, baš postrance napravljena 2 matičnjaka. Tražio si je spas a naše oko jutros ne zamjetilo. Spojen je već sa posljednjom i ova puna pučanstva, meda i legla, pa ćemo joj, bude li dobre paše početkom svibnja (na Baračevku) dodati nastavak kao medište, ne bude li, napraviti ćemo umjetni roj, pa ništa ne izgubismo ni pri uginuloj matici.

Ovdje naučismo: Bolje računati sa starosti matice, te bolje gledati u matičnjake, naučismo spajanje, naučit ćemo ili umjetno rojenje, ili u svibnju iz nastavka vrcati med. —

Pošto i Ti najvoliješ Baračevke, to Te za istu a i za ostale ovim za sada upozorujem, a drugi put o koječem drugom.

Za sad pčelarsko pozdravlje od Tvog
N. 22. ožujka 1913.

Jakše.

Pitanja i odgovori.

7. pit. Kako se prave košnice zvonolike od razove slame?

Odg. Upravo tako, kako i od svake druge slame ili rogoze. Pletu se vijenci, koji se spajaju vrbovim šibama ili divljom lozom. Koji zna pletiti krušne korpice, splesti će i košnicu, samo mu treba nadati visinu i poželjni promjer, pri otvoru košnice. Leto takove košnice treba da je barem dva prsta nad podnicom.

8. pit. Moje su pčele rojile prošle godine mjeseca srpnja i kolovoza. Prvi roj jedne pao je 25. augusta. Hoće li taj starac valjati, obzirom na maticu, kad se je tako kasno oplodila.

Odg. Ne smeta ni najmanje, ako se je matica i kasno oplodila, glavno je, da je oplodena, jer je imala još dosta vremena, da do zimovanja naleže dovoljan broj radilica, koje će upravo zato, jer su kasnije izlezene, tim sigurnije prezimiti i dočekati prvu proljetnu pašu. Drugo

je pitanje, da li je taj starac imao dovoljno hrane za ziminu. Vi u okolici Komića morate imati krasnu jesensku pašu, dok vam se pčelci tako kasno roje. Zanimati će nas, da nam javite, kako su ti kasni rojevi prezimili i da li su do uzimljenja izgradili svoje ulište.

9. pit. Čitao sam nedavno u jednim pčelarskim novinama, da pri uzimljenju pčelaca treba povaditi prozore iz džirzonaka, pak ih zamijeniti daskom, ili što je još bolje slamnjačom; molim Vaše mnijenje u tom pogledu.

Odg. To isto ste mogli čitati i u »Hrvatskoj Pčeli«. Ja kod uzimljivanja pčelaca također odstranim prozore iz ulišta, pa ih zamijenim s dva prsta debelom slamnjačom, koju pričvrstim na zadnje izgrađene, ali prazne okvirce. U naokolo te slamnjače zatrpam sve možebitne prolaze suhom i ispranom mahovinom. Ako preko zime ostane prozor u ulištu, to on mnogo do-

prinaša hladnoći i prouzrokuje vlagu. Kod malo jačeg pčelca ono saće do prozora obično popljesnivi, što se kod slamnjače nikada ne događa. Još je jedna prednost slamnjače, što se ona kod prve proljetne revizije mnogo laglje izvadi od prozora, pa se pčele tako ne uznemiruju, dočim okvir od prozora, usljed vlage preko zime, nabrekne tako, da se vrlo teško vadi, a prečesto i razbije.

Slamnjaču ostavljam u ulištu do prve bolje proljetne paše, kod nas obično do 20. travnja, a i do početka svibnja. Tada izvadim slamnjače, pa ih zamijenim prozorima, ali na prozore opet prislonim slamnjače. Osvjedočio sam se, da je to dobro.

10. pit. Jedan mi pčelar nuđa na prodaju svoje pčelce u džirzonkama. Ima ih, kaže, 10 komada. Što

mu mogu ponuditi za jednog pčelca zajedno sa džirzonkom, ako svih 10 komada kupim?

Odg. Kad se označuje cijena kojeg pčelca, moraju se uzeti u obzir tri faktora. Kakav je pčelac, koliko ima izgrađenih okviraca (sa medom i leglom) i kakva je džirzonka. Dobro prezimljeni pčelac, ako je jak, vrijedi u proljeću 12—18 K. Sadržaj u ulištu može se računati 1 K po kilogramu, ako je staro saće nešto manje, a ako je saće od prošle godine i neoskvrnjeno i više. Sama džirzonka se procjenjuje tako, da se od njene prvotne vrijednosti nakon svake godine od kako je rabljena odbije 5%. Razumije se, da džirzonka mora biti dobro uzdržana i točno građena, jer inače gubi znatno svoju vrijednost. Prema svemu tomu vrijedi jedan dobro prezimljeni, sa medom i leglom dovoljno snabdjeveni pčelac zajedno sa džirzonkom oko 40—42 K.

Zapisnik

redovite sjednice »Hrv. slavon. pčelarskoga društva« u Osijeku, održavane dne 16. travnja 1913. pod predsjedanjem društvenoga predsjednika, blagorodnoga gospodina Maksimilijana Pichlera. Prisutna su p. n. gg.: Leonardo Fichtner, Đuro pl. Ilić, Bogdan Penjić i Franjo Sudarević.

I. Gospodin predsjednik Maksimilijan Pichler otvara sjednicu i usrdno pozdravlja prisutnu gospodu. Spominje smrt preuzvišene gospođe Gabrijele grofice Pejacsevich-Virovitičke, majke društvenoga pokrovitelja, preuzvišenoga gospodina dra. Teodora grofa Pejacsevicha-Virovitičkog, komu je društvena uprava prigodom njezine smrti kondolirala ovim brzjavom: »Preuzvišenomu gospodinu dru. Teodoru grofu Pejacsevichu u Našicama, »Hrvatsko-slavonsko pčelarsko društvo u Osijeku izriče bolnu sućut Preuzvišenosti Vašoj kao svomu dičnom pokrovitelju prigodom neumolne smrti premile Vam majke, Preuzvišene i opće poznate dobrotvorke, blagopokojne grofice Gabrijele Pejacsevich-Virovitičke.« Preuzvišeni se gospodin pokrovitelj dr. Teodor grof Pejacsevich-Virovitički na izrazu sućuti odmah brzojavno ovako zahvalio: »Primite, molim, moju srdačnu hvalu na izrečenoj mi ljubeznoj sućuti! — Grof Pejacsevich. — Sjednica prima to na znanje i ustaje uz poklik: »Slava joj!«

Nadalje spominje predsjednik, da je u ponedjeljak dne 14. travnja umro u Zagrebu presvijetli g. Levin pl. Chavrak-Letovanički, odjelni predstojnik u miru i bivši velezaslužni potpredsjednik ovoga društva, koji je svojim pregalačkim radom u velike unapređivao

društvene interese. Članovi sjednice ustaju i kliču: »Sava mu!«

II. Društveni tajnik g. Bogdan Penjić izvješćuje, da je »Hrv. slavon. gospodarsko društvo kao središnja zadruge« u Zagrebu pozvala upravu društvenu, da na njihovu skupštinu, koja će se održavati dne 8. svibnja o. g. u 10 sati do podne, izašalje svoje zastupnike. — Sjednica zaključuje pismeno umoliti gg.: Nikolu Jordanića i Kvirina Broza, da oni zastupaju na glavnoj skupštini u Zagrebu »Hrv. slavon. pčelarsko društvo u Osijeku«.

III. Društveni tajnik g. Bogdan Penjić izvješćuje, da je upravi stigao dopis od »Kongresa hrvatskih i srpskih pčelara« iz Zagreba uz nacrt pravila glede osnutka pčelarskog »Saveza«. Tajnik priopćuje i razlaže kako je »Hrvatsko-slavonsko pčelarsko društvo« u Osijeku snovalo o takovom »Savezu«, pa je izradilo i pravila, koja su oglašena u 6. i 7. broju »Hrvatske Pčele« od godine 1894. Uprava je društvena poslala »Kongresu« svoje mnijenje glede pravila »Saveza« i spomenula, kako bi vrlo zgodno bilo, kad bi u taj »Savez« stupila pčelarska društva i pčelari osim iz Hrvatske i Slavonije još i iz Dalmacije, Istre, Bosne i Hercegovine, što sjednica prima na znanje.

IV. Društveni tajnik izvješćuje, da učitelj u Ponikvama g. Nikola Sarapa moli, da mu društvo pokloni, odnosno školi dvije košnice Baraćeva sistema, jednoga ili dva pčelca, te ma koje pčelarsko oruđe. — Molbi se ne može udovoljiti, pošto društvo ne ima takovih košnica, a niti pčelaca za poklanjanje, a za pčelarsko oruđe ne ima društvo raspoloživih sredstava. Dok je društvo imalo, ono je mnogim školama i pčelarima pomagalo, dajući na poklon košnice i pčelarsko oruđe.

V. G. društveni tajnik izvješćuje, da subvencija, što ju društvo dobiva od visoke kr. zem. vlade u iznosu od godišnjih 1200 K više od četvrt stoljeća, nije doznačena za god. 1913., a niti još za godinu 1912., što vrlo ubitačno djeluje na društveni rad, a osobito na izdavanje društvenoga glasila »Hrvatske pčele«. Društvo imade velikih izdataka za list, a nije primilo subvencije, s kojom društvo računa, jer bi bez nje morao skoro zapeti sav društveni rad. Uprava je društvena triput zamolila visoku kr. zem. vladu za dopnaku isplate, pošto i društvo imade svojih obveza prema štamparu i društvenim radnicima, koja do danas nije uslijedila. — Odbor zaključuje, da se još pričekava na visoko rješenje u opravdanoj nadi, da će visoka kr. zem. vlada u interesu racionalnoga pčela-

renja i obzirom na društveno glasilo »Hrvatsku pčelu«, koje širi svojim jezgrovitim i vrlo poučnim sadržajem napredno pčelarstvo u narodu našem — što: prije milostivo doznačiti godišnju subvenciju za god. 1912. i prvu četvrt godine 1913. na isplatu i tim u veliko pomoći ovomu društvu.

VI. U sjednici se povelja riječ o pčelarskim sastancima. Upravni odbor društveni zaključuje, da se dokora sazove sastanak pčelara grada Osijeka i okolice i tom prilikom udesi predavanje iz pčelarstva sa slikama na skioptikonu.

Tajnik društva »Prosvjete« u Osijeku g. Leonardo Fichtner izjavljuje, da će društvo »Prosvjeta« uvijek rado dati na porabu za takova predavanja svoj skioptikon besplatno, kadgod to pčelarsko društvo ustreba, što se sa zahvalom prima na znanje.

Pošto drugih predmeta na dnevnom redu nije bilo, zaključuje g. predsjednik sjednicu.

U Osijeku, dne 16. travnja 1913.

Maksimilijan Pichler,
predsjednik.

Franjo Sudarević,
perovođa.

Bogdan Penjić,
tajnik.

Književnost.

Zbornik II. sveslavenskog pčelarskog kongresa u Beogradu 1911., izdan od predsjednika sveslavenskog pčelarskog saveza, odjela za Srbiju Krste Mršulje, urednika »Srpske pčele« u Beogradu ne zaostaje ni najmanje za istim zbornikom I. od prošle godine. Lijepo opremljena pčelarska ova knjiga sadržaje nastavak radova mladoga sveslavenskog pčelarskog saveza i to: priprave radove oko sazivanja II. sveslav. pčelar. kongresa, tečaj sjednica i glavnu II. kongresnu skupštinu svih slavenskih pčelara u Beogradu, rad glavnog odbora. Zanimiva su predavanja, držana na istom sveslavenskom kongresu i to: 1. Od prof. Anatolija Stepanovića Butkevića, glasovitog ruskog pčelara i predsjedatelja turskoga obšestva pčelovodov iz Tule: Pčelarstvo u Rusiji. — 2. Od Krste Mršulje iz Beograda: Stanje racionalnog pčelarstva u Srbiji i potreba sveslavenskog pčelarskog saveza. — 3. Od I. Iv. Korabljova iz Umanja u Rusiji: Trulež legla i najbolji način lečenja. — 4. Od M. K. Vačkova, ravnaj. učitelja iz Suhindola u Bugarskoj: Košnice sa pokretnim sačem u Bugarskoj (sudbina Dzerzonovog sistema). — 5. Od G. Gergova iz Pirdopa u Bugarskoj: Kakva treba da je košnica. Zanimiva je statistika uvoza i izvoza voska u pojedinim zemljama na svetskim tržištima primljena od bugarskog ministarstva spoljnih poslova, dobivena preko svojih konzula i to za Belgiju, Tursku, Egipat, Rusiju, Srbiju, Crnu Goru, Bugarsku, Češku i Moravsku te Galiciju. Naravno, da ova statistika za Hrvatsku i Slavoniju manjka, jer je usprkos višekratne zamolbe ne možemo od nikud dobiti. Knjigu rijese još uspjele slike predsjednika pojedinih slavenskih pčel. zemalja i to: Prof. Nikolaj Mihajlovič Kulagin, glavni predsjedatelj vseslavjanskoga sjoza pčelovodov v Rossiji. Prof.

Ivanovič Bahmetjev, glavni sekretar vseslavjanskoga sjoza pčelovodov iz Sofije, Krsta Mršulja, urednik »Pčele«, predsjednik sveslavenskog pčelar. saveza za Srbiju, prof. Eugen Kamenar, predsjednik sveslavenskog pčel. saveza za Hrvatsku iz Šušaka kraj Rijeke (Fiume), Milutin Lješević, načelnik poljoprivrednog odeljenja ministarstva unutarnjih dela kao predsjednik sveslav. pčelar. saveza za Crnu Goru, prof. Anatolij Step. Butkevič, predsjedatelj turskoga obšestva pčelovodov, kao predsjedatelj vseslavjanskoga sjoza pčelovodov v Rossiji, Georgi Georgof, predsjedatelj na blgarskoto pčelarsko družestvo, kao predsjedatelj na vseslavjanski pčelarski sjoz za Blgaria, Kanonik Josip Keberle, predsj. sveslav. pčelar. saveza za Češku i Prof. Teod. Giesielski, prezes wszechslovińskiego związku pszczelarzy dla Polski we Lwowie. Osim toga su uspjele još i slike: Učesnici II. sveslav. pčel. kongresa u Beogradu god. 1911. te pčelinjaci Mihajla Popovića, sveštenika i Ace Grubanovića činovnika, obojica iz Leskovca u Srbiji, zatim pčelinjak Krste Mršulje iz Beograda. — Sadržaj je knjige izdan na srpskom (ćirilicom), hrvatskom, ruskom, bugarskom, češkom i poljskom jeziku. — Evo opet nove knjige, štampana na 333 strane kao lijepi prilog našoj pčelarskoj književnosti a cijena joj je samo 3 K, a naručuje se kod g. Mršulje u Beogradu, Šumatovačka ulica 20., dočim se I. Zbornik dobiva pod istu cijenu kod g. Georgova u Sofiji, Boulevard Dondukov Nr. 30.

Eug. Kamenar.

Zápisník včelarský na rok 1913. Zemaljsko centralno pčelarsko društvo za markgrofiju Moravsku izdalo je u svojoj nakladi pčelarsku bilježnicu ili kalendar za g. 1913 pod gornjim naslovom, a uredio ga je vrlo zaslužni pčelarski pisac i

agilni potpredsjednik istog zemalj. pčelar. društva rkt. župnik Fr. Adamec iz Nikolčica kraj Brna s razloga, što su razne bilješke i nam pčelarima nužne. Evo sadržaja ovog zanimivoga pčelarevoga „notesa“. Životopis sa slikom pčelarskog učenjaka prof. Dra. Ant. Schönfelda, asistenta c. kr. zootehničkoga zavoda i bolnice za životinjstvo u Pragu, koji se uvelike bavi znanstvenim istraživanjem svih pčelinjih bolesti, učenika glasnogovornog pčelarskog istraživaoca i sveučil. prof. Dra. Zandera u Erlangenu. Zatim su uz svakomjesečni kalendar članci: 1. Higijena kod pčelarstva od Dra. Antuna Schönfelda. 2. Zanimivi podaci iz unutarnjeg pčelinjeg života i odnošaj pčele prema cvijeću. 3. Mazanje preše za lijevanje umjetnog saća od K. Bartunka. 4. Postupak kod oplemenjivanja pčela. 5. Otpremanje bolesnih pčela u svrhu njihovog istraživanja bolesti od Dra. Schönfelda. 6. Pčelinja paša i njen pregled (popis svih medonosnih bilina). 7. Skrižaljke za bilješke pčelaca na pčelinjaku (uzimljivanje i izimljivanje svojih pčela, izlet pročistiti, revizija sumnjivih pčelaca, izmjenjivanje matice, rojevi naravni i umjetni, kontrola starica i parova, uzgoj matice, berba meda, prihranjivanje pred jesen, bolesti i stetočinje pčela, primitak i izdatak, pregled na koncu godine, inventar naše pčelarske postaje za motrenje). Ova svaka skrižaljka je obrazložena posebnom kratkom poukom a iza toga je prazan prostor za vlastito promatranje i bilježenje.

Pogodnosti društva članovima. Zem. centralno pčelarsko društvo i njegove podružnice za Moravsku. Popis putujućih učitelja zemalj. central. pčelar. društva. Zemaljsko cent. pčel. društvo za vojvodinu Šlesku. Zemaljsko centralno pčelarsko društvo za kraljevinu Česku i popis 35 postaja za motrenje pčela u Českoj te popis onih pčelara, koji se napose bave uzgojem oplemenjivanja domaće česke pčele, od kojih svaki djeluje na posebnoj postaji za pčelinje oplemenjivanje. Popis bratskih pčelarskih slavenskih društava u našoj carevini (ovdje su točno navedena i sva naša hrvatsko-slavonska, slovinska, poljska i bosanska pčelar. društva uz imenik odbora rečenih društava). Državno udruženje zemaljskih pčel. društava u Austriji i sveslavenski pčelarski savez. — Ovaj kalendar dobivaju članovi preko odbora zemalj. moravskog vijeća (česky odbor zemljedjelske rady moravske) besplatno, a inače za 60 filira razšilje društvena pisarna u Brnu, ulica Videnka 121. — Evo lijepog pčelarskog kalendara, kojim se mogu poslužiti i naši pčelari!

E. K.—r.

Razne vijesti.

Sl. 3. Učesnici XXIX. sleta českoslavenskih pčelara u Boskovicama (Moravska). U broju 11. 12. »Hrv. Pčele« od prošle godine prikazali smo sliku jednoga dijela pčelarske izložbe u Boskovicama, a naknadno smo dobili i cliché učesnika XXIX. sleta českoslavenskih pčelara, koji je održan 22. kolovoza 1912. pod predsjedanjem našega davnoga znanca i prijatelja kanonika Jos. Kebrlea u Boskovicama, nedaleko od Brna u Moravskoj. Dan prije sleta dne 21. kolovoza držao se je i poseban ispit za osposobljenje za putujuće učitelje pčelarstva, komu se je podvrglo 7 muških kandidata (svećenika i učitelja) i 3 učiteljice.

„Včela Moravska“. U tom priznatom pčelarskom listu, koji je stručnim organom zemaljskoga središnjega

pčelarskoga društva za Moravsku i Šlesku čitamo u broju 4. od ove godine referat od Frant. Adameca, koji se tiče nas, pa ćemo ga i našim čitateljima priopćiti. Referent spominje u tom broju rad pčelara u Hrvatskoj, Srbiji, Kranjskoj, Crnoj Gori, i Bugarskoj. O Hrvatskoj piše ovo:

„Hrvatsko-slavonsko pčelarsko društvo“ izvješćuje u »Hrv. Pčeli«, da je zima godine 1911.—1912. u Hrvatskoj bila jako nepovoljna za pčelare, jer su mnogi izgubili do 50% pčelaca. Osobito je bio travanj 1912. jako hladan, tako da su pčelci znatno zaostali u razvoju. Zato je i rojeva bilo vrlo malo, te je društveni poslovođa dobio od 96 prezimljenih prisada samo 20 rojeva, dočim bi drugih godina bilo preko stotinu. Usljed proljetne zime nije se mogla ni repica valjano razviti, koja tamo daje veliki dobitak. I bagren (akacija) veoma je slabo medio, uslijed hladnih svibanjskih dana i nepovoljnoga vremena. Na sreću je lipa i paša sa strništa donekle nadoknadila štetu i tako su si pčelci mogli barem nanijeti dovoljno zimine. Društvo je prikrbilo za članove „uzor-džirzonke“ po 12—16 K, a pletene zvonare košnice po 2 K. Pošto je cijena džirzonke šest do osam puta veća, nego cijena pletare košnice, to nije čudo, da se i ove neprestano traže tim više, što se i u pletarama, ako se razumno pčelari, može postići lijep dobitak. Društvo se prošle godine staralo i oko razasijanja rojeva. Prodaji rojeva vrlo mnogo smeta u narodu udomaćena rečenica: „Tko prodaje rojeve, prodaje s njima i pčelarsku sreću.“ I zato mnogi rađe utuše pčelce i prodadu u bescijenje i saće kupcima, nego da za dobre novce prodadu košnicu sa pčelom.

U mjesecu lipnju udesio je društveni tajnik i urednik „Hrvatske Pčele“ gosp. Bogdan Penjić pčelarski tečaj pri svom pčelinjaku u Osijeku. Dnevno je predavao od 2—6 popodne. Pošto su se posjetitelji neprestano mijenjali, morao je svoja predavanja ograničiti najviše na pčelarsku praksu. Posjetitelji bili su većinom seljaci iz okolice i nekoliko vojnika iz osječke garnizone. Dne 16. lipnja predavalo se je cijeli dan, i tako pošto društvo, radi slabih financija, ne može šiljati putujuće učitelje pčelarstva u narod, dolazi putujući narod do pčelarskog društva. Isto je društvo bilo zastupano delegatima pri kongresu hrvatskih i srpskih pčelara na Sušaku, pri sveslavenskom pčelarskom kongresu u Moskvi, a i našim prijateljem i članom gosp. profesorom Kamenarom pri sletu českoslavenskih pčelara u Boskovicama.

I u zadnjem broju „Hrv. Pčele“ posvjedočio je g. Kamenar, da je naš iskreni prijatelj. Pokojnom našem

predsjedniku profesoru Jos. Janoušku posvetio je on posmrtnu uspomenu, što ju je donijela „Hrvatska Pčela“ sa slikom toga zaslužnoga pokojnika. Veoma se je povoljno izjavio i o našoj izložbi, o pčelarskim tečajevima i sastanku u Boskovicama. Iz svega se vidi, da taj referat, što ga čitamo u „Hrv. Pčeli“, potječe od iskrenog prijatelja. Hvala mu za to!

Kako je izdašna kasnija paša u Slavoniji, vidi se iz bilance pčelarske za god. 1912. od Franje Stipetića. Premda proljećem nije bilo paše, sakupio je u srpnju i kolovozu iz cvijeta bijele djeteline, tikava i lubenica od 12 pčelaca 240 kgr. meda. Dobio je 119 K za 70 kgr. meda, od 60 kgr. si je napravio 200 litara medovog vina, a od toga je prodao 155 litara za 124 K i ima još meda i vina za domaću potrebu.

Da je još uspjela helida (*Polygonum lapathum*), mogao je biti dvostruki dobitak. Malo je pčelara kod nas imalo popriječno 20 kgr. meda po pčelcu. Ne piše badava urednik „Hrv. Pčele“, da se Hrvatska i Slavonija može nazivati eldoradom za pčelarstvo. Svakako je bio popriječni dobitak g. Stipetića i u Slavoniji iznimkom.

„Srpski Pčelar“ donosi niz članaka o god. 1912., iz kojih se vidi, da je tamo bila velika nužda i nevolja, gdje nisu imali bijele djeteline i lipe u srpnju. Već to, što je u veljači bilo vrijeme kao u ljetu, a u travnju kao u zimi, učinilo je, da su se mnogi pčelari prevarili. Pčele su nanijele mnogo jaja, potrošili su zalihi meda, a u travnju, kada inače već ima paše u izobilju, umrle su od gladi. Bagren je također iznevjerio. Zato dobro čini pčelar, ako ostavlja pčelama dovoljno meda. da pčele imaju sve do ljeta zalihe, jer „med usčuva pčele i u najvećoj zimi, med uzdržava pčelce u snazi ranim proljećem, med djeluje na gradnju, med stvara rojeve, med daje med“, kaže dobro pčelar Gjorgje Kolarić. Šećer ne može pravi med u proljeće nadomjestiti. Velika je nesreća za Srbe u našoj državi selenje u Ameriku. Zato već duže vremena čitamo u svakom broju „Srpskoga Pčelara“ krupno tiskanim slovima: Srbine! nemoj puštati iz ruku rodnu zemlju, jer svaka gruda, svaka brazda, svaki najmanji komadićak zemlje srpske, svaka kuća, svako ognjište, koje Srbi lakomišljeno iz ruku puštaju i tuđincima prodaju, neizmjerne je narodni gubitak, najveće narodno izdajstvo. Ameriku pako nazivlju najvećim svojim grobom. Propada tim njihov stališ, a propada i njihovo pčelarstvo. I kod nas u južnoj Moravskoj, gdje tuđinci kupuju zemlju od seljaka, trebali bi također da učestaju slične opomenel

Važnu misao iznosi g. urednik Penjić! Kongresni odbor hrvatskih i srpskih pčelara radi upravo o spajanju svih hrvatskih i srpskih pčelarskih organizacija u kraljevini Hrvatskoj u jednu cjelinu. A tu napominje g. urednik, da je već 20 godina prije u pčelarskom društvu u Osijeku stavio prijedlog, ne bi li bilo moguće sva jugoslavenska pčelarska društva u Austro-ugarskoj združiti u jedan pčelarski savez. U glavnoj skupštini 8. srpnja 1894. predložen je i nacrt pravila. Radi nepovoljnog stanja nije taj plan ni do danas izveden. Nada se, da bi sada bilo vrijeme ne samo pčelarska društva u Hrvatskoj i Slavoniji, nego i Istre, Dalmacije, Bosne i Hercegovine združiti u savez jugoslavenskih pčelara države Austro-ugarske. Ako mogu njemački pčelari iz Njemačke i iz Austrije imati svoj savez, zašto ga ne bi mogli i Jugoslaveni? Želimo braći na jugu, da im plan uspije. Tko poznaje poteškoće, koje stoje na putu sastanku slavenskih pčelara u Pragu, potvrdit će mi, da je kod nas do takvih koraka put još dalek . . .

Preveo: Franjo Lemari.

Sveslavenski pčelarski kongres u Pragu odgodjen na god. 1914. Zbog nestalnih međunarodnih odnosa, koje ne zajamčuju ni približno siguran uspjeh kongresa, a osim toga čuvstvo samilosli i čovjekoljublja brani, da se upriličuju kongresi i svečanosti, kada još na balkanskim bojištima krvare krvna naša braća, koja su se toliko veselila na Prag. Priredivački odbor sveslaven. pčel. kongresa mnije, kada bi i rat, koji sada koncem ožujka još uvijek traje, u najbliže vrijeme bio završen, ipak veći dio vojnika balkanskih čeka kod kuće ini posao, nego li se spremati na ovaj pčelarski kongres. Uslijed ovih okolnosti svakako bi slabo bio ovaj kongres u Pragu sada posjećen, a odbor radi toga ne bi mogao preuzeti odgovornosti za valjan njegov uspjeh. Radi toga nakon saslušanja mjerodavnih faktora, osobito na prijedlog Narodnog češkog vijeća i Slavenskog odbora, zaključeno je jednoglasno, da se IV. sveslavenski pčelarski sastanak odgodi za god. 1914. Pozvana su i sva predsjedništva i odbori slavenskih pčelara pojedinih slavenskih zemalja za izjavu, da li su sa ovom odgodom sporazumna.

Koliko smo izvješteni svi su slavenski pčelarski odjeli sveslavenskog pčelar. saveza osim bugarskog s tim sporazumni. Predsjednik zem. bugarskog pčelarskog društva Gjuro Georgof iz Sofije bijaše po nalogu bugarskih pčelara početkom veljače o. g. u Pragu u svrhu općeg dogovora za upriličenje ovog pčelar. kongresa, koji je prema zaključku prošlogodišnjeg velikog kon-

gresnog sveslavenskog zasjedanja u Moskvi imao po redu biti o. g. baš u Pragu, a g. 1914. u Zagrebu, a onda 1915. u Cetinji ili u Ljubljani. Predsjedniku je Georgofu sa svih strana u Pragu obećana pomoć koji za upriličenje ovog pčelarskog kongresa, toli i za lijepu pčel. samostalnu izložbu, što više gradsko je zastupstvo glavnoga i kr. grada Praga sa gradonačelnikom Drom. K. Grošom na čelu imalo primiti i pokroviteljstvo za ovaj sveslavenski pčel. kongres. Sada je međutim još trajući balkanski rat osujetio ovaj lijepi pčelarski naum.

EK—r.

Pčelarsko društvo. U Pazinu ustrojilo se pčelarsko društvo za Istru, kojemu je glavna zadaća, da u Istri podigne i raširi racionalni način pčelarenja. Sredstva, da može društvo postići svoj svrhu, jesu: a) širiti teoričnu i praktičnu znanost pčelarstva; b) priređivati javna predavanja, sastanke i izložbe; c) širiti dobre pčelarske knjige i časopise; d) ustrajati pčelarske knjižnice i pčelarske podružnice; e) nabavljati članovima ulišta i svega potrebnoga oruđa; f) skrbiti za prodaju meda, voska i pčela; g) nastojati pribaviti članovima novčane potpore za podizanje pčelarstva; h) isplovati članovima osiguranje pčela, pčelinjaka itd.

Premda ima to društvo vrlo plemenitu svrhu, ono uz najbolju volju ne može udovoljiti raznim zahtjevima svojih članova, a to iz razloga, što od nikuda nema materijalne pomoći. Društvo molilo je za novčanu potporu pokrajinsko gospodarsko Vijeće, Zemaljski Odbor i c. kr. Ministarstvo. Ni jedno, ni drugo, ni treće nije htjelo uslišati molbe društva, jer da za pčelarstvo nema fonda.

Hoćemo li u pokrajini podići racionalni način pčelarenja, uz poduku potrebna je i novčana potpora, da se može siromašnim pčelarima, ako ne badava, a ono uz sniženu cijenu podijeljivati po koje ulište i potrebno pčelarsko oruđe.

Racionalno pčelarjenje u rukama razumnog pčelara može donijeti velike dobiti. Ono, uz neznatan rad, bogato se isplaćuje.

U zadnje doba počelo se i u našoj Istri pčelarstvo lijepo razvijati. Imamo lijepi broj racionalnih pčelara. Svi ti morali bi biti članovi »Istarskog pčelarskog društva u Pazinu«. Ta to je prvo i jedino društvo pčelara Istre. Članovi su društva: a) utemeljitelji, koji plate jedamput za uvijek dvadeset kruna; b) redoviti, koji plaćaju svake godine po tri kruna i c) podupiratelji, koji plaćaju svake godine po dvije kruna.

Pčelari Istre, pristupite kao članovi Istarskom pčelarskom društvu, jer čim nas bude više, bit ćemo jači, pa će i oblasti znati društvo više cijeniti i novčano mu

pripomoći. I nepčelari mogu biti članovi pčelarskog društva. Budimo pak stalni, da će nas naši članovi u pokrajinskom Gospodarskom Vijeću kao što dosada, tako i unaprijed u svemu zagovarati i podupirati, na čemu im se najljepše zahvaljujemo. Novci, članarina šalje se na naslov: »Istarsko pčelarsko

Sl. 8. Učesnici XXIX sleta českoslavenskih pčelara u Boskovicama (Moravska).

društvo u Pazinu».

Novi kulturni vijećnik — pčelar. Naš marljivi suradnik i priznati pčelar, glavni odbornik zemaljskog kongresa hrvatskih i srpskih pčelara Eugen Kamenar, profesor kr. velike gimnazije sušačke imenovan je po kr. hrv.-slavon.-dalmat. zemaljskoj vladi na trogodište 1913. do 1915. »kulturnim vijećnikom« za kotar Sušak.

Pokrokovy včelarš („Napredni pčelar“), organ zemaljske družbe českih samostalnih pčelarskih društava u markgrofoviji Moravskoj godišnja pretplata 3 K u Olomucu u Moravskoj. — Evo marni česki pčelarski prvaci izdaju već četvrti pčelarski list, dok se kod nas kroz nekoliko godina već za svoj opstanak bori naš jedini hrvatski stručni list: „Hrvatska Pčela“ i to jedino radi nemara naših pčelara, od kojih je mnogima

prošla godina donijela baš lijep prihod, ali su na svoj strukovni list od kojeg su ipak crpili i koju hasnu, posvema zaboravili, da sa neznatnom godišnjom pretplatom omoguće daljnje izlaženje ovoga nam veoma nužnog lista, koji baš ove godine sve više i u svom redovnom izlasku zapinje, ne dobivajući od nikud potrebne potpore, nužne za štampu. Daj Bože, da se ovo što prije okrene na bolje, da za ostalim naprednim zemljama ne zaostanemo.

E. K—r.

Hrvatsko zemaljsko društvo gospodarskih i šumarskih činovnika u Osijeku. Godine 1906. u vrijeme „Zemaljske gospodarske izložbe stoke itd.“ u Zagrebu osnovano je „Hrv. zem. društvo gospodarskih i šumarskih činovnika“ sa svrhom tom, da u prvome redu ishodi pravno obezbjeđenje staleša gospodarskih i šumarskih činovnika. Prema tomu radi ovo društvo već 7. godinu, te je za to vrijeme prikupilo ne samo lijepi broj članova, već je svojim radom upozorilo ne samo mjerodavne krugove nego i široku javnost, da je ipak u našoj domovini ponajglavniji staleš gospodarskih i šumarskih činovnika.

I odista, kolikogod se do godine 1906. nije gotovo ni znalo, uopće da u nas postoji staleš gospodarskih i šumarskih činovnika, toliko se danas svednevice opaža, da se, što je samo u interesu našega gospodarskoga napretka, sve to više uvažuje staleš gospodarskih i šumarskih činovnika. Važnost toga staleža dokumentirao je zakonodavac koliko u Ugarskoj toliko u Austriji uređenim zasebnim zakonima. Jedino se još u Hrvatskoj-Slavoniji gospodarski i šumarski činovnik i kao član zasebnog staleša zaštićuje vrlo elastičnim ustanovama općega građanskoga zakonika.

Nu „Hrvatsko zemaljsko društvo gospodarskih i šumarskih činovnika“ podnijelo je već godine 1908. kr. zemaljskoj vladi osnovu zakona o pravnom uređenju snošaja između službodavca i činovnika i obratno, te se nadamo, da će prvi posao našega zakonodavnoga tijela, kad se vrati ustavni život, biti, da ta osnova odista postane i zakonom.

„Hrvatsko zemaljsko društvo gospodarskih i šumarskih činovnika“ neprestano se brine i nastoji, da koliko mjerodavne krugove, toliko i širu javnost upozori na važnost onoga staleša, kojemu je to društvo oficijelnim reprezentantom, te u tu svrhu izdaje mjesečno svoje glasilo „Zrno“, a uza to obdržaje svake godine svoje glavne skupštine u drugome mjestu naše domovine.

Dosađ je ovo društvo obdržavalo svoje glavne skupštine u Zagrebu, Osijeku, Našicama i Iloku, a ove

godine obdržavat će svoju glavnu skupštinu na Duhove u Požegi.

Zemaljski kongres hrvatskih i srpskih pčelara u Hrvatskoj i Slavoniji — održat će se o. g. 4. i 5. rujna 1913. u Karlovcu kraj Zagreba prigodom gospodarske izložbe, koju tamošnje gospodarsko društvo sa pčelarskim odjeljenjem priređuje, ter je naš kongres prema svojim pravilima vezan svoje godišnje kongresno zasjedanje ondje održati, gdje je izložba. — Poblizi program javiti će se doskora i u ovom listu i u našim dnevnicima. — Upozoruju se već sada svi članovi, da se ubilježe za člana ove velike i nužne naše pčel. zadruge, da pčel. kongres može, koji je već u više navrata pokazao lijepi uspjeh, djelovati još uspješnije na određenoj zadaći, a to se može činiti samo sjedinjenim pčelarskim silama. Ujedno neka se već sada prijave pčelari — učesnici za taj kongres, koji žele iskaznice za pogodovnu vožnju na željeznicama, priposlavši uz članarinu od 2 K na godinu i 60 fl. za takovu iskaznicu kongresnom blagajniku: Eug. Kamenaru na Sušaku kod Rijeke. Oni pčelari, koji imaju činovnički godišnji željeznički certifikat sa fotografijom ne trebaju ove iskaznice.

Isto se tako upozoruju svikoliki pčelari, da se što prije prijave sa prikladnim pčelarskim predavanjem za naš pčelarski kongres. Sva se predavanja štampaju u „Hrvatskoj pčeli“ i u „Srpskom pčelaru“, a nagrađuju se sa 20 Kruna poslije štampe. I prošlogodišnja bila su nagrađena.

Naši pčelari neka izlože što više lijepog meda na ovoj gospodarskoj izložbi u Karlovcu, kako bi si stekli što više stalnih kupaca za svoj med, jer sam grad Zagreb treba godišnje najmanje 100 q meda, te bi se već time izlaganjem meda stvorila stalna aprovizacija našega Zagreba sa medom. Evo zemalja krune Česke, gdje upriličuju svake godine po 2—3 samostalne pčelarske izložbe sa pčelarskim kongresima, premda ove zemlje razmjerno prama našim prilikama veoma slabo, katkada ništa, meda ne proizvadjaju, a svoje silne pčelce preko zime prehranjuju isključivo sa denaturiranim šećerom, a cjelokupni prihod ima je kud i kamo veći nego li kod nas — tom „eldoradu“ za pčelarstvo. E. K—r.

Denaturovani šećer, kao hrana za pčele.

Javlja nam jedan pčelar iz Ivaničgrada, da mu je prošle zime propalo 18 pčelaca uslijed griže. On tvrdi, da su svi ti pčelci oboljeli od griže samo zato, što ih je hranio denaturiranim surovim šećerom. Za sada donajmo ovu vijest bez ikakvoga komentara, ali ujedno molimo sve naše pčelare, koji su

denaturirani šećer rabili, ili kane rabiti, da nam jave, kako je ta hrana uplivala na njihove pčele. Hvaliti, ali niti osuđivati ne smijemo ništa, dok se točnim proučavanjem ne osvjedočimo o valjanosti ili štetnosti koje stvari.

Glavna skupština gospodarskoga društva. Hrv. slav. gospodarsko društvo, kao središnja zadruga u Zagrebu uročilo je svoju glavnu skupštinu 8., a eventualno i 9. svibnja t. g. Pri toj skupštini zastupati će „Hrv. slav. pčelarsko društvo“, p. n. gg. bansko stolni vijećnik Nikola Jordanić, rav. učitelj Kvirin Broz u Zagrebu i naš potpredsjednik Gjuro pl. Ilić.

Mjesto šećera med. Jedan častnik, koji je već dulje vremena šacioniran u jednom zabitnom mjestu na bosanskoj granici, piše slijedeće: „Nakon vrlo napornoga hoda za kišnoga vremena, kad sam se navečerao komisijskoga kruha sa medom, poduzela me je najedanput zima, pa sam čjelim tijelom drhtao. Da se malo ugrijem, odlučih ispitati čašu vrućega čaja. Ruma i lemuna sam imao, ali šećera ni od korova. U toj nuždi morao sam čaj zasladiti medom, pa bilo kako bilo. Taj eksperiment mi se tako svidio, da od onoga vremena i ne mislim više na šećer, nego svaki dan ispijem svoju čašu čaja, zaslađenog sa medom.“ Za koji dan ćemo već moći vrcati med, što ga pčele unašaju sa bagrenovog cvijeta. To je najugodniji med, pa ga svim prijateljima i prijateljicama čaja najtoplije preporučamo.

Trutovi troše mnogo meda. Trut potroši mnogo više meda od pčele radilice. Pčela radilica treba popriječno na dan 4'86 miligrama meda, dočim trut u istim okolnostima potroši 14.6 miligrama meda na dan. Prema tomu potroši 1000 trutova dnevno 14.6 grama, a za 100 dana iznaša taj potrošak 1 kgr. i 460 grama, dakle skoro 1 i pol kgr. meda. Jedna trutovska ličinka, kad je posve razvijena, važe 400 miligrama, a upravo toliko potroši i meda. Prema tomu 1000 trutovskih ličinki treba do svog potpunog razvoja 400 grama meda i peludi, a za života 1400 grama, u svemu dakle 1800 gr. a to je 1 1/2 kgr. meda.

Ne dajte zato, da matice mnogo trutova zalegu, a to ćete postići, ako u plodištu ne bude mnogo trutovskih stanica. Da se pčelac potiče na što veću marljivost, dosta je, ako ima 200—300 trutovskih stanica i to što je moguće dalje od centra plodišta.

Potpora za pčelarstvo u Bugarskoj. Čitamo u bečkom pčelarskom listu „Bienen-Vater“, da se je uprava bugarskoga pčelarskoga društva obratila molbom na ministarstvo za poljoprivredu i zamolila potporu od

15000 franaka, da uzmogne poduzeti što ozbiljnije korake oko podizanja i rasprostranjivanja naprednoga pčelarstva. Hoće Bugari.

POZIV

na redovitu glavnu skupštinu

»Hrv. zemaljskog društva gospodarskih i šumarskih činovnika«,

koja će se obdržavati u Požegi dne 11. i 12. svibnja o. g. (na prvi i drugi dan Duhova).

Raspored:

I. Prvi dan t. j. 11. svibnja u 10 1/2 sati prije podne u dvorani svratišta k »Janjetu«

glavna skupština

s ovim dnevnim redom:

1. Otvaranje skupštine po predsjedniku.
 2. Izbor dvojice skupština za ovjerovanje zapisnika.
 3. Izvještaj tajnika o društvenom radu u g. 1912.
 4. Izvještaj blagajnika o novčanom poslovanju u god. 1912, te izvještaj nadzornog odbora.
 5. Proračun za godinu 1913.
 6. Izbor četvorice članova u upravni odbor namjesto gg. ravnatelja I. Selaka, gospodarskog upravitelja M. Steinhausza, tajnika M. Vukmira i vlastel. revizora V. Dečaka, kojima u smislu § 14. društvenih pravila ističe ove godine mandat.
 7. Prijedlog upravnog odbora glede koristonosnog ulaganja društvene imovine u »Hrv.-slav. gospodarsko društvo kao središnju zadrugu« u Osijeku.
 8. Prijedlog upravnog odbora glede statuta: a) za potpurnu zakladu, b) za posmrtnu zakladu.
 9. Inicijativni prijedlozi.
 10. Predavanje pravoga člana g. S. Koydla: »O regeneraciji vinograda u požeškoj županiji«.
- Poslije skupštine zajednički ručak.
- U 4 sata poslije podne zajednički polazak na kr. zem. ratarnicu i u gradsku pecaru žeste u svrhu pregledanja tih objekata.

II. Drugi dan t. j. 12. svibnja:

Prije podne: Pregledavanje vlastelinstva preuzv. gospodina dr. A. pl. Rakodczaya u Mitrovici požeškoj i Velikoj.

Poslije podne: Polazak na strijeljanu »Građanskog strijeljačkog društva« u Požegi i prijateljski domjenak.

Za upravni odbor

»Hrv. zemaljskoga društva gospodarskih činovnika«

Osijek, 18. ožujka 1913.

Predsjednik:

Gjuro pl. Ilić v. r.

Tajnik:

Ivo Zoričić v. r.

Pozor pčelari!

Koji član pčelarskog kongresa želi iskaznicu sa sniženju vožnju na željeznici za ovogodišnje kongresno pčelarsko zasjedanje u Karlovcu (kraj Zagreba) neka se odmah obrati na kr. gimnazijskog profesora Eug. Kamenara na Sušaku, glavnoga odbornika pčelarskog kongresa priplošavši 30 filira sa taku iskaznicu i poštansku marku sa odgovor. Iskaznice ne će se nikomu slati besplatno! Isto tako valja i članarinu iznosom od 2 K na godinu kongresnom blagajniku Eug. Kamenaru na Sušak odmah poslati, kome mogu i pčelarska predavanja, što će ih na ovogodišnjem kongresu u Karlovcu držati, najaviti. Ova će predavanja biti štampana ili u »Hrv. Pčeli« ili u »Srpskom pčelaru«, a nagraduju se obično sa 20 K.

Umoljavaju se posjetioci kongresa i pčelari, neka se odmah prijave osobito sa vosne iskaznice, jer se iste već moraju od glavne direkcije naših željeznica zamoliti.

Staro saće

— kupuje uz najvišu cijenu —

:: K. Grübl, voštaničar, Prag ::

Krakauergasse 13.

✉ Dopisivanje njemački. ✉

Pčelarima na znanje.

Kongres hrvatskih i srpskih pčelara u kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji stara se, da i u tekućoj godini priredi dostojno zasjedanje, na kom bi naši marni pčelari crpiti mogli mnogu nauku iz bogate riznice naprednoga pčelarstva. Da to uzmogne, moli sve napredne pčelare, diljem domovine, da mu se najave oni, koji bi voljni bili, da na istom drže koje savremeno predavanje. Prijave neka se izvole pripćiti kongresnomu tajniku do konca travnja t. g. Kongresni odbor radi na naučnoj osnovi za pčelarske tečajeve, koji će se potporom kr. zemaljske vlade godimice obdržavati, kako bi se pčelarstvo u zemlji što brže razvilu i u sve krajeve i slojeve naroda raširilo.

K tomu kongresni odbor radi na organizaciji pčelarstva i promjene naših pravila.

Pošto je to prevažan predmet, koji zahtjeva temeljito proučavanje, to kongresni ovaj odbor moli sve napredne pčelare, damu u tom predmetu najave moguće svoje mnijenje i prijedloge najkasnije do 15. svibnja t. g. na ruke predsjednika, ili kongresnog tajnika u Stare Jankovce.

Kongresno zasjedanje u tekućoj godini obdržavat će se po svoj prilici u Karlovcu uz gospodarsku izložbu početkom rujna 1913. Zaključak o tom stvoriti će kongresni odbor u sjednici na dan 1. svibnja (18. travnja) t. g. u Rumi, za koju je ustanovljen ovaj raspravni program:

1. Naučna osnova za pčelarske tečajeve i troškovnik.
2. Pravila za organizaciju pčelarstva.
3. Sporazum sa gospodarskim društvom u Karlovcu u stvari gospodarske izložbe i saziva kongres. zasjedanja.
4. Odredba za saziv slijedeće sjednice kongresnog odbora.
5. Eventualija.

Odbor kongresa hrvatskih i srp. pčelara
u Zagrebu 8. travnja 1913.

Dr. Antun Roje m. p. Franjo Stigelmajer m. p.

Adresa za brzojavke:
Bienenwagner, Wien
(Hetzendorf).

Za čistoću saća jamči
sa hiljadu kruha.
(Hetzendorf).

Weedovo ili Herkules-saće!

U austro-ugarskoj monarkiji jedina autorizirana tvornica za priugotavljanje umjetnoga saća sa Weedovim strojevima. Veoma jakim pritiskom na vosak dobiva se ovim strojem saće čvrsto kao koža, prozirno kao staklo, a lagano kao pero; saće se ne lomi i ne oteže.

Kada bi pčele znale govoriti, rekle bi pčelarima: »Dajte nam Wagnerovo Herkules-saće, jer je to tako blistro, čisto i ugodnoga mirisa, kao i naše, što ga same proizvadjamo!«

Uz sve prednosti je »Herkules-saće i najjeftinije, jer ga u jednu kilu ide mnogo više, nego ikoga drugim načinom proizvedenoga umjetnoga saća.

Pčelari, koji pošalju ovoj tvornici čistoga pčelinjega voska, mogu dobiti u zamjenu za vosak gotovoga »Herkules-saća«, ako na svaku kilu voska naplate samo 1 K, pa koliko kila voska pošalju, dobiti će isto toliko kila gotovoga umjetnoga saća, ali moraju vosak poslati franko.

»Herkules-saće« se može dobiti po volji u svakoj mjeri i to žuto po 5 K a bijelo (od bijeljenoga voska) po 6 K kgr. Za pakovanje se ništa ne zaračunava.

Na zahtjev šalju se cjenici sa slikama Weedovih strojeva gratis i franko.

A. J. Wagner,

tvornica umjetnoga saća

Wien XII/4, Hetzendorf.

Ovomu je društvu pokroviteljem Preuzvišeni gospodin dr. Theodor grof PEJACSEVICH, vlastelin itd. itd.

Uređuje: Bogdan Penjič.

Izlazi svakoga mjeseca na cijelom arku (8 stranâ). — Članovi društva dobivaju list besplatno. — Ako bi koji od nečlanova taj list želio, može ga dobiti za godišnju pretplatu od 6 kruna. — Oglasi se primaju, te se plaća za petit-pismeni redak 16 fil. — Za inače tiskane oglase prama veličini prostora. — Pretplata, članci, dopisi i razna pčelarska pitanja šalju se na Uredništvo Osijek, donji grad. Društveni član, ako se obveže, da će svake godine priposlati izvoran dopis od najmanje 3 tiskane strane u opsegu u društveno glasilo, može biti po odboru imenovan dopisujućim članom, a kao takav ne plaća godišnjega prinosa.

Br. 5.

U OSIJEKU, za mjesec svibanj 1913.

Tečaj XXXIII.

Doba rojenja.

Pčelarstvo se uopće punim pravom nazivlje »poezijom gospodarstva«, ali doba rojenja jest napose vrhunac radosti i zadovoljstva za pravog pčelara. Perom mi je upravo nemoguće opisati ono čuvstvo, što ga osjeća pčelar, osobito početnik, kad očekuje prvi roj. Zabrinut, ali ustrpljiv do skrajnosti, očekuje početnik po više dana prvi roj, pa kada taj ugodni čas dočeka, tada prestaje svaka strpljivost, jer mu se svaki čas otegne kao gladna godina. Čitao je ili barem čuo, da rojevi znadu i odmagliti, pa zato nestrpljivo čeka, što će biti, hoće li se pčela skoro smiriti i o koju grančicu uhvatiti, ili pako u daljinu pustiti. Čisto mu duši odlane, kad opazi kako se pčele, grozdu slično, oko grančice gomilaju. Ali sad prestaje svaka bojazan, prestaje i svaka radost, sad nastaje praktičan rad. Tu ne smije biti oklijevanja,

nego što prije na posao. Košnica pletara, malo ispaljena i iznutra natrta metvicom ili orahovim lišćem, mora biti pripravljena. Lijevom se rukom pridrži košnica otvorom ispod roja, a desnom se rukom strese roj u košnicu. To se ima obaviti što brže i što spretnije, da se pčele ne razjare. Kada je roj u košnici, postavi se ona, letom prema jugu, na daščicu ispod drveta, na komu je roj vjesio. Pčele, koje su se pri stresanju roja razletile po zraku ili zaostale još na grančici, silazit će sve u košnicu. Opaziš li pako, da se pčele opet sakupljaju u gomilu na istu grančicu, sa koje si je stresao, tada znaj da matica, pri stresanju roja, nije pala u košnicu, pa se cijeli roj mora na novo stresti u košnicu.

Kada se je roj u košnici već posve smirio, možeš ga odmah prenijeti na opredijeljeno mu mjesto u pčelinjak, ili stresti u pripravljenu već džirzonku. Džirzonka se za roj ovako pripravi: Natari ju iznutra također metvicom (*Melissa officinalis*), ili orahovim lišćem. U nju stavi, prema

jakosti roja, 8—10 okviraca i to 4—5 u donju, a 4—5 okviraca u gornju etažu plodišta, jer je takozvano medište, koje je u najgornjoj etaži, jednom daskom odijeljeno od plodišta. (Mislim ovdje uzor-džirzonku, što ju hrv.-slav. pčelarsko društvo razošilje svojim članovima). Svi ti okvirci se moraju providiti počecima, t. j. na unutarnjoj strani gornje daščice (na satonosu) svakoga okvirca mora se uzduž po sredini povući voštani brid, ili tko toga vidio nije, pa ne razumije, neka priljepi uzduž gornje daščice iznutra uski trak voštanoga saća. Danas svaki napredni pčelar te početke providi umjetnim satom. Duž sredine s nutrnje strane gornje daščice okvirca pričvrsti se pritiskom 1 cm široki trak umjetnoga sata. Ovako se pčeli označi pravac, kojim ona ima graditi. Ne provide li se okvirci tim počecima, mogla bi pčela, kako su to već neki pčelari i doživjeli, izgraditi sve uzduž i popreko, pa jedan okvirac s drugim spojiti, čim se dakako ne bi postigao probitak pokretnoga saća, jer se ne bi tada mogao pojedini okvir izvaditi.

Kada se roj stresa u džirzonku, zahtjeva se velika opreznost, pa se dobro paziti mora, da ne bi kojimgod slučajem matica pala na zemlju, ili možda zaostala u košnici, zato ne će škoditi ako, opaziš li da je u košnici zaostalo još nešto pčele, ovom još jedanput tresneš, te i tu zaostalu pčelu spremiš u džirzonku.

Kad se je roj u džirzonci skupio i smirio, pričvrsti prozor za zadnje okvirce, pak džirzonku zatvori. Sutra dan treba pregledati, da li se nije koji početak otkinuo sa okvirca, pa ako je, treba to ispraviti. Iza nekoliko dana pregledaj opet roj, da li je već sve stavljene mu okvirce potpuno izgradio. Ako su zadnji okvirci do prozora potpuno izgrađeni, moraš dodati dva nova okvirca. Da pčele što prije i što pravilnije i ova dva okvirca izgrade postupaj ovako:

Svaki okvirac ispuni cijelom pločom umjetnoga sata; zadnje izgrađene okvirce do prozora izvadi, pa na njihovo mjesto stavi ova dva sa umjetnim satom ispunjena okvirca, a na ove stavi tada opet ona dva izvađena i izgrađena okvirca. Na ovaj će način pčele prije i pravilnije izgraditi obadva okvirca, osobito ako su obadva sata, između koje si postavio umjetni sat, već zaležena.

Dodavanjem umjetnoga saća postizava se još i to, da pčelac gradi samo radiličke stanice, a što manje trutovskih stanica. Za dobre paše izgradi pčelac dva dodana okvirca već za dan dva, pa tada treba opet na isti način dodati dva okvirca i tako nastavljati tim dodavanjem tako dugo, dok pčelac ne izgradi svih dvadeset okviraca u plodištu.

U gornji odjel džirzonke (takozvano medište), koji je posve odijeljen od plodišta i ima svoje posebno leto, može se staviti slabiji roj drugenac ili trećinac sa mladom ovogodišnjom maticom. Taj odjel zaprema samo deset okviraca, pa se tom roju stavi s prvine samo 4—6 okviraca, providenih dakako također sa počecima, a kada su ti okvirci posve izgrađeni, dodaje se sve po jedan okvirac, kako sam to prije opisao. Mlade matice u tim gornjim odjelima naših uzor-džirzonaka služe vrlo dobro kao pričuvne matice za slučaj potrebe, inače se može takav rojić, ako izgradi do jeseni samo 7—8 okviraca, pa napuni 3—4 okvirca medom, ostaviti i za prisad. Ovakovi prisadi u medištu obično dobro prezime, pa se do godine i roje.

U uvodu sam spomenuo, kako je doba rojenja upravo vrhunac radosti i zadovoljstva za pravog pčelara, ali i tu se katkada umješa dosta nevolje i brige. Kad se roj uhvati na nezgodnu mjestu, u gustom grmlju, između dvije debele grane, ili na vrhu visokoga stabla, kako ćeš ga stresti u košnicu, kad ne možeš košnicom do njega. U tom slučaju izvadi iz džirzonke okvirac sa zaklopljenim leglom, pa kad si s njega svu pčelu pomeo u džirzonku, pridrži taj okvirac nad rojem. Za nekoliko časaka preći će matica sa većinom pčela na taj okvirac, pa tako možeš roj na okvircu prenijeti, kamo hoćeš. Sve ostale pčele slijediti će za maticom, pa ma one i na vrhu tornja bile.

Za rojem prvencem slijedi de regula 8. ili 9. dan roj drugenac, a za ovim obično već treći dan roj trećinac itd.

Svi ovi rojevi su obično slabiji od rojeva prvenaca i imaju neoplođene matice. S njima se postupa isto tako, kao i sa prvincima, samo ih pčelar ne smije pustiti s vida, dok im se matice ne oplode, t. j. dok ne vidi, da je matica otpo-

čela leći jajašca. Mlada matica obično izlijeće na taj svoj vjenčani pir treći dan iza rojenja, a spari li se u zraku sa trutom, naći ćeš već drugi dan

iza toga zaleženih jajašaca. Da ti starice, uslijed prekomjernoga rojenja, jako ne oslabe, ne daj da se previše roje.

Bogdan.

Pčelareva razmatranja nakon prezimljenja pčela.

Piše: Milan M. Martinović.

Kad nastanu lijepi proljetni dani, nakon općeg izlijetanja, valja preduzeti općenitu reviziju (pregledavanje) pčela. Kod pregledavanja imamo ustanoviti: Da li u svakoj košnici ima dovoljno dobra neušecerena meda i rđe (peludi). 2. Da li je živa i zdrava matica. 3. Na koliko je okvira rasprostranjeno leglo. Koliko ima zatvorena, a koliko otvorena legla.

Ako smo kod zadnje revizije na poklopcu ili vratima košnice pribilježili stanje košnice prije zime, lako ćemo sada ustanoviti razliku, koja je nastupila nakon prezimljenja pčela. Uvjeriti ćemo se, da razlika poslije prezimljenja pčela nije kod svih košnica na jednom istom pčelinjaku jednaka. Premda smo sve košnice jednako uzimili u smislu postojećih propisa, ipak ćemo naći kod pojedinih košnica različite promjene.

Razni su uzroci, koji utječu na povoljno ili nepovoljno prezimljenje pčela u pojedinim košnicama. Pretpostavlja se, da sva pčelinja društva prije uzimljenja ne mogu ući u zimu jednako snažna po svojoj jakosti. Tako isto ni sve matice, osobito u većim pčelinjacima, ne mogu biti jednake starosti, plodovitosti itd. Od velike je važnosti, da li su u dotičnoj košnici ušla u zimu društva sa mladim ili starim pčelama. Stare pčele uslijed studeni i drugih utjecaja poginu još za vrijeme zime. Društva, koja su ušla u zimu sa mladim pčelama bez osjetljive štete, izađu iz zime jaka.

Mnogo utječe na bolje ili lošije prezimljenje konstrukcija i građa same košnice. Za povoljno prezimljenje dosta utječe, da li su pčele preko zime imale dosta svježeg vazduha, a isto i mjesto, gdje smo ih uzimili, t. j. u kućici (pčelinjaku), podrumu, tavanu, ili na mjestu, gdje su ljetovale. U pčelinjacima, gdje je preko zime vladala tišina i mirnoća, izaći će pčele iz zime jake. U pčelinjacima, gdje su preko zime: ptice, živad, miševi, mačke i psi kolo vodili, ne možemo se čuditi, ako nađemo pčelinja društva prepolovljenja ili umanjena na jednu trećinu, a u mnogo slučajeva sasvim upropašćena.

Ako smo u svemu vodili točne i savjesne predbilježbe, one će nas uputiti za buduće, kako nam valja

postupati, da ne upanemo u iste pogreške u daljnim godinama.

Ako nađemo, da pčele nemaju dovoljno hrane i rđe (peludi), onda je svakako najprirodnije, da im istu dodamo u okvirima saća. Ako nemamo spremjenih okvira s medom i pčelinjom rđom, onda nam valja pčele prihranjivati medom. U ranijem proljetnom dobu ne smije med biti rijedak. Kasnije, kad nastanu stalni i topli dani, možemo među primješati i nešto vode. Ako nemamo meda, onda moramo prehranjivati žutim ili bijelim u vodi prekuhanim šećerom. Prihranjivanje pčela u ovome dobu šećerom jest jedino, da izdržimo pčele u životu, jer za razvitak pčelinjeg legla nema u šećeru potrebitih sastojina, koje su u medu sadržane. Ako pčelama manjka rđe, koja je neophodno potrebna za razvitak i napredak pčelinjeg legla, možemo pčelama pomoći, ako u blizini pčelinjaka postavimo u plitkim posudama raženog ili pšeničnog brašna. Da pčele na brašno priučimo, poprskajmo isto sa malo medice.

Ako u košnicama nalazimo zapečaćena legla, crva i istom zaleženih jaja, nije nužno da tražimo maticu. Ako u košnici nađemo nepravilno grbavo leglo, matica je trutovnjača ili nazovi matica (nadrimateca). Ovakovu košnicu najbolje ćemo učiniti, ako je nekoliko koračaja odnesemo od pčelinjaka, — pčele sa okvira i iz košnice peruškom očistimo, da se razidu po ostalim košnicama. Prije toga treba pčele dobro nahraniti medom, da ih pčele u drugoj košnici rado prime. Ovaj posao treba izvršavati pred večer, kad pčele prestanu izlijetati.

Ako je košnica bezmatak, najbolje ju je sa susjednom košnicom spojiti. Kako se pčele spajaju, potražiti u mojoj knjizi: »Napredno pčelarstvo« na strani 99. Košnici bezmaktu, ako je jaka, možemo pomoći i na taj način, ako ju ispomažemo leglom iz drugih košnica, dok se na pčelinjaku pojave trutovi, te dok sama sebi maticu odroji. Ako imamo zališnih matica — posao je lak i jednostavan — doda se takovom bezmaktu jedna od zališnih oplođenih matica.

Istu pažnju moramo posvetiti kod pregledavanja

košnica, u kojoj je mjeri razvijeno pčelinje leglo. U kojoj košnici u stanovito doba nađemo napredno leglo, što u drugih ne nalazimo, znak je, da matica posjeduje sva potrebna svojstva za umnožavanje pčelinjeg društva. Ovako napredne košnice treba predbilježiti. Ako se košnica odlikuje od ostalih i drugim svojstvima, onda na svaki način iz ovakvih plemenitih košnica treba odgajati matice za sve ostale košnice.

Ali o nemamo dovoljne zalihe prirodnog saća, dodajemo umjetno saće u košnice, čim opazimo, da pčele mogu izrađivati saće. Dodavanjem umjetnog saća doći će pčelar još prije rojidbe do pravilnog i lijepo izgrađenog radiličkog saća. Umjetno saće moramo pčelama dodavati već i radi toga, da im pružimo priliku, da zadovolje svome prirodnom nagonu. Ako dodajemo umjetno saće u vrijeme rojidbe, onda će pčele u većini slučajeva saće iskvartiti, te na vrijeme s mjesta u okviru izvesti trutovske ćelice.

Naročitu pažnju ima pčela u proljetnom dobu obratiti, da ma kojim bilo načinom ne izazove grabež (tuđice) na pčelinjaku. Ako se grabež pojavi, mora nastojati, da mu već u prvom početku na put stane. Kako će se u ovome slučaju postupati, potraži članak na 119. strani moje knjige.

U proljetnom dobu, gdje je paša slaba, treba pčele špekulativno prihraniti. Ovo prihranjivanje ne smijemo napustiti, osobito u slučaju, ako su nam pčele izašle slabe iz zime. Isto tako da dobijemo rane rojeve špekulativno je prihranjivanje od neocjenive koristi. Ipak sa špekulativnim prihranjivanjem moramo biti oprezniji. Moramo dobro znati, da li je isto prema prilikama mjesta i razvitka flore od koristi. Poznato je, da pčele

za vrijeme zime potroše vrlo malo hrane za uzdržanje svoga života. Najviše hrane potroše pčele, kad matica otpočne nositi jaja. Prema napretku pčelinjega legla postaje sve veći potrošak hrane. Naročito u mjesecima: ožujku i travnju troše pčele silnu hranu za prihranjivanje svoga poroda. U ovim mjesecima moraju pčele imati u izobilju meda, rđe i vode za proizvođenje mliječi, kojim hrane crve. Ako ma jedno od pomenutog manjka, pčele će oskudijevati, a matica će se ograničiti u nošenju jaja. Radi oskudice u hrani, pčele će u mnogo slučajeva i samo zatvoreno leglo izbacivati iz saća. Ako u košnici nema hrane, mora pčelar u svakom dobu, a naročito u dobu proljeća, u košnice hranu dodati. Pčelar ne smije zaboraviti, da je med jedino vrelo pčelinjeg života i napretka. Pčelar mora imati na umu, da jedino med stvara med.

Naročitu pažnju mora pčelar obratiti, da mu na pčelinjaku vlada red i mir.

Kao što je čistoća kod svijuh stvorova na zemlji glavni uvjet za uzdržanje zdravlja i života, isto je to još u većoj mjeri kod pčele, koja nas već načinom svoga života opominje, da čistoći u pčelinjaku posvetimo najveću brigu. Sav pčelarski alat treba da je u redu i pripravnosti, a isto i potrebite košnice. Sve mora biti na svome mjestu, da u ničemu ne oskudijevamo, kad nastane doba rojenja i vrcanje meda.

Umjetno ili vještačko saće ne smijemo žaliti, jer tko žali umjetno saće, tko oskudijeva na medu u vrijeme, kad je isti potrebit za prihranjivanje pčela, tome će na svaki način u jesen ostati prazno medeno suđe.

Pčelar mora vazda imati na umu onu lijepu narodnu izreku: »Tko umije, onom dvije«.

Pčelarstvo i svilarstvo kao nuzgredne grane gospodarstva.

Češće puta čitamo i u po kojim političkim novinama o nuzgrednim granama gospodarstva, koje znadu više puta novčano pomoći naše niže slojeve pučanstva baš i u velikoj nuždi. Slušao sam na I. pčelarskoj izložbi u Vukovaru, gdje seljak-pčelar (I. N.) reče: »Vidite me, gospodo, imadem zemljišta, ali mene hrane kruhom samo moje pčelice.« Čuo sam seljakinju pregovarati se s mužem: »Da ti nisam sa mojim galetama (svilčeve čahure) platila porez, bio bi nam došao ovrhovoditelj muntati našu kravu.« Prošle jeseni sam gledao, kako seljaku, koji baš ima priličan

zemljišni posjed, isplaćuje pretrglija medom, 103 kruna za med. Upitav ga, koliko je pšenice prodao, reče: »Ni zrna, gospodine, jer je slabo urodila, šljivu »ručao« mraz, a vinograd popila peronospora, pa sreća — evo me pčele spasiše, da ne prodah marvinčice baš sada, kad je cijena marvi pala.«

Naši zakonodavci bi se morali dublje zamisliti u ove stvari, te veći obzir uzeti na promicanje pčelarstva i svilarstva, a ne samo: Pomozi si sam! Ta kad se toliko ešofiramo za marvugojsvo, od kojeg mogu samo bolji zemljoposjednici plemenitije vrste obavljati, žrtvujemo i na one grane,

kojima se potpomaže zadnja sirotinja, i uvjeren sam, da ćemo mnogo radnu silu spasiti za domovinu, da ne ode u Ameriku.

Ovdje ondje izlaze lokalne novine, gdje pojedinci pišu samo za pojedine krajeve, a općenito o gospodarstvu čitaju „Gospodarski list“ strukovne stvari samo pojedinci, udruženi u gospodarska društva, što ne nosi ni 5% pučanstva u zemlji.

„Hrvatska pčela“, što izlazi u Osijeku, ne zalazi ni u svaku školu (ne krivnjom učitelja). Lista za voćarstvo i svilarstvo ni nemamo na hrvatskom jeziku. Ono par pčelarskih predavača (sami učitelji) ne mogu od svojih službovnih poslova nikud dalje u narod tečajem školske godine, jer kada bi i smjeli baviti se i nuzgrednim javnim dohotkom, već se opskrbio zakon, da ne bi trpila školska obuka. Svilarstvo ima doduše i svoje nadzornike, istina dolično plaćene, nu narod bježi hametice od gojenja svilčeve gusjenice, jer se čahure strogo sortiraju zbog neupućenosti gojača i zbog slabe prodaje robe te na tržištu, navlastito u Italiji, gdje je valjda tripolitanski rat načinio jednu, a balkanski će drugu krizu. Stoga otvoreniji seljak veli: Bolja kudjelja nego svila.

Pčelarstvo, na žalost, imade i maćuhe i očuhe, a uvijek u sva zvona čujemo, da će se za tu granu nešto poraditi, nu „Teško dobra u zlu čekajući“. Hrvatski učitelji, osobito mnogi pčelari pohvaljeni su na svim linijama kao agilni vodiči za gore rečene gospo-

darske grane. Goje pčele, primaju svilčevo sjeme na izležanje, uče prema naredbama o tim granama praktično u školi, a trud im je premalo i nimalo naplaćen: dok ostali stališi kraj svojih pisarna rade onamo, gdje su misije i komisije uz mastne dnevnicke i kilometrine. Ne govorimo ovo iz zavidnosti naplaćenim, kao ni stoga, da pokadimo učiteljstvu, koje je iz ljubavi spram naroda i „pasivnu rezistenciju“ žrtvovalo sebi na štetu, već sve to naglašujemo iz ljubavi k privrednim tim, tobož „nuzgrednim“ granama gospodarstva — pčelarstvu i svilarstvu, koja su često čvrsti stup kuće, te drže jedan ugao kuće — da se ne poruše druga tri.

Otvorimo već jednom te tečajeve za pčelarstvo, jer se dobro opaža, da hrvatski talentirani puk nije već tako konzervativan, kad mu se praktičnim predavanjima preči napredno, umno baratanje u pčelarstvu. Za svilarstvo i pčelarstvo bi pak trebali dostojno iz zemaljskih ili inih sredstava nagraditi agilne pojedince za njihov mar, a tim pokrenuti i privredu u puku, koji treba vodiče, strukovno vješte ljude, zauzete za unapređenje narodno.

Ruku na srce i bolji pogled na pčelarstvo i svilarstvo, pa ćemo imati manje gladne sirotinje, manje pustih raskuća radi selidbe u Ameriku, više poreza i nameta, više narodnoga blagostanja.

Motrilac sa sela.

Podjela rada.

To je dijeljenje radnje u više akata u svrhu, da se sa više sila a uz što manje utroška radne snage postigne jedan zajednički uspjeh.

Nije načelo podjele rada samo po sebi tvorevina narodnog gospodarskih potreba, i ako je važan faktor modernoga narodnog gospodarstva i njegove budućnosti.

Načelo to isto je važno u našem socijalnom i narodnom radu, a vidimo ga u samim prirodnim pojavama.

U današnjoj grozničavoj borbi za narodni opstanak, gdje slabi narodi propadaju, da se na njihovoj propasti dižu napredniji i jači, podjela rada je tako važna, da se bez nje neda zamisliti kakav napredni javni i društveni pothvat. Podijeliti rad za narodni napredak među više javnih radnika, da svaki prema svojim silama i sposobnostima izvrši savjesno svoj akt na korist boljeg narodnog napretka, znači, okupiti sve narodne sile sposobne

za javni aktivni rad na polju općeg narodnog napretka, znači stvoriti jaku radnu snagu neuspavanih narodnih duhova.

Podjelom rada dotjeruje se radna sposobnost pojedinca do savršenosti, a to znači mnogo u narodnom gospodarstvu. Istančana vještina pojedinca radnika u svome »lahu« stvara okretnost i brzinu, štedi radnu snagu i u sklopu cijelog radnog aparata stvara jedinstvenu brzinu uspjeha. Kod izrađivanja jedne obje igle sudjeluje 15—20 radnika, svaki izrađujući svoj akt brzo i okretno, a brzinu i okretnost zahtijeva današnje natjecanje u svakom radu. Tko zaostaje u tom natjecanju, taj propada.

Podjela rada u javnome narodnom i socijalnom životu ljudi isto je tako bitni uvjet za postignuće valjana uspjeha, kao i u narodno gospodarskom radu. Možemo reći, da bez podjele rada na polju javne narodne borbe, ne može se danas ni zamisliti ozbiljan pothvat narodnih

radnika, ne može se ni snovati bolja budućnost naroda jednoga, uopće, ne može se ni bitisati u borbi za opstanak.

To je aksiom narodne eksistencije.

Kad bi se kod nas u javnom našem radu za boljitak i napredak narodni tako postupalo, ne bi došlo do toga, da se pojedincu, malo agilnijem i svjesnijem svojih dužnosti, trpa na leđa svaki rad, svaka javna stvar, dok svi ostali, smatrajući se riješeni time svake dužnosti, dremljivo klimaju glavama i besvjesno odobravaju rad tih pojedinih narodnih radnika. Tako je u javnom našem radu za narodni napredak, a tako je i u socijalnom životu našem. To je, rekli bismo, karakteristika našeg narodnog i društvenog — nerada.

Podjela rada, u svakoj formi svojoj, traži poštivost, izdržljivost i moralne otporne snage, koja ne odstupa od zamišljene svrhe. Podjelom rada se ta poštivost, izdržljivost i moralna snaga jača, kultivira u pojedincu, koji je sam po sebi slabijih tih sposobnosti.

Pojedinac radnik u radnom kolu, rame uz rame, s drugima i uz druge, postaje kotač u savršenom stroju, koji se stalno i jednako kreće, da pokreće druge, radi da rade drugi, a tako se dolazi do savršenstva radne sposobnosti i izdržljivosti.

Podjela rada provedena je u samoj prirodi i mi te pojave danomice gledamo, ali ih možda dublje ne ispitujemo. U jednoj košnici pčela priroda je sama podijelila rad na pojedine akte. Tu vidimo pčelu radilicu, pčelu koja leže itd. svaku sa opredijeljenim radom, koji rad ta vrijedna pčela savršenom brzinom i vještinom obavlja. Nije li košnica pčela najljepši primjer prirode o podjeli rada, pored primjera o vrednosti i ustrajnosti. Bez sumnje, svaki je čovjek pred košnicom sitnih, ali marljivih pčelica stao razmišljati o marljivosti i ustrajnosti pčele, o opredijeljenju svake pojedine u njihovoj zajednici, o samoj njihovoj zajedničkoj borbi. Nu to promatranje valja primijeniti i na rad ljudi. D.

(Nastavit će se.)

Dopis iz Osjekova.

Veleučeni gosp. uredniče!

Čitajući »Hrv. Pčelu«, vidim gdje se većina pčelara tuže na god. 1912. kao na jednu od najlošijih godina. Kako ćete moći razabrati iz priloženog dopisa kod nas je drukčije bilo. Pošto se iz ovoga kraja nikad nitko ne javlja u »Hrv. Pčeli«, to si uzimam slobodu, da to sam učinim, a činit ću i u buduću, ne bi li i ja doprineo koje zrnce oko unapređenja pčelarstva u našoj domovini.

S osobitim štovanjem bivši Vaš učenik

5./V. 1913.

Stjepan Šimunčić,

ravnajući učitelj u Osjekovu.

G. 1912. obzirom na pčelarstvo u Moslavini.

Iz svijuh krajeva naše domovine javljaju, da je g. 1912. bila jako nepodesna za pčelarstvo. Ovo me je baš potaknulo, da prikažem u par redaka stanje pčelarstva u moslavačkom kraju u god. 1912., koja se može za naš kraj ubrojiti među dobre godine.

Proljeće je bilo jako neugodno po pčele, a osobito mjesec travanj, pa nisu ni kod nas mogle pčele izrabiti proljetne paše, a osobito repice, koju ovdješnje vlastelinstvo u velikim kompleksima sije. Uz sve te nepogode počele su se pčele rojiti već početkom svibnja, te je glavno rojenje bilo u mjesecu svibnju. Pčelari sa običnim košnicama dobivali su 2—3 roja od ostavljenih pčelaca.

Ovdje je napredno pčelarstvo u povelju, te osim jednog župnika, dva učitelja i dva čeha doseljenika ne

bavi se nitko naprednim pčelarstvom u cijeloj okolici. Pčelarstvom u običnim košnicama (najviše u dubovima) bavi ih se dosta i to sa priličnim uspjehom u koliko se može pčelari u takovim košnicama sa uspjehom. Tako imademo u našoj blizini u Lonjskom polju, koje veći dio godine leži pod vodom, jedno seoce Kostrinu na rijeci Lonji, gdje se skoro svaki žitelj bavi pčelarstvom. Tim ljudima je glavni prihod ribarstvo i pčelarstvo. Pčele goje u dubovima, pa znade imati jedan 40—80 komada.

Da je bila dosta dobra godina za naš kraj vidi se iz toga, što je u istom seocu bilo pčelara, koji su dobili preko 200 K za prodani med i vosak, koji oni prodaju uz bescijenu trgovcima, koji dolaze ovamo iz Siska te plaćaju 40—50 f. po kg.

Da je po naše pčele ispala godina dobro, bit će razlogom, što kod nas glavna paša pada polovicom mjeseca srpnja, pa do konca kolovoza. U to je vrijeme Lonjsko polje puno bijele djeteline i metvice ili kako ovdje narod zove »metica«. Jedna i druga biljka dobro medi te pčele sabiru od zore do mrke noći med.

U jesen bile su mi košnice pune, te sam iz svake košnice izvadio po nekoliko kg meda, a i ostavio dovoljan broj punih okviraca da mogu prezimiti, pa došla i najljucija zima sa najnepovoljnijim proljećem. I tako je ovdje godina 1912. donijela lijepu korist u pčelarstvu, premda je za druge krajeve bila katastrofalna.

Književnost.

Napredno pčelarstvo i praktična upotreba meda. (Sa 126 slika). Ovo je naslov pčelarskoga remek-djela, što ga je sastavio i u vlastitoj nakladi izdao Milan M. Martinović, školski upravitelj u Bosanskoj Krupi. Upozorujemo sve naše pčelare na recenziju, što smo je priopćili u 3. broju »Hrv. Pčele« od prošle godine 1912, pak pošto je to, može se reći, jedino svoje vrste djelo u našoj pčelarskoj literaturi, to ga i sada svim našim pčelarima najtoplije preporučamo. Ovo će djelo ostati trajne vrijednosti, pa zato ne bi smio ni jedan pčelar propustiti, a da si ga ne nabavi. Knjiga se ova nabavlja

kod samoga pisca, a može se dobiti štampana latinicom i ćirilicom, samo treba kod narudžbe navesti, kako tko želi, a cijena joj je K 3 50. Najjeftinije je, ako naručitelj dotični iznos pošalje naputnicom, a za poštarinu doda 20 filira više, jer je pouzećem za 45 filira skuplja. Tko naruči 5 primjeraka, dobiti će knjige po K 3—, ali u tom slučaju treba za poštarinu dodati 70 filira. Konačno vrlo rado spominjemo, da je ta knjiga preporučena od bosanske i hrvatske vlade, a sva stručna i druga štampa izrazila se je o toj knjizi najpovoljnije. **Uredništvo.**

Razne vijesti.

† **Otac Sergije Popić.** I opet je okrutna smrt ugrabila iz redova naših priznatih pčelara jednoga miloga člana. Dne 25. veljače 1913. zaklopio je za uvijek svoje lijepe crne oči osobiti ljubitelj naše pčelice otac Sergije Popić, iguman manastira Ravanice kraj Vrdnika u Srijemu i to u kupki Lukačevoj u Budimpešti, navršivši jedva 50 godina. Tijelo mu je prenešeno u Ravanicu i sa velikim počastima uz mnogobrojnu svećeničku asistenciju sahranjeno u manastirskom perivoju pored krasnoga pčelinjaka — po njegovoj vlastitoj želji. Vrli je pokojnik napisao također povijest svoga manastira Ravanice, gdje kako je poznato, počiva tijelo zadnjega samostalnoga srpskoga kneza, pobožnoga cara Lazara, koji je poginuo u žalosnom ratu na Kosovom polju na dan sv. Vida god. 1389. a s njime propade i čuveno srpsko carstvo, koje postade turskim pašalukom. Na spruženoj desnici tijela cara Lazara izloženoga u škrinji u crkvi, vidi se još i danas posve sačuvana koža. U ovaj čuveni samostan mnogobrojno hodočasti srpski puk pravoslavne vjere svake godine o Vidovdanu (28. junija) da cjeliva desnicu ovoga sveca i da se pomoli. Zato je i naš pokojni otac Sergije imao i naslov »čuvar groba sv. Lazara«. Popić napisao je i više lirskih pjesama, koje su poznate po Bačkoj, Banatu i Srijemu. Bio je za svoje zasluge odlikovan i redovima: Takovskim i redom sv. Save. Imao je uzorni pčelinjak, gdje je vrlo rado poučavao okolišni narod i svoje vjernike, upućujući ih u racionalno pčelarstvo. Bio je uvijek marljivim odbornikom »srpske pčelarske zadruge u Rumi« od postanka njena; prošle godine bio je i predsjednikom našega zemalj. kongresa hrvatskih i srpskih pčelara, a ove godine njegovim potpredsjednikom. Darovit, gostoljubiv, dobra srca, izdašne ruke, dobrotvor đlački, koji je mnogo puta počastio brojne đlačke izletnike, kao i pčelare strane, društveni veseljak, pokazivao je uvijek pravu i iskrenu hrišćansku ljubav prema svakome. Tih njegovih

lijepih vrlina ne će mu brojni njegovi prijatelji i štovatelji nikada zaboraviti. Stoga dragi i nezaboravni naš oče Sergije budi Ti i među nama hara i vječna uspomena!

Slava mu!

Eug. Kamenar.

Hrv.-slav. gospodarsko društvo kao središnja zadruga u Osijeku obdržavat će svoju ovogodišnju redovitu glavnu skupštinu u četvrtak dne 12. lipnja 1913. u 9 sati prije podne u velikoj dvorani trgovačko-obrtničke komore za Slavoniju u Osijeku sa slijedećim dnevnim redom: 1. Pozdrav predsjednika, imenovanje perovođe, dvaju ovjervitelja skupštinskog zapisnika i dvaju skrutatora za izbore. 2. Izvještaj upravnog i nadzornog odbora o društvenom radu u godini 1912. 3. Predložjenje razmjere s računom gubitka i dobitka za g. 1912. 4. Zaključak skupštine o razdiobi čistog godišnjeg viška po § 12, al. 2. pravila. 5. Podijeljenje apsolutorija upravnom i nadzornom odboru. 6. Zaključak o ustanoavljenju visine doprinosa članova po § 19. točka 4. pravila. 7. Izbor 12 članova upravnog odbora prema § 19. točka 1. i § 23. al. 3. pravila i nadopunidbeni izbor, uslijed zahvale trojice članova upravnog odbora (gg. M. Herrmann, K. Graff i Š. Sorger). 8. Izbor drugog potpredsjednika. 9. Izbor 4 člana nadzornog odbora. 10. Razni prijedlozi gospodarskih društava kao zadruga ili izravnih članova prema § 19. točka 5. pravila. Predsjednik: Dr. Teodor grof Pejacsevich, tajnik: Gjuro pl. Ilić.

Pčelarska izložba i velika skupština njemačkih i austró-ugarskih pčelara, te njemačkoga pčelarskoga saveza u Berlinu. (Od našeg posebnog izvijestitelja). Priprave za ovu veliku skupštinu i s njom spoenu izložbu tako su udešene, da se je velikom uspjehu nadati. Konačnom veoma uspješnom rezultatu doprinijeti će vrlo mnogo, što se je poprimio pokroviteljstva jedan carski sin. Njegova carska visost princ August Vilim

Pruski preuzeo je protektorat izložbe. Skupštini i izložbi stavljeni su na raspolaganje sve najljepše prostorije carskoga grada Berlina. Svi posjetitelji skupštine i izložbe moći će razgledati sve znamenitosti Berlina pod prokušanim vodstvom. Prijave za izložbu imaju se najkasnije do 5. srpnja otposlati učitelju Kochu, Berlin-Lankwitz, Kaulbachstrasse 26. Poblize upute glede svega daje učitelj Kranepuhl, Friedrichshagen, kod Berlina, Friedrichstr. 99, aprijavne arke za izložbu šalje učitelj Koch, Lankwitz.

Svečani program je ovaj:

Cetvrtak, 24. srpnja počinja djelovanje porotnika, a na večer toga dana u 8 sati biti će svečano pozdravljeni svi gosti.

Petak, 25. srpnja. U 11 sati prije podne otvara se izložba. Popodne u 1 sat: Skupština njemačkoga pčelarskoga saveza, spojena s predavanjima. U 8 sati na večer: Svečana večer.

Subota, 26. srpnja. Prije podne u 10 sati: Skupština njemačkih i austro-ugarskih pčelara. Popodne u pol 3 sata: Svečani objed. U 5 sati popodne: Nastavak skupštine njemačkih i austro-ugarskih pčelara. Na večer u 7 sati razgledati će se zoološki vrt.

Nedjelja, 27. srpnja Pregledavanje muzeja i drugih znamenitosti Berlina. Prije podne u 11 sati: Željezničarski pčelarski dan. Na večer: Raspravljajući o jedinstvu njemačkih pčelarskih saveza i o međusobnom odnošaju pčelarskoga saveza i velike skupštine njemačkih i austrougarskih pčelara.

Ponedjeljak, 28. srpnja. Prije i poslije podne: Pregledavanje izložbe. U 9 sati prije podne: Nastavak i konac skupštine austro-ugarskih pčelara. Popodne u 3 sata: Pregledavanje botaničkoga vrta i kr. vrtlarske škole u Dahlemlu. Poslije toga izlet u Potsdam.

Utorak, 29. srpnja. U 11 sati: Pučka predavanja. Izlet u Potsdam.

Srijeda 30. srpnja. Medno tržište. Zaključak izložbe. Posjet internacionalne stručne graditeljske izložbe u Lipskom.

Na ubavijest.

U društvenim prostorijama (donjogradska niša pučka škola pri glavnom ulazu, prva vrata na lijevo; sobe br. 25.) izložen je u posebnim staklenkama ovogodišnji proljetni vrcani med. Med je u staklenkama zatvoren pergament-papirom, pa se tako može dugo sačuvati. Jedna takova staklenka meda (sadržaj pol kg) stoji zajedno sa staklenkom sa društvenog člana ili pretplatnika »Hrv. Pčele« 1 K.

Javna zahvala.

„Najpoznatiji pčelar u našem primorju, ravnatelj rafinerije petroleja na Rijeci ugledni gospodin Milutin pl. Barać, poklonio je ovdašnjoj školi vrlo praktičnu košnicu amerikanku, koju je on usavršio.

Uprava škole izražava gospodinu Milutinu pl. Baraću svoju najveću blagodarnost na njegovu krasnu daru, jer će po njemu poklonjena košnica slušiti sa promicanje racionalnog pčelarstva u mjestu Deču.

Uprava niže pučke škole

U Deču, 10. svibnja 1913.

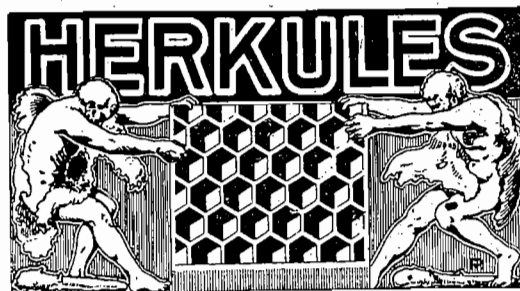
Jovan Kiurina, ravn. učitelj.

Na znanje!

Pouka u naprednom pčelarstvu, otpočeti će 10. lipnja i trajati do konca toga mjeseca, a tko se tim okoristiti želi, neka se najavi dopisnicom uredništvu »Hrvatske Pčele«.

Adresa za brzojavke:
Bienenwagner, Wien
(Hetzenndorf).

Za čistoću saća jamči
sa hiljadu kruna.

Weedovo ili Herkules-saće!

U austro-ugarskoj monarkiji jedina autorizirana tvornica za priugotavljanje umjetnoga saća sa Weedovim strojevima. Veoma jakim pritiskom na vosak dobiva se ovim strojem saće čvrsto kao koža, prozirno kao staklo, a lagano kao pero; saće se ne lomi i ne oteže.

Kada bi pčele znale govoriti, rekle bi pčelarima: »Dajte nam Wagnerovo Herkules-saće, jer je to tako brzo, čisto i ugodnoga mirisa, kao i naše, što ga same proizvađamo!«

Uz sve prednosti je »Herkules-saće« i najjeftinije, jer ga u jednu kilu ide mnogo više, nego ikoga drugim načinom proizvedenoga umjetnoga saća.

Pčelari, koji pošalju ovaj tvornici čistoga pčelinjega voska, mogu dobiti u zamjenu za vosak gotovoga »Herkules-saća«, ako na svaku kilu voska naplate samo 1 K, pa koliko kila voska pošalju, dobiti će isto toliko kila gotovoga umjetnoga saća, ali moraju vosak poslati franko.

»Herkules-saće« se može dobiti po volji u svakoj mjeri i to žuto po 5 K a bijelo (od bijeljenoga voska) po 6 K kgr.

Za pakovanje se ništa ne zaračunava.

Na zahtjev šalju se cjenici sa slikama Weedovih strojeva gratis i franko.

A. J. Wagner,

tvornica umjetnoga saća

Wien XII/4, Hetzenndorf

Ovomu je društvu pokroviteljem Preuzvišeni gospodin dr. Theodor grof PEJACSEVICH, vlastelin itd. itd.

Uređuje: Bogdan Penjić.

Izlazi svakoga mjeseca na cijelom arku (8 stranā). — Članovi društva dobivaju list besplatno. — Ako bi koji od nečlanova taj list želio, može ga dobiti za godišnju pretplatu od 6 kruna. — Oglasi se primaju, te se plaća za petit-pismeni redak 16 fl. — Za inače tiskane oglase prama veličini prostora. — Pretplata, članci, dopisi i razna pčelarska pitanja šalju se na Uredništvo Osijek, donji grad. Društveni član, ako se obveže, da će svake godine priposlati izvoran dopis od najmanje 3 tiskane strane u opsegu u društveno glasilo, može biti po odboru imenovan dopisujućim članom, a kao takav ne plaća godišnjega prinosa.

Br. 6.

U OSIJEKU, za mjesec lipanj 1913.

Tečaj XXXIII.

Kako se sprječava rojenje.

Pčelci se pomnožavaju principom dijeljenja, a to dijeljenje jedne pčelinje zadruge zovemo rojenjem. Kada pčelar već ima svoj stanoviti broj pčelaca i ne želi da ih množi, mora sprječavati rojenje, pa tako nastojati, da mu taj stanoviti broj pčelaca, za vrijeme dobre paše, nanese što više meda. Pošto se pako rojenjem ne dijele samo pčele, nego se i pomlađuju, t. j. kad se prvi roj odijeli od starice, ostaje u starici košnici uvijek mlada matica, to im je rojenje za daljni opstanak upravo nepohodno nužno. Pčelar, koji sprječava rojenje, mora se pobrinuti, da ima uvijek dovoljan broj pričuvnih mladih oplođenih matica. Ako dakle hoćemo svoj stanoviti broj pčelaca održati, moramo uzgajati matice.

Danas se pčelari dvojako i to po starodrevnom primitivnom načinu sa običnim košni-

cama, u kojima je saće nepokretno, i sa džirzonkama, u kojima je saće pokretno. U ovim potonjim možemo u svako doba saće povaditi i vidjeti, kako nam pčelac napreduje. Pčelci se, prema svom prirodnom instinktu roje iz običnih košnica i iz džirzonaka. Razlika je između jednih i drugih ta, što obične košnice služe ponajviše za rojenje, dočim se džirzonke u rukama razumnoga pčelara prilagođuju tako, da se dobije što više i raznovrsnoga meda. Od volje dakle pčelarove zavisi, da li će i iz džirzonaka puštati rojeve ili ne.

Događa se doduše, da se pčelci u pletarama također roje proti našoj volji preko mjere. Takovi su rojevi obično slabi, pa nisu kadri ni za se priskrbiti zimine, a još manje donijeti pčelaru kakove koristi. Zato se ti rojevi spajaju ili pripoje drugim pčelcima. Međutim ako takove rojeve i spojimo, ipak možemo trpiti štete, jer nam prisadi, uslijed prekomjernoga rojenja tako oslabe, da ne mogu do uzimljenja toliko zaraditi, koliko im treba. Da se takovih nepravilika riješimo, dovoljno je, ako nam

prisadi ne puste više od dva, najviše tri roja, jer nam samo tako mogu dati dobre rojeve, a i sami mogu ostati dosta jaki i za prezimljenje sposobni. Da dakle osujetimo svako prekomjerno rojenje, moramo sprječavati rojenje.

To se izvađa posve jednostavno. Kad nam je koja pletara košnica pustila već dva dobra roja, treba ju još istoga dana, kad se je drugenac izrojio, dobro nakaditi, da se pčele povuku gore u glavu, pa ju tada okrenuti. Želi li se taj pčelac još i dalje rojiti, opaziti ćemo, još dosta zaostalih i potpuno cijelih matičnjaka, ne kani li se dalje rojiti, biti će ti matičnjaci nagriženi. Da se dakle daljne rojenje spriječi, treba samo te cijele matičnjake pčelarskim nožem posjeći, pa se ne će rojiti. Kod pletara košnica sprječava se rojenje i zamjenjivanjem mjesta. Imaš li u pčelinjaku kojeg slabijeg pčelca, zamijeni mu mjesto sa jakim pčelcem, koji se za rojenje pripravlja, pa će taj jaki pčelac odustati od rojenja, a onaj će slabi pčelac znatno ojačati, pa si tako dvoje postigao.

Još je laglje i sigurnije spriječiti rojenje kod džirzonaka, jer se svi okvirci mogu povaditi i matičnjaci po volji isjeći. Prije sam spomenuo, da se rojenjem pčelci ne samo množe, nego i pomlađuju, zato ja iz svake džirzonke pustim roj prvenac. Osmi ili deveti dan, nakon izrojenog prvenca, čekam na drugenac. Kad se drugenac izroji, stresem ga u košnicu i ostavim tamo, dok se sav skupi i smiri u košnici. Međutim pređem

džirzonci, iz koje se je taj drugenac izrojio, te povadim iz nje sve okvirce, pa sve matičnjake uništim. Kad sam to učinio i sve okvirce opet istim redom u džirzonku stavio, prenesem košnicu sa rojem drugencem i stresem natrag u tu džirzonku, iz koje se je izrojio. Taj će se roj u svojoj starici zadržati, a starica će ostati i nadalje dobra i jaka.

Tim jednostavnim postupkom polučujem ja u praksi vrlo mnogo. Tako ja svoje pčelce pomnožajem i pomlađujem, a osim toga mi svi odbacuju još i lijep prihod na medu, jer ne oslabe, nego ostanu dobri i jaki, pak mogu svaku pašu do uzimljenja valjano iscrpiti.

Pravi i razumni pčelar ne ide nikad za tim, da ima što više pčelaca, bilo u pletarama ili u džirzonkama, nego mu je uvijek glavno načelo, da su mu svi pčelci što jači narodom, jer samo jaki pčelci daju pčelaru velike koristi, a slabi pčelci, pa ma ih deset puta toliko bilo, zadaju pčelaru samo brige i posla, a koristi nikakove. Samo onaj pčelar, koji svoje teoretično pčelarsko znanje znađe u praksi dobro primijeniti, može reći, da je pčelarstvo veoma unosan ogranak gospodarstva.

Med je za muževe zlato, za žene sjajni biser, za djecu snaga, a za staro i mlado izvrsno sredstvo za dobru i urednu prohavu.

Pčelarite dakle tako, da vam pčelci uzmognu nanijeti što više toga božanskoga nektara.

Bogdan.

Medno vino.

(Fran Stipetić, Struga.)

iše me je pčelara pitalo, kako se pripravlja medno vino, pa ću stoga priopćiti najjednostavniji način pravljenja. Na taj sam način pravio i ja g. 1912. medno vino, a tako rade i mnogi drugi, pa su uvijek bili s uspjehom zadovoljni. Želiš li načiniti 100 l mednog vina, valja da uzmeš 30 do 40 kg čistog vrcanog meda i 70 l vode kišnice. Med za priređivanje mednog vina neka je što čišći i ako je ikako moguće, što svijetliji. Od kestenova meda medno je vino žuko, dok je od heljdina tamnije i imade jači miris po medu. Voda za priređivanje mednog vina najbolja je kišnica, jer je najčistija i najmekša.

Kišnicu ne treba posebice prekuhavati, dok se zdenčana mora prije uporabe dobro prokuhati, pustiti da se ohladi i paziti, da je talog na dnu kotla opet ne uzmuti. Bačva, u kojoj će medni sok (medica, mošt) vrijeti, mora biti izvanredno čista i vinska mirisa. Valja je stoga prije dobro pregledati i valjano očistiti. Nezdravu i pokvarenu bačvu ne uporabljaj, jer ćeš sigurno vino pokvariti i time si nanijeti štetu. Kotao, u kojem će se medni sok ili medica kuhati, neka je bakren i čist. Cijeli postupak pripravljanja mednog vina dijeli se na tri dijela: 1. priugotavljanje mednog soka ili medice; 2. vrijenje medice i 3. postupanje gotovim vinom.

Priugotavljanje mednog soka ili medice. 30 do 40 kg čista vrcana meda promiješaš dobro u čistoj posudi (bačvi, badnju) sa 70 l kišnice ili prokuhane vode. Zatim staviš u kotao jedan dio toga soka i pustiš, da se polagano kuha, dok se na površini ne počne sakupljati muzgavo-bijela pjena. Tu pjenu valja marljivo obirati. Kada počne tekućina u kotlu vrijeti, valja paziti, da pod kotlom pre naglo ne gori, jer bi sok iz kotla mogao prekipjeti. Kada je medica u kotlu tako dugo vrijele, da se na površini više ne pojavljuje pjena, a medica je sasvim bistra, treba je izliti u škafove, da se ohladi. Tako treba prokuhati svu medicu.

Zaudara li medica previše po medu, valja je tako dugo puriti, t. j. usijano željezo u nju turati, dok ne izgubi miris po medu. Medici se može pridodati i 1 dl finoga ruma, da vino bude jače i ukusnije. Kad se je medica malo ohladila, izlije se u bačvu, u kojoj će se podvrći alkoholskom vrienju.

Bačvu ne valja sasvim napuniti s medicom, nego neka je 3 do 4 l manjka, ali zato treba napuniti s medicom malo burence ili pak bocu od 10 l, da se imade čime napuniti bačvu, kad jednoč medica odvrje i postane mednim vinom. Bačva se ne začepi, već se na nju stavi vrienjača ili pak platnena krpica.

Vrienje medice. Vrienjem, koje potpomažu vrelne gljivice, pretvara se med u alkohol, ugljičnu kiselinu i druge kemijske sastojine. Da se uzmognu vrelne gljivice u što većoj množini razviti, potreban je uzduh i toplina. Toplina sobe ili podruma, u kojem se bačva s medicom nalazi, valja da je stalna, ali nikad ispod 20° C., a niti iznad 22° C. Ne ima li u dotičnoj prostori naznačene topline, treba ložiti, dok se rečena toplina ne postigne. Za 2 do 3 dana početi će medica burno vrijeti, a to vrienje traje 2 do 3 tjedna. Iza toga nastaje tiše vrienje, koje traje 3 do 4 mjeseca, prama tomu, kakva je toplina. Za vrijeme vrienja ne smije se podni-pošto dirati u bačvu, ni medicu teglicom vaditi ili inače

uznemirivati. Na površini tekućine načini se tada neka dlenava ili sluzava tvar, koja se ne smije odstraniti, dok traje vrienje. Odstrani li se ona, ciknuti će vino. Prislonivši uho na bačvu, uvjeriti ćemo se o stanju medice t. j. je li vrije ili ne. Nakon 3 do 4 mjeseca prestane medica vrijeti i postane mednim vinom, koje tada valja pretočiti u čistu i zdravu bačvu. Bačvu treba sasvim napuniti i vranjem dobro začepiti. U bačvi dozrije medno vino, ali se može i u boce natočiti ili odmah trošiti.

Postupanje s gotovim vinom. Bačve s medenim vinom imadu se čuvati u zdravoj i čistoj pivnici, u kojoj neka je toplina od 6 do 18° C. U istoj se pivnici ne smije čuvati kiseli kupus, repa, ocat itd., jer bi medno vino moglo lako na sebe navući octene gljivice i pokvariti se. Medno se vino ne smije s teglicom iz bačve vaditi, jer bi moglo ciknuti, nego se imade na pipu staviti. Stavlja li se medno vino u boce, valja ove začepiti s novim čepovima i ležanke u pijesak staviti. Boce se imadu prije uporabe dobro oprati, a čepove u toploj vodi namočiti.

Ako je upotrebljena zdrava bačva i ako se nije u medicu, za vrijeme vrienja, diralo, biti će i medno vino dobro, te je sigurno, da se pokvariti ne će. U slučaju, da je medno vino mutno, može se očistiti s bjelancem od jajeta. 5 do 6 bjelanjaka pomiješaj sa šakom soli i stuci od njih snijeg. Taj se snijeg ulijeva uz neprestano miješanje u bačvu od 100 l mednog vina i ostavi se nekih 10 dana u miru. Nakon toga se vremena vino u čistu bačvu pretoči.

Na početku sam rekao, da se za priugotavljanje vina mednog uzima 30 do 40 kg meda. Tko hoće imati jače medno vino, neka uzme 40 kg meda, a za slabije i 30 kg dostaje. Za trgovinu valja da je medno vino jače, a za domaću porabu slabije. Finija medna vina i medni šampanjac priugotavlja se na poseban način.

„Gospodarski list.“

Pčelarenje i pčelarsko pripovijedanje.

(Piše F. B., pčelarski šegrt u K.)

XXIX.

Idemo na predavanje!

Pisac ovih redaka, kako znadete, jest »römischkatolisch«, a uz to je »bivši« frankovac, bivši frankofurtimaš, bivši frankomilinovac, pa ipak je — čujte i zgražajte se! — »Mitglied des Oesterreichischen Reichs-

vereines für Bienenzucht«, a specijalno »Mitglied des Zweigvereines R. und Umgebung. E, šta ćete: jeftini, izvrsno redigirani »Bienen-Vater«, besplatna uporaba pčelarskog oruđa, a posao je posao!

Dobim poziv, pisan u strogo njemačkom jeziku, da dodjem u R. na predavanje, koje će se držati ravno

na Vidov lan. Baš su pogodili! Na Vidovdan imadem službenoga posla kod prastare kapele sv. Vida, ispod nekadanjega Vrbovca (de Urboucz) i vraćam se preko R. Bezuvjetno, idem na predavanje, prvo pčelarsko predavanje! I došao sam! Da ne budem sam među »nijemcima«, povukao sam sobom još dvojicu Hrvata, među njima i »prvoga i jedinoga racionalnoga«.

Nađosmo ih sve već na okupu. Pozdravismo se, a kako mi »iz principa« — čitaj iz neznanja — ne govorimo njemački, pozdravismo se slovensko-hrvatski. Upozna li se, porazgovorili oni slovenštinom, mi hrvatskinom. Lijepo je romonila slovenska i hrvatska riječ pod starim onim jelama, kad li g. »der Zeit: Obmann« otvori sastanak i pozdravi nas njemački, dapače spominje 25-godišnji jubilej njemačkoga cara Vilima. Šutio sam i slušao.

Digne se i g. predavač, moj dobri znanac i prijatelj sa pčelarske izložbe u Celju, gdje nisam od nijednoga pčelara, pa ni od njega čuo, a ma baš ni jedne njemačke riječi, i drži predavanje njemački. Slušam, slušam, a on govori o najprimitivnijim pojmovima: o matici, radilicama i trutovima, govori ono što kod nas djeca uče i znadu u pučkoj školi. Govorio i — svršio.

Već sam i požalio, što sam došao, ali na to započe debata u »materinskom jeziku«. Pitali ga ovo ono slovenski, a on odgovarao jasno, bistro, odgovarao čistom slovenštinom. Pitali ga i mi Hrvati, a on nam i na najzakučastija pitanja odgovarao sigurno, vještački, majstorski i pokazao veliku spremu i okretnost u pčelarskim pitanjima. Čast mu i dika, dok nam je tumačio slovenski, a ono drugo govorio je — njemački.

Iza predavanja u njemačkom i debate u materinskom jeziku ždrebali se darovi za »Mitgliede« — bilo nas je 13! — i ja sam dobio koprenu, da ne vidim prodiranje Nijemaca, i vajno popuštanje Slovenaca.

Poučan bijaše za mene ovaj izlet i ovo prvo pčelarsko predavanje. Ne ću nizati refleksije, tek ističem, kako moćno djeluje jaki savez, jako društvo pčelarsko — ne samo u pčelarskom pogledu.

XXX.

Babilonski toranj.

Moj prijatelj Fran ima već nekoliko godina jednoga pčelca. Dobio jaki roj i stavio ga u Baračevu amerikanku. Pčelac lijepo napredovao, a dobri Francek pazio ga kao oko u glavi. Svake zime on ga pomnije i nježnije je omotao i zavio, nego li kume i kumice zavijaju novorođenče, kada ga zimi nose na krst. Pre-

zimio dobro, radio dalje i dalje, te rano ispunio cijelu košnicu.

— Hodi, da ga vidiš, kako je dederan, huncut jedan! pozove me Francek u lijepi svoj vrt.

— Sjajan! Ta pokrio je i zalijepio medom već i najzadnji okvir! Zašto mu ne metneš nastavak? Imaš nastavak?

Imam, imam! I okvirce imam, samo nemam ni voska, ni umjetnoga saća za početke.

— E pa to ti mogu ja poslati.

— Hvala, brate! Obećao mi susjed, da će ovih dana doći, sve donijeti i sam sve urediti!

Vidim ja, da moj Francek svu važnost polaže na to, šta će susjed sam sve urediti, pa sam svrnuo razgovor na drugo, skrenuo korake prema lijepoj njegovoj villi, a on prema pivnici, pa: živio naš »prvi i jedini racionalni« susjed, koji će sam sve urediti!

Sastadosmo se poslije nekoliko mjeseci.

— Servus Francek! kako je?

— Hvala! Dobro! I kak' drugi hoćeju!

— Kako milostiva?

— Srdi se na pčelca!

— Zar? A tako je jak! Ja sam računao, da će vam dati preko 30 kilograma meda!

— Hahaha! To ti je kozel jedan! Gradi babilonski toranj!

— Kako to? Ne razumijem!

— Bio susjed tako dobar, donio umjetnoga saća, umetnuo okvirce sa početcima, a moj ti pčelac nije htio graditi na okvircima, niti nastavljati početke, već je kraj okviraca sazida babilonski toranj i sve zalijepio!

— E, dragi, onda niste okvirce dobro složili ili ste ostavili preveliki razmak.

— Dapače! Na milimetre po propisu!

— Pa gdje je onda gradio, ako ne na okvircima?

— Al' si kozel! Ta rekao sam ti, gradio je tamo, gdje nismo okvirce stavili. Mi smo samo u polovicu nastavka umetnuli okvirce, a drugu polovicu mislili smo popuniti onda, kada pčelac prvu polovicu okvirca izgradi.

Če bi tak?! E, bruder, reci ti svom susjedu pčelaru, da je mogao tvom pčelcu držati predavanje i poučiti ga, da mora najprije izgraditi nastavljene okvirce, a onda šetati po praznom prostoru i čekati dok dobije nove okvirce.

— Ne rugaj se, nego reci što misliš, što da načinim?

— Sruši t. j. izreži babilonski toranj i nastavak potpuno ispuni okvircima sa počecima saća i biti će sve u redu.

Viš vraga! To je istina! To je sasvim naravski: kada stavljamo nastavak, nesmiemo ni u njemu ostaviti praznoga prostora, u koje bi pčele mogle doći i po

volji graditi nepravilno saće. Ta u košnici stavljamo okvir sa staklom ili daskom, da pčele ne dodju u prazni prostor bez okvirace, a pošto se to u nastavku ne može provesti, naravski da se mora cijeli okvircima ispuniti. Al' je kozel! Kako nije na to mislio!

Izveštaj

pčelarskoga pododbora hrv.-slav. gospodarskog društva, kao središnje zadruge u Zagrebu, o svome djelovanju u god. 1912.

U godini 1912. držao je pčelarski pododbor po svojim povjerenicima, koji su pučki učitelji, u 48 mjesta praktična predavanja iz pčelarstva, koja su bila redovito dobro posjećena. Nagrade za predavanja daje kr. zemaljska vlada, odio za unutarnje poslove.

Nema dvojbe, da se je i naš seljak počeo jače zanimati za tu malu, ali unosnu granu gospodarstva, poimence pako u mjestima, gdje su se držala praktična predavanja, jer odanle stižu premnoge narudžbe za pčelarske potreštine i molbe za uputu u pčelarenju. Naročito ističemo primorski Kras bivše Vojne Krajine (od Novoga sve do dalmatinske granice). Tu rastu u prevelikoj množini samo dvije medonosne biline, i to: žalfija (kadulja, kuš), koja cvate u proljeće i majčina dušica, koja cvate u jesen. Od kada svijet opstoji, nije u tim krajevima jošie nitko dobio ni kapi meda od žaltije, s jednostavnoga razloga, jer se iz običnih košnica ne može uzimati med u proljeću. Kad su pako prije 3 godine počeli pčelariti sa pokretnim saćem, dobivaju predivan i ljekoviti med sa žalfije. Kako vanredno mnogo meda daju prije spomenute biljke, navodimo dva primjera iz Senja, gdje se racionalno pčelarstvo počelo u najnovije vrijeme prekrasno razvijati. Antun Gregorić dobio je od 13 Baračevih amerikanki 550 kg meda. Krista Rogić dobio je od 5 Baračevki 200 kg meda. Komu nisu poznate primorske okolnosti, ne će to vjerovati, a ipak primorski pčelar zadovoljan je da mjeseca rujna padne na »dušicu« samo jedna jedincata obilna kiša bez bure, pa onda ne samo kaplje, već kako no se veli: »teče med«. Koliko li tisuća centi meda propadne, jer pašu ne zna neuk narod iscrpiti. Nu, kako se vidi, i u tome ide na bolje. Iz Jablanca preuzeo je pododbor od tamošnjih seljaka pčelara 500 kg meda, koji je na malo prodavao u Zagrebu. Osim toga našao je stalnoga kupca za primorski med, pa ima nade, da će tim, što će se naći dobra prodaja meda, to više proširiti pče-

larstvo u tamošnjim krajevima. Primorski med plaćao je pododbor po 120 K metr. cent, stavljeno na parobrod. Posude te parobrodarske i željezničke troškove nosio je pododbor.

Kako i drugdje u našoj domovini imade zgodnih krajeva za pčelarenje, navodimo ovaj primjer. Oko Save rastu u velikoj množini dvije medonosne biljke: cigansko perje (svilatica, *Aselepias syriaca*) i medvjedšćak (tako ju zovu u Podsusjedu, inače *Solidago canadense*). Kako se isplaćuje pčelarenje u Posavini, gdje te biljke rastu, evo dokaza: Seljak Ivan Gregorić iz Podsusjeda kbr. 47. dobio je jeseni g. 1912. od 24 Baračevih amerikanki 500 kg meda, koji je prodao prosječno po K 160 ukupno za 920 K. O tom je ove godine štampan poseban članak u broju 6. »Gospodarskoga Lista«, na koji se ovdje pozivamo, a koji je izazvao prema ovom krasnom primjeru, osobito među seljaštvom veliko zanimanje za tu lijepu gospodarsku granu. Ovakovih primjera bit će i više u našoj domovini, pa ipak tek u najnovije vrijeme počelo se pčelarstvo u nas nešto napred micati.

Hrv. slav. gospodarsko društvo, kao središnja zadrua u Zagrebu, daje pčelarskom pododboru godišnju potporu od 600 Kruna. Od te svote podijeljeno je besplatno gospodarskim društvima, školama, te članovima gospodarskih društava: 23 Baračevih amerikanki i 2 vrcala u vrijednosti od K 425 34. Pripominje se, da niti jedan član pčelarskog pododbora ne dobiva nikakove nagrade za svoje funkcije — jer se nema ni otkuda ta nagrada smoci. Krajnja investicijska zaklada naručila je preko pododbora za primorske pčelare: 3 Baračeve amerikanke, i tvorilo saće i kanta za med, te raznog pčelarskog oruđa u vrijednosti od K 521 75. Kroz cijelu godinu obavio je pčelarski pododbor narudžbi na pčelarske sprave i oruđe za

K 120240. Napokon se pripominje, da je u poslovnom zapisniku bilo 218 brojeva.

U pododboru sudjeluju gg: Kao predsjednik Ljudevit pl. Raizner; kao potpredsjednik dr. Antun Rojc;

kao izvjestitelj Kvirin Broz; kao blagajnik Ljudevit Denk; kao odbornici: V. Durčanek, Stj. Horvat, Stj. Matica, F. pl. Sladović i Stj. Širola.

Pitanja i odgovori.

11. pit. Imam jednog pčelca sa starom maticom, koji bi rado zamijenio sa mladom maticom. Mogu li ja tomu pčelcu dodati jedan zatvoreni matičnjak, pa da se ne roji?

Od g. To možete bez brige učiniti. Prije nego li zreli zatvoreni matičnjak dodate, izvadite staru maticu, pa ju uništite, a nakon nekoliko sati dodajte zatvoreni matičnjak. Međutim si zapamtite, da svaki razumni pčelar, koji želi unosno pčelariti, mora uvijek imati, prema broju svojih pčelaca, dovoljan broj oplođenih mladih matica u rezervi.

12. pit. Dne 4. lipnja izroji mi se je roj prvenac (matica od g. 1912.) Taj sam roj pregledao 12. lipnja. Matica lijepo napreduje u leženju, a pčele grade normalno. Drugi put sam pregledao 20. lipnja, a tad je već bilo 16 okviraca potpuno izgrađeno, a od tih preko polovice zaleženo. Počeo je graditi trutovske stanice i 6—8 matičnjaka. Matice nisam našao, a najmlađe leglo od 4—5 dana (izvaljen crvić). Ako je isti izgubio maticu u ovo par dana, čemu onda već matičnjaci? Molim Vas u ovom pogledu Vaše stručno mnijenje.

Od g. Ako je taj pčelac, kako kažete, izgubio maticu, to je posve naravno, da je morao odmah izvlačiti matičnjake, pa će se i rojiti, ustraje li paša. Moguće je međutim i to, da on ima svoju maticu, pak pošto je izgradio već 16 okviraca i ima toliko legla, to se on pripravlja za rojenje i dati će parojak, što ove godine ne će biti rijetkost, jer je vrijeme ugodno, a i paša je vrlo dobra. Javite nam da li se je već izrojio.

13. pit. Je li istina, da se med ne smije iz saća vrcati prije, dok nije posve poklopljen, jer je tobože nepoklopljeni med u saću jošte nezrio, pa se lako kvari t. j. rado ukisne?

Od g. Ako je samo jedna trećina mednoga okvirca poklopljena, to je i ostali med u tom satu toliko zrio, da ga možete vrcati. Kad nakrenete medni okvirac, a med ne kaplje iz stanica, to je već znak, da se može vrcati. Ja svaki izvrcani med, osobito proljetni i ljetni izvrgnem gdje god u prisunju sunčanoj toplini, pa kad sam to kroz 2—3 dana učinio, postaje med ne samo zreliji, nego i sjajniji.

14. pit. Koji je materijal najbolji za ispunjavanje šupljine kod džirzonaka sa dvostrukim stjenama, a isto tako i za utrpavanje pčelaca pri uzimljanju?

Od g. Ja rabim u tu svrhu već mnogo godina čisto ispranu i prosušenu mahovinu (mašinu), jer ju ovdje dobijem dosta jeftino od vodeničara i šupera. U ostalom izvrstan je materijal za taj posao i kudjelja, pak vuna i hoblinje, pa i sama pljeva.

15. pit. Prošle jeseni sam kupio 3 pune košnice pčela, a od njih mi je dobro prezimila žalibože samo jedna. Nabavio sam si dvije uzor-džirzonke, pa sam u jednu stavio roj prvenac, a u drugu lijepi roj drugenac. Je li istina, da sa rojem drugencem ne izlazi oplođena matica?

Od g. Samo sa rojem prvencem izlazi uvijek oplođena matica i to ona, koja je prezimila. Sa rojem drugencem ne izlazi samo jedna matica, nego obično po više njih, ali sve su neoplođene. Ima pčelara, koji tvrde, da se mlada matica i za samoga rojenja oploditi može, ali to još nitko nije mogao dokazati. Međutim, kada bi se to i desilo, bio to vrlo rijedak slučaj. Mlada matica obično drugi ili treći dan, pokle se je roj smjestio i sebi jednu maticu zadržao, izlijeće između 11. ure dopodne i 2. ure popodne na oplođenje. Kad se mlada matica oplodi (uvijek u zraku) otpočet će već drugi dan leženjem.

16. pit. Imam nekoliko metričkih centi vrcanoga meda na prodaju, molim Vas naznačiti mi tvrtke, kojima bi taj med mogao ponuditi.

Od g. Vrcani med kupuju ove trgovačke tvrtke:

1. Jakob Glücks Sohn, Wien IX./1. (Lichtensteinstrasse No. 11.)

2. Rudolf Richter, Aussig (Češka). (Schönriesenerstrasse 83).

3. Mährische Agrar- u. Industrie- Bank zu Brünn (Moravska).

4. Podružnica hrv. poljodjelske banke na Rieci (Fiume).

5. Kranjska čebelarska zadruga, Ilirska Bistrica (Kranjska).

6. Fr. J. Schrott-wieser, Honighandlung Lienz, Tirol. (Albinerstr. 353).

Birajte dakle po volji. Mi Vam želimo što. bolji

uspjeh, pak nam priopćite, kamo ste prodali i pošto i da li je trgovina prošla glatko, jer nas sve zanima u interesu ostalih naših domaćih pčelara.

Podjela rada.

(Nastavak.)

Sam organizam ljudski pruža nam primjer podjele rada u prirodi, — najbliža nam je to pojava u prirodi o podjeli rada. Svaki organ u čovjeka, sa opredijeljenom svrhom, obavlja stalno uvijek jednako svoju funkciju i time se izgladuje, usavršava, a svi u sklopu organizma služe egzistenciji čovjeka. Bitisanje čovjeka, njegova egzistencija utemeljena je dakle na podjeli rada njegovih organa, koji se radom, opredijeljenim im po prirodi samoj, usavršuju.

Historijskim razvitkom oznaka: »podjela rada« dobijala je sve širi pojam, pa i sama nauka proširila je taj pojam tako, da je popućala verbalna formula, u koju su ga Adam Smith i drugi sputali. Shvaćanje važnosti podjele radi, životno iskustvo i nauka stvara od oznake »podjela rada« opći pojam i dijeli ga u više vrsta, načina.

Ako se neka radnja dijeli u više akata tako, da je svaki akt jednak drugom i apsolutno jednostavan, n. pr. kopanje zemlje, dizanje tereta, gdje svi radnici jednake akte obavljaju, iste kretnje izvađaju, to ujedinjenje radnih snaga zovemo jednostavnom podjelom rada. To je jedan način razdiobe rada.

Starija teorija doduše hoće da pod imenom ujedinjenja rada izluči iz pojma podjele rada, te stvara zaseban pojam sila, ujedinjenih istovrsnim aktima i istim uspjehom. Jako jednostavna podjela rada traži akte sa istim kretnjama, ona dijeli rad u više akata, makar i sa

izvjesnim istim kretnjama. Nije doduše takav rad uvijek podesan za razdiobu, ali je koristan, često prijeko potreban.

Ako je rad složen, to sadržaje različite kretnje, lakše se dijeli u akte, ako se rastavi na pojedinačke različite kretnje i svaka povjeri drugoj radnoj sili, drugom radniku. U tome se sastoji t. zv. složena razdioba rada. U unutrašnjosti tvornice, gdje se izrađuje sat, radi 50—100 radnika različite radnje. Svaki od tih radnika obavlja druge kretnje, drugi akt, izrađuje drugi djelić sata, svaki od radnika uvijek obavlja isti posao, različit od drugih i cijeli rad je složen. Tu je dakle rad složen, dok je u prvom slučaju jednostavan.

Oznaka razdiobe radi, doista je samo ondje na mjestu, gdje se radi o rasčlanjenju, o dijeljenju nekoga rada u više akata među radne sile, da skupnom voljom dođu do zajedničkog uspjeha.

Nije stoga umjesna oznaka diobe rada kod raspodjele zanata, gdje n. pr. jedan obućar izrađuje cijelu cipelu, opančar cijele opanke, nego se tu može govoriti o specijalizaciji rada, a još manje je to umjesno, kad se istom oznakom hoće da označi ono, što ćemo nazvati međunarodnom podjelom rada t. j. gdje su se izvjesne grane produkcije lokalizirali u pojedinim krajevima zemlje, gdje n. pr. jedan kraj ne producira jednu robu, drugi drugu. Ovdje bi mogli govoriti o lokalizaciji rada.

D.

(Nastavit će se.)

Razne vijesti.

Pčelarski kongres u Karlovcu. Dne 3. i 4. rujna 1913. bit će kongresno zasjedanje hrvatskih i srpskih pčelara u Karlovcu kraj Zagreba uz gospodarsku izložbu, što je istih dana ondje priređuje agilno gospodarsko društvo karlovačko. Tom će prilikom biti i izleta u prekrasnu okolicu karlovačku, osobito u divni Ozalj-grad i na izvor Korane. Koji član pčelarskoga kongresa želi iskaznicu za popustnu cijenu za vožnju na

željeznicama, neka se odmah obrati na kr. profesora Eugena Kamenara na Sušaku kraj Rieke, priposlavši 40 filira za iskaznicu i poštansku marku. Iskaznice se ne šalju nikomu besplatno! Iskaznice vrijede od 1. do 8. rujna 1913. na svim prugama kr. ug. drž. željeznica i njihovih vicinalnih željeznica, te ovlašćuje na putovanje s cijelom kartom III. razreda u kolima II. razreda, ili sa uplatom cijele karte II. razreda za vožnju I. razreda

ili sa uplatom pol karte II. razreda u kolima III. razreda svih vlakova od kojegod željezničke postaje do Karlovca i natrag. Ova pogodnost ne vrijedi u udaljenosti od 1 do 20 km pred Karlovcem. Pogodovnu iskaznicu valja prigodom kupovanja i pregledavanja vozne karte blagajniku i konduktoru pokazati i prebilježovati dati. Ne kani li koji član naručenu iskaznicu upotrebiti, neka je u istom kuvertu s natpisom »ne primam« odmah povрати, da se može poslati drugomu članu. Cijeli će program kongresnoga zasjedanja hrvatskih i srpskih pčelara biti brzo i točno određen i članovima rasposlan. Umoljavaju se članovi, da zaostalu svoju članarinu od godišnjih 2 K izvole što prije priposlati kongresnom blagajniku prof. Eug. Kamenaru na Sušak.

Istarsko pčelarsko društvo u Pazinu. Ovo pčelarsko društvo postoji od god. 1911. i jedino je u Istri. Prema izvještaju, što ga je sastavio društveni tajnik učitelj g. L. Tomašić o društvenom radu u god. 1912., napreduje to društvo lijepo. U svemu broji 79 članova, a od tih je 23 utemeljitelja, 40 redovitih i 16 podupirajućih članova. Najviše članova pripada seljačkom stališu (27), zatim učiteljskom stališu (26) i svećeničkom stališu (17), a ostali su članovi činovnici i dva odvjetnika. Iz tajničkog izvještaja razabiremo, da se je pokrajinsko gospodarsko vijeće u Poreču svojski zauzelo za širenje racionalnoga pčelarenja, te je, pokusa radi, namjestilo učitelja Tomašića putujućim učiteljem pčelarstva na jednu godinu. To je svakako hvalevrijedno i mora uroditi dobrim plodom.

Prema izvješćima sa raznih strana Istre, bila je prošla godina 1912. ako ne najpovoljnija, to se ipak može smatrati srednjom pčelarskom godinom. Što nas osobito veseli jest to, da se razumno pčelarenje lijepo razvija na Buzeštini i Pazinštini. Gospodarska zadruga u Kastvu po svojem tajniku Žicu i načelniku Kastva g. Jelušiću, u velike se skrbi za širenje razumnog pčelarenja po Kastavštini. U Jelšanama i okolici je u velike doprineo širenju pčelarenja jelšanski nadučitelj g. Markarović. Nadučiteljica u Vrbniku gđica. Trinajstić potiče i ženski spol, da se poprmi novog načina pčelarenja itd. Tako valja, samo napred!

Pčelarska zadruga u Janjini (Dalmacija) razaslala je 9. lipnja o. g. na sve pčelare ovaj poziv: Sporazumno sa nekoćinom pčelara u pokrajini, ova zadruga namjerava, da još ove godine sazove skupštinu dalmatinskih pčelara, koja bi se imala sastati u zgodno vrijeme u Splitsku. Svrha te skupštine bila bi, da se ras-

trkani dalmatinski pčelari međusobno upoznadu i prebroje, te da poduzmu potrebite korake, kako da se stvori jedna ozbiljna pčelarska organizacija i na taj način što uspješnije razvije racionalno pčelarenje.

Molimo stoga sve dalmatinske pčelare i prijatelje pčelarstva, da nam se jave te istaknu svoje mišljenje o ovom predmetu te o ugodnosti ovog sastanka, u koliko se tiče ne samo dobe već također i najpodesnijeg mjesta. Ravnatelj: D. Baselli; vijećnik: J. N. Kalafatović.

Oglasi.

Na ubavijest.

U društvenim prostorijama (donjogradska niša pučka škola, pri glavnom ulazu prva vrata na lijevo, sobe br. 25.) izložen je u posebnim staklenkama ovogodišnji vrcani bagrenov i lipov med. Med je u staklenkama zatvoren pergament-papirom, pa se može dugo sačuvati. Jedna staklenka meda (sadržaj pol kgr.) stoji zajedno sa staklenkom 1 K, a društveni članovi i pretplatnici »Hrv. Pčele« uživaju 10% popusta. Još ima samo oko 300 staklenaka, zato tko želi imati čistoga sortiranoga meda, neka se požuri.

Predavanja

o naprednom pčelarstvu.

Uprava hrv. slav. pčelarskoga društva upriličiti će jedno vrlo zanimivo predavanje iz pčelarstva sa skioptikon-slikama u dvorani niže pučke škole u gornjem gradu Osijeku (Fägerova ulica). Predavanje će biti 12. srpnja u 6 sati popodne. Ulas je besplatan. Predavač će biti urednik »Hrv. Pčele«. Pozivlju se svi prijatelji naprednoga pčelarstva, da tomu predavanju prisustvuju u što većem broju.

Slično će se predavanje udesiti i 20. srpnja u Bizovcu, gdje će se to predavanje spojiti i sa praktičnom poukom za seljake.

Ovomu je društvu pokroviteljem hrvatski ministar Preuzvišeni gospodin dr. Theodor grof PEJACSEVICH.

Uređuje: Bogdan Penjić.

Izlazi svakoga mjeseca na cijelom arku (8 stranā). — Članovi društva dobivaju list besplatno. — Ako bi koji od nečlanova taj list želio, može ga dobiti za godišnju pretplatu od 6 kruna. — Oglasi se primaju, te se plaća za petit-pismeni redak 16 sil. — Za inače tiskane oglase prema veličini prostora. — Pretplata, članci, dopisi i razna pčelarska pitanja šalju se na Uredništvo Osijek, dolnji grad. Društveni člani, ako se obveže, da će svake godine priposlati izvoran dopis od najmanje 3 tiskane strane u opsegu u društveno glasilo, može biti po odboru imenovan dopisujućim članom, a kao takav ne plaća godišnjega prinosa.

Br. 7.

U OSIJEKU, za mjesec srpanj 1913.

Tečaj XXXIII.

Dr. Teodor grof Pejacsevich, hrv. ministar.

Prošlo je tomu upravo deset godina, kada je 3. srpnja 1903. previšnjim ručnim pismom Nj. Veličanstva, našega kralja Franje Josipa I. imenovan naš dični pokrovitelj Preuzvišeni g. dr. Teodor grof Pejacsevich banom kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije, a danas ga nakon deset godina milošću Njeg. Veličanstva pozdravljamo kao hrv. ministra.

Hrvatski se pčelari tomu previšnjem imenovanju neizmjereno raduju, jer su uvjereni, da imaju u Preuzvišenom gospodinu ministru ne samo svog visokog prijatelja, nego i moćnog zagovaratelja, koji kao pokrovitelj hrv. slav. pčelarskog društva već skoro 30 godina prati očinskom skrbi i ljubavi rad i napredak ovoga društva.

Centralna uprava našega društva otposlala je 24. srpnja ovu brzojavnu čestitku:

„Njegovoj Preuzvišenosti, hrvatskom ministru, dru. Teodoru grofu Pejacsevichu u Našice. U predvečerje tridesetpetogodišnjice ovoga društva pozdravljaju hrvatski pčelari iz dubine srca oduševljeno svog dičnog pokrovitelja, kao hrvatskog ministra!

Poput neumornih pčelica nastojati ćemo radom svojim i nadalje sačuvati sklonost i ljubav Vaše Preuzvišenosti, a Svevišnjeg skromno molimo, da bi Preuzvišenost Vašu uzdržao još nebroj godina na diku i sreću mile nam domovine. U ime centralne uprave „Hrv. slav. pčelarskog društva u Osijeku“: Maksimilijan Pichler, predsjednik, Bogdan Penjić, tajnik.“

U predvečerje dakle tridesetpetogodišnjice opstanka hrvatsko-slavonskoga pčelarskog društva pozdravlja i „Hrvatska Pčela“ visokog i moćnog svog pokrovitelja uz poklik: Živio hrvatski ministar, Preuzvišeni gospodin dr. Teodor grof Pejacsevich!

Predavanje iz pčelarstva.

Kako je to u zadnjem broju »Hrvatske Pčele«
oglašeno bilo, održano je predavanje iz
pčelarstva u gornjem gradu Osijeku dne
12. srpnja t. g. pred lijepim brojem sluša-
teljstva. Milo nam je, da možemo konstatovati, da je
tomu predavanju prisustvovao i izaslanik gospodarske
podružnice iz Vinkovaca, tajnik i blagajnik gosp. Petar
Čolaković. I vojnički stališ je bio častno zastupan,
pa nam je osobito milo, da smo među slušateljstvom
opazili i našega vrla rodoljuba potpukovnika g. Ivšu
Levačića, upravitelja gradskih daća g. Maksa Pich-
lera, sudbenog pristava g. dra. Slavka Diklića, grad-
kotarskog liječnika dra. Bogdana Hešteru, ravnatelje
gradskih škola gg. Franju Sudarevića i Leonarda Ficht-
nera, učitelje Magjera, Sačera, Kovačevića, Metzginga,
Ergovića, Šepera i druge. Veseli nas također, da je i
krasni spol bio lijepo zastupan.

Predavanje je otpočelo točno u 6 sati popodne.
Predavanje je to bilo teoretičko, ali da bude što zani-
mivije i shvatljivije, popraćeno je lijepo i čisto izvedenim
skioptikon-slikama.*) Prikazan je zadržni život kod
pčela, te označena zadaća matice, pčela radilica i trutova.
Lijepo su prikazane slikom pčele na paši, kako se roje
i kako se rojevi spremaju u džirzonku. Protumačena je
slušateljima gradnja kod pčelaca, razne vrste stanica sa
osobitim obzirom na matičnjake. Prikazani su i umjetni
matičnjaci, pa kako se prēnašaju crvici iz radiličkih sta-
nica u te umjetne matičnjake. Od praktične je vrijednosti
bilo predavanje, kako se raspoznaje dobro od nevaljaloga
legla i razvoj matice, pčele radilice i truta, što je sve
pomoću slika razjašnjeno. Jasnim slikama prikazan je
valjak za pravljenje umjetnoga saća, kao i Rietscheova
ručna preša za istu svrhu. Pri tom je protumačen cijeli
postupak kod pravljenja umjetnoga saća. Lijepa i točno
izvedena slika upoznala je slušatelje i sa jednim prak-
tičnim vrcalom (stroj za vrcanje meda).

Pošto je predavač još upozorio na velike prednosti
i probitke naprednoga pčelarenja sa pokretnim saćem
prema onom primitivnom pčelarenju sa stabilnim saćem,
prikazav slikama razne sisteme košnica, upoznao je
slušatelje sa čitavim nizom raznih pčelinjaka. Velikim
zanimanjem promatrali su slušatelji pčelinjak sada već

pokojnog dra. Ivana Dzierzona, pred kojim je taj
prvak među pčelarima cijeloga svijeta stajao, kao da
živi i samo što ne progovori. Ne manje su se zanimali
gledaoci, promatrajuć lijepo i čisto izvedene slike pčeli-
njaka Baračevih na Rijeci; pčelinjak Kamenaroy u Staroj
Pazovi (Srijem); pčelinjak našega Ivana Bubnja u Kra-
ljevići (hrv. Primorje); pčelinjake u Brajanima (Istra);
Ambrožičeve pčelinjake u Mojsrani (Kranjska); pčelinjak
u Holandiji; pčelinjake u Schwarzwald; velike pčelinjake
u Lüneburškim pustarama; Odenwalderske košnice i
napokon pčelinjake u Americi i Australiji. Tim je ovo
ne samo zanimivo, nego i vrlo poučno predavanje završeno,
a slušatelji se najvećim zadovoljstvom razidoše. Mi ćemo
samo još dodati: Dao Bog bilo od koristi i pribavilo
što više prijatelja našem marnomu pčelarskomu društvu
i jedinom u nas hrv. pčelarskom glasilu »Hrv. Pčele«.

Dana 20. srpnja (nedjelja) zakazano je bilo preda-
vanje iz pčelarstva u Bizovcu, kao sjelu podružnice »hrv.
slav. pčelarskog društva u Osijeku«. Ovo je predavanje
bilo praktično i teoretično. U velikom školskom dvo-
rištu sakupio se je narod seljački već u pol 3 sata po
podne i tu se je imalo obaviti praktično predavanje.
Centralni tajnik »hrv. slav. pčelarskog društva«, kao
predavač tumačio je sakupljenom narodu veliku prednost
naprednoga pčelarenja u džirzonkama, prema primitivnom
načinu pčelarenja i to sve ad okulos dokazao. Osobito
je isticao veliku prednost umjetnoga saća, kojim se,
ako se zgodno i u pravo vrijeme upotrebi, dadu polučiti
veliki probici. Seljake je veoma zanimalo, kada im je
predavač pokazao, kako se na posve jednostavan način
i bez ikakvih sprava može svaki umjetni sat — bilo
to samo počeci ili cijela ploča, — pričvrstiti u okvirac.
Tom zgodom ih je upozorio, kako se okvirci, ispunjeni
umjetnim saćem, moraju dodavati pčelcima, ako hoćemo,
da ih ovi što prije i što pravilnije izgrade. Prigodom
ovoga praktičnoga predavanja palo je od strane
seljaka mnogo raznih upita, a na sve te upite odgovarao
je predavač, protumačiv im do sitnice svaki nejasan po-
jam. Vrlo je zanimivo bilo, kada je predavač odvrćao
seljake od razna praznovjerja, dokazivajuć im, kako se
mnogi prefriganac tim postojećim praznovjerjem okoristi,
a na štetu seljaka pčelara.

Nakon ovoga skroz popularnoga praktičnog pre-
davanja, pošli su svi sakupljeni u školsku dvoranu, gdje
je isti predavač preduzeo teoretičko predavanje sa skiopti-
kon-slikama. Ovo je predavanje teklo istim redom, kao

*) 45 komada za skioptikon udešenih slika posudio je
uredniku »Hrv. Pčele« g. Milutin Barač, ravnatelj rafinerije
petroleja na Rijeci i velezaslužni napredni pčelar za hrvatsko
Primorje, komu izričemo svoju najtopliju zahvalnost. (Op. ur.)

i naprvo spomenuto predavanje u gradu Osijeku, samo što je predavač tumačenje slika prilagodio shvaćanju seljačkoga naroda. Vijernom slikom predsjednika društva »Prosvjete«, velikim županom izvan službe i veleposjednikom u Čepinu, g. Antunom pl. Mihalovichem završeno je ovo predavanje. Pri izlazu iz školske zgrade dočekali su seljake osječki učitelji, kao izaslanici društva »Prosvjete« gg. Kovačević, Metzing i Šeper i nadijelili ih mnoštvom poučnih hrvatskih knjižica i koledara. I tako je toga dana naš seljački narod u Bizovcu uz lijepu pouku još i zdravim hrvatskim štivom gospodski nagrađen. Svaka čast zato agilnom društvu »Prosvjeta«, kao i »hrv. slav. pčelarskom društvu u Osijeku«.

Isto tako ide svaka hvala bizovačkom rav. učitelju g. Ferdi Fröhlichu i osječkom ravnatelju g. Leonardu Fichtneru, koji su sve onako lijepo udesili, da je to predavanje potpuno uspjele.

Konačno još spomenuti moramo, da se je mjestna inteligencija posve apsentirala od tog predavanja; izim jedinoga vlastelinskoga šumara g. J. Fichtnera, neviđesmo baš ni jednog vlastelinskog činovnika, a mjestnim oblastima ni traga. Iz Osijeka viđesmo predsjednika i potpredsjednika pčelarskog društva gg. M. Pichlera i prof. G. Krnica, sudb. vijećnika g. S. Trohara, profesore Melkusa i Simona i dr.

Pčelarske pouke u rojenju.

(Piše: D. B.)

Bagren je ocvao. U mnogim našim krajevima on je bio glavna paša u ovo doba, i ako je vrijeme dozvoljavalo, pčele a i pametni pčelari, bez sumnje su se okoristili od bagrena.

Pčele su sada jako pojačane i one se spremaju za rojenje. Pčelar također treba da se sprema, jer za njega je rojenje najvažniji dio rada u pčelarstvu. Pripreme pčelara za rojenje sastoje se u ovome:

I. Za vrškare.

Onaj, koji pčelari vrškarama (pletare košnice), on treba:

1. Da se riješi, da li će dozvoliti da mu se pčele roje po volji, t. j. koliko one hoće i svi rojevi pa i prisadi da budu slabi, pa što donesu, donesu, ili će rojenje ograničiti tako, da mu i prisadi i rojevi budu jaki.

2. I u jednom i u drugom slučaju, pčelar treba, da pripremi dovoljan broj praznika, prema broju prisada; da te praznike dobro olijepi i očisti i da ih smjesti negdje pri ruci, ali u hladovini, ne na suncu.

3. Da u pčelinjaku unaprijed odredi mjesto za svaki novi roj, kako ga poslije ne bi premještao, jer premještanje roleva u ovo doba, s jednog mjesta na drugo, vrlo je štetno.

4. Da pripremi laku rojnicu za hvatanje rojeva.

5. Ako blizu pčelinjaka ima visoko drveće, na kome će se rojevi hvatati, onda treba da spremi pogodne ljestve za penjanje i pogodne motke za naticanje rojnice.

6. Kad, kapa, peruška ili meka četka za pomitanje rojeva i sve druge potrebne stvari, da se unaprijed prikupe i na pogodnu mjestu čuvaju.

7. Treba unaprijed izabrati i zabilježiti i najjače košnice sa leglom, radi toga, da se iz njih sijeku parčici saća s leglom, koji sprečavaju bježanje rojeva iz praznika. Ovo treba naročito upamtiti.

Kad se sve ovo pripremi, onda se spokojno može očekivati rojenje.

Pouke za rojenje.

U nekim krajevima otpočinje rojenje ranije, a u nekim opet kasnije. Mi ćemo ovdje iznijeti pouke, koje je nužno znati pri rojenju ne samo početnicima, nego i starijim našim pčelarima.

1. Ne uznemiravajte roj kad izlazi, pa i kad iziđe iz košnice. Ne treba larmati, lupati u tepsiju, vikati, bacati prašinu i zemlju, prskati vodom iz bakrača itd., kako obično naši pčelari, a naročito pčelarice rade. Pustite roj mirno da izađe, da se izigra po pčelinjaku i u zraku do mile volje, jer se on mora uhvatiti ma na kakvo obližnje drvo da se pribere.

2. Dok se roj hvata, vi pripremite praznik ovako:

Iz naprijed obilježenih jakih košnica (točka 7.) odsjecite nožem parče saća sa leglom za pola dlana veličine, i taj komadić saća pričvrstite šiljkom u vrh praznika. Ovo je zato, da vam iz praznika roj ne pobjegne, jer pčele se jako privezuju za svoje leglo, i ni za živu glavu ne će ih napustiti i pobjeći.

3. Hvatanje i stresanje roja vršite pažljivo. Tako:

a) Ako je roj na kakvoj grančici, grančicu je lako makazama ili nožem odsjeci i roj stresti u pripremljeni praznik.

b) Ako je roj na kakvoj visokoj debljoj grani i ne možete do njega doći, onda se popnite što bliže toj grani, na-

taknite na motku rojnicu i podmetnite je pod roj, a na kakav dugačak prut učvrstite perušku ili četku, i sa debla ometajte njome pčele, koje će padati u rojnicu. Ovo ometanje stalno vršite, dok se cio roj ne strese u rojnicu.

c) Uхвати li se ponekad roj na zemlji. Znači da mu je matica bez krila. Takav roj najlakše se hvata: pok'apanjem i kađenjem.

d) Roj uhvaćen oko debelog stabla, stresa se peruškom.

Ima još mnogih slučajeva, gdje se rojevi hvataju, ali zato se ostavlja uvidavnosti pčelara da smisli način, kako će ga gdje uhvatiti i stresti.

4. Uhvaćen roj neki drže na onom mjestu, gdje su ga uhvatili, do uveče. To je pogriješka. Treba ga odmah smjestiti na stalno mjesto, jer ono nekoliko zaostalih pčela, koje oko košnice oblijeću, vratit će se u svoju staru košnicu, a roj na stalnom mjestu, odmah se oblijetanjem upoznaje sa mjestom i počinje da radi, te je veća šteta kad većina pčela oblijeće i nauče to mjesto, pa sutra tu ne nađu košnicu.

5. Prvenac izlazi sa starom maticom, a ostali rojevi sa mladom. Pošto matica živi do 4 godine i treće i četvrte godine manje je plodna, to treba uvijek zabilježiti prvence napose, a drugence i trećake napose, te voditi točan račun o godinama starosti svijuh svojih matica. To je zato, da stare matice možete zamjenjivati sa mladim i dobro plodnim.

6. Tko ima više košnica dešavat će mu se, da se na jednom mjestu uhvati više rojeva. Pri ovakvim pojavama dešavaju se vrlo velike nezgode, ako se pomještaju prvenci sa starim plodnim maticama, sa drugencima i trećacima, koji imaju mlade neplodne matice. One se onda međusobno kolju. Ovo se klanje može spriječiti stalnim prskanjem čistom vodom i brzim stresanjem u rojnicu. Zatim se rojevi podijele ovako:

Prostre se na zemlji bijela ponjava i tu se roj iz rojnice istrese. Pčele će se po ponjavi razmiliti i onda treba paziti na maticu. Svaku maticu treba uhvatiti, zatvoriti je u kavezić (takovih kavezića ima svaka pčelarska trgovina) i metnuti pod košnicu, koja se stavi na kraj ponjave. Koliko rojeva se uhvatilo, toliko praznika se stavi. Onda će se pčele podijeliti i svaka svojoj matici otići. Može se spriječiti hvatanje više rojeva ujedno, ako se oko već uhvaćenog roja maše stalno kakovom zastavom, kojom se odbija novo pušten roj.

7. Samo blizu velikih šuma mogu rojevi bježati pravo iz košnice u šumu. U ovakovim mjestima treba

stajati, kad se roj pušta, prema samom letu i paziti na maticu, pa čim matica izađe, po mogućnosti uhvatiti je i zatvoriti u kavezić, koji se stavio u praznik, u kome se zatim roj uhvati.

8. Vrijeme rojenja počinje od 7. ure i traje do 4 sata popodne, a najčešće od 8. dopodne, pa do 3. popodne. Rojenje prije i poslije ovog vremena je vanredno i neprirodno, zato je i rijetko.

9. Biva da se roj pusti, pa se opet vrati na staro mjesto. To znači, da sa rojem ili nije izletila, matica ili je negdje zbog kojeg mu drago razloga pala na zemlju i nekamo se zavukla. Treba ju potražiti i roju vratiti.

10. Može se roj namamiti, da se uhvati gdje hoćeš, kad se objesi nešto mrko n. pr. gužva krpe, hartije itd. po izgledu na roj, ili kad se staro saće natakne na kolac. Ovo valja za one, koji imaju pčelinjak blizu visokog drveća.

11. Plašiti se roja ne treba, jer on ne bode, kad su pčele zasićene medom, koji su ponijele za rezervu u novu kuću.

12. Pitanje je sada, koliko rojeva da se pusti iz jedne košnice. jer treba znati, da samo od jakih — narodom — košnica može biti koristi.

Prvenac je najjači, drugenac je također jak, treći roj je slab, a na dobroj godini, ako se pusti i četvrti roj, on je još slabiji. Sa svakim puštanjem roja starica košnica, t. j. prižad biva sve slabiji i može sasvim oslabiti tako, da on propadne. Stoga pretna jakosti prisada (jakosti po količini pčela) treba dozvoliti i puštanje rojeva. Ako slaba košnica pusti slab roj, onda se to ne smije dozvoliti, već se moraju opet sjediniti, da ostane i dalje jak roj. Od jače košnice treba da se pusti jedan roj, a od najjače dva roja. Trećake, po našem mišljenju, nikako ne treba ostavljati. Sve dakle suvišne rojeve po ovome treba prosto vraćati nazad i sasuti opet u prisade, iz kojih su izašli.

13. Ne postavljajte košnice često jednu uz drugu, jer mlade matice, koje izlijeću radi oplodjenja s trutovima u zraku, pri povratku zalutaju u drugu košnicu, gdje poginu.

Vještačko rojenje u vrškarama.

Može se i u vrškarama vršiti vještačko rojenje. To se radi ovako:

Ako imate zatvorene matiĉnjake u kojoj košnici, onda odsjecite to parĉe sa matiĉnjakom i leglom oko njega, tako u veliĉini kao list knjige. To parĉe uglavite u kakav prazan sat i priĉvrstite ga u praznik, pomoću drvenih šiljaka. Onda taj praznik, oko 10 sati pred podne, postavite na mjesto onog jakog prisada, koji se

želi da izroji, a prisad se premjesti na drugo udaljenije mjesto u pčelinjaku. Sva stara pčela iz prisada letjeti će na staro mjesto i nalijetati u praznik, u kome, kad vide prazninu, a ima matičnjaka i legla, odmah će otpočeti rad, matica će se izvesti i oploditi, te ćete tako imati roj.

Ima i drugi način vještačkog rojenja u vrškarama, ali je gore opisani najlakši. Drugi načini skupčani su sa pretjerivanjem pčela, a to prije svega teško, a zatim treba da su košnice naročito za to udešene — sa otvorima na šiljku.

II. Za džirzonke.

Sve što smo rekli o prirodnom rojenju za vrškare, važi i za džirzonke. Jedino imamo da dodamo: kako se roj stresa u džirzonku. To se čini ovako:

Prije svega džirzonka se namjesti na stalno mjesto. U nju se umetne 6—8 okviraca, ako ima sa suvim saćem, dobro, ako nema suvoga saća, onda se na svaki okvirac priljepi početak — parče suvog ili vještačkog saća i tako se u košnicu poredaju, ili se od strane leta izmaknu pozadi za dva pedlja.

Kad se tako džirzonka pripremi, onda se uhvaćen roj u rojnici donese tu, i rojnica se izvrne otvorom — ustima — na više, pa se dva tri puta vrhom udari o košnicu i pčela strese na dno, a odmah zatim rojnica se u prazan prostor džirzonke izruči i pčele sruče u košnicu. Zatim se okvirci, sa ogradnom daskom pozadi, odmah gurnu na svoje mjesto do leta. Sručene pčele odmah će se popeti na okvirce i otpočeti rad. Na košnici se zabilježi datum roja i godine starosti matice, da bi znali njeno plodno stanje za budućnost.

Vještačko rojenje u džirzonkama. Vještačko rojenje u džirzonkama vrši se na mnogo načina ali ćemo spomenuti nekoliko najlakših i najprostijih:

1. Rojenje na nalet, vrši se isto onako kao i kod vrškara, što smo opisali.

2. Podjela gnjezda. Ovaj način vještačkog rojenja vrši se ovako:

a) Sa starom plodnom maticom u roju. Košnica za rojenje pregleda se i obilježe okvirci ispunjeni zaklopljenim crvom i mladom pčelom. To se čini u poludnevnim časovima kad je sva stara pčela na radu. Ako se nađe da se košnica može rojiti, ima n. pr. 10 okviraca punih s crvićima i mladom pčelom, onda se nađe okvirac sa maticom i prenese u novu košnicu za

roj. Zatim se uzmu još 3 okvirca sa crvom i mladom pčelom i oni prenesu u košnicu, ali se poredaju ovako: do leta se namjesti jedan prazan okvirac sa saćem, zatim okvirac s crvom, pa okvirac s maticom, i dva okvirca s crvom i onda još dva okvirca sa praznim saćem, pa odgradna daska ili prozor. Ako u prenešenim okvircima nema, ili ima malo meda, onda se u jedan prazan okvirac mora naliti šećerni sirup, da se roju nađe hrana za slučaj ako nastupi nepogoda. Time je rojenje svršeno. Zaostale stare i mlade pčele u prisadu obrazovat će iz crvića mladu maticu, i dok se ova izvede i oplodi, izleći će se sve mlade pčele, pčele će u praznim ćelijama nanijeti med, te se možete još i koristiti tim medom. Samo na 10—12 dana po rojenju treba da pregledate matičnjake, kojih će biti poviše, i između njih ostaviti samo jedan, a ostale uništiti, jer bi se inače opet rojila sa mladom maticom. Roj međutim, pošto ima svoju maticu, produžiti će rad normalno i kako se koja miada pčela izleže, matica će odmah u ispraznijim ćelijama nositi jaja, te će tako roj brzo ojačati.

b) Sa mladom pčelom i crvićima. Ovo se rojenje vrši obrnuto od rojenja pod a). Mjesto matice, prenesu se okvirci sa crvićima i mladom pčelom, od 10 okviraca — 8 ili 9, a njihovo mjesto popuni se okvircima sa praznim saćem. I ovdje će biti isti slučaj kao i kod a) t. j. roj sa mladim pčelama proizvesti će mladu maticu, a prisad sa starom pčelom i maticom, produžiti će rad.

I za jedno i drugo rojenje pod a) i b), ako imate mlade matice, ili gotove matičnjake, dobro će biti, da ih upotrebite, jer ćete za desetak petnaest dana prije imati maticu, što mnogo znači za napredak roja.

3. Smješani roj. Ovi rojevi mogu bez štete da se rade i u dobrim i u hrdavim godinama. Od 20 košnica n. pr. mogu neosjetno da se oduzmu po 2 okvirca sa zaklopljenim leglom i mladom pčelom, i da se dobije 40 okviraca, od kojih da se načine 6—7 rojeva. To se radi ovako:

U poludnevnim časovima, iz košnica koje imaju poviše okviraca sa leglom i mladom pčelom oduzmu se iz neke po 3 okvirca, iz neke po 2, i itd. prema jačini pčelca, te po 6—8 takovih okviraca grupišu se u praznu košnicu i načini roj po istom principu kao i roj pod b).

(Nastavit će se.)

Pčelarenje i pčelarsko pripovijedanje.

Piše J. B. pčelarski šegrt u K.

XXXI.

Sprava za hranjenje i napajanje pčela u košnici,

U kratkotrajnom mom pčelarenju ništa mi nije tako dodijavalo, kako upravo hranjenje i napajanje pčela u košnici. Proučio sam i po slikama i po opisima razne aparate, što ih tvorničari priugotavljaju i velikom reklamom nude. Nijedan nije mi konvenirao, a nisam se znao snaći, kako bih kojega upotrebio, pa nisam ni naručivao. Pa ipak hraniti je trebalo, napajati sam morao.

Bože, kolika packarija! Dodavao sam vodu u spužvi, a pčele ju oblijepile i zalijepile, pa i voda je ostajala u spužvi. Savjetovali me susjedi prostokošničari, da podajem pčelama hrane u raspolovljenim bazgovim cijevčicama. Priredim ih. Hrane stalo tek za lijek i to se prolijevalo, curilo, obično prevrnuo. Pokušao sam sa limenim posudicama, a ove u jednoj košnici previsoke, u drugoj preširoke, pa uza svu opreznost zadavi mi se po koja pčela.

Srdio sam se, pa napokon resignirano zaključio: kada im ne mogu pomoći, neka rade što hoće. Tako mi je propalo nekoliko prostokošničarki, što sam ih od seljaka pokupovao.

Džabe i prostokošničarke, ali moj prigoj u amerikankama moram održati. Bilo još hladno i žao mi bilo dirati u leglo, da im napunim koji okvirac i u njem podam hrane, a hrane trebaju. Nervozno osluškujem kako gladne zuje, pa otvorim ormar, u kotne bijaše još nekoliko cijevčica od bazge i one famozne kutijice od lima. U kutu kup trutovskoga saća. Instinktivno posegnem za njim i eto gotove sprave za hranjenje. Jednu stranu izrežem, skrojim potrebitu duljinu i širinu, napunim medom i turim u košnicu. Pčele navalile ko gladni vuci odnijele sve, a da ni jedna nije propala.

Od onoga časa ja ne trebam druge sprave za hranjenje i pojenje. Osobito mi je to zgodno za prostokošničarke, jer dok jednu stranu stanica na satu izrežem, oстане tako nizak, da može skoro na svako leto, pa kako su leta uska uzimam uski, ali zato dugački sat i mogu podati blizu pol kilograma hrane.

XXXII.

Jeftini i točni okvirci.

Najjeftinije je ono što si sam načiniš, a najtočnije je ono, što si sam izmjeriš. Baš s okvircima je trista muka. Ili su premale, ili prevelike, nejednake, neravne a ma svakojaki, samo ne onaki, kakove bi pčelar trebao.

Kada sam prije dvije godine počeo pčelariti, pozvao

sam vrlo okretnoga radnika, dao mu jedan okvirac, da mi prema njemu izradi okvirce, što su mi manjkali — 11 komada! — za jednu košnicu. Čovjek vrlo spretan, bavi se mnogo rezbarenjem, točan je i pouzdan u mjeranju, ali okvirca za košnice nije nikada ni vidio ni radio.

Poslije dulje vremena donio ih je. Kako mi je mnogostrano obvezan, a i voli me, izradio mi naručenih 11 okviraca, ali me upravo sklopljenih ruku molio, da si daljnu potrebu okvira drugdje naručim, jer da je njemu to vrlo teško praviti i da kod toga izgubi previše vremena.

Na zdravlje! Trebati ću nekoliko stotina okviraca, pa dok ovaj pravljenjem toliko vremena gubi, nerado ih radi, što će istom drugi reći i kako li debelo računati! Onaj čas moje pčelarsko oduševljenje spalo je barem za 50%.

Međutim pohodio sam jednoga pčelara u susjed. Štaterskoj. Pokazivao mi svoj pčelinjak, košnice i pčel. oruđe.

— A što je ovo?

— To je ler za okvirčke delati.

— Pa tko vam to radi?

— Ja sam si ih delam.

Zinem ja. Ta on je učitelj, dapače nadučitelj, pa si sam pravi okvirce!

— Pa molim vas, kako vi to radite?

On uzme iz ovećega svežnja oko metar dug jelov prutić, koji je već u pilani točno po mjeri gledom na propisanu čirinu i debljinu odpiljen, stavi ga najprije u jedan ler (Lehr-kalup), prepili na označena četiri komada, zatim ona četiri komada složi u drugi ler, zabije čavlicima i nije potrajala ni minuta, dvie i okvirac bijaše gotov.

Naravski da sam ja jedan i drugi kalup točno pregledao, da si ga uzmognem dati kod kuće načiniti.

Prvi kalup jest četverouglasti komad hrastovine dug po prilici 40 cm., visok i širok 5—8 cm. S gornje strane izdubena je uzduž grabica široka i duboka toliko, da se može u nju lahko metnuti daščica za pojedine vrste okviraca. Od svršetka grabice točno je izmjereno, koju duljinu daščice trebamo i ondje je pilom načinjen zarez, pa tako za drugu treću, četvrtu duljinu prema širini ili visini okviraca. Gotova daščica metne se u grabicu i pilom prepili u zarezu prema potrebnoj duljini. Slični kalup rabe i stolari n. pr. kada pravé pojedine dijelove za prozore, pa će i ovoga za okvirce znati svak odmah načiniti, čim mu se kaže, o čemu se radi.

Drugi je kalup za zbijanje okviraca. I njega će načiniti i malo domišljati stolar. Neka uzme točan i

podpuno pravilan gotov okvirac, pa prema njemu načini kalup za zbijanje takovih novih okvira. Da budu daščice kod zbijanja čvrste i nepomične, a da se opet gotovi okvirci iz kalupa lahko izvade, treba s unutarnje strane kalupa pričvrstiti željezna pera, a mogu se upotrijebiti i pomične drvene zagvozde, što će držati prostrane daščice okvira kod zbijanja, a satonos i dolnja daščica pričvršćuju se samim zbijanjem. Naravski da ovaj kalup mora biti na milimetre točan, čvrst i stalan tako, da se ni jedna daščica ne može ni za milimetar pomaknuti, pa je onda cijeli posao igrarija i razbibriga.

Potrebite daščice naruče se iz koje pouzdane pilane. Ja sam ih naručio od: Richard Bruskay, Holzleitenfabrik, in Brühl, Post Weitra, Niederösterreich, a radije bi ih naručio iz koje domaće pilane, da znadem koja ih pravi, ali naši ljudi ne anonsiraju! 100 metara stoji K 180, a 1000 metara K 15.

Napisao sam ovo, prem sam siguran, da i mnogi naši pčelari rade ovakim kalupima, njima ne će škoditi a opet vjerojatno ima ih dosta, koji teško dolaze do pravih okvira, pa dok mogu ja uz svoje kalupe, prem nisam učio slōjda, niti sam ikada imao posla pilom i čekićem, načiniti dnevno uz drugi zvanični posao do 100 okvira, moći će ih načiniti i svaki naš pčelar.

Čudim se, da se u našim pčelarskim knjigama ne spominju ovi tako jednostavni, a ipak pčelaru potrebni i nužni kalupi. Ja sam si konstruirao jedan kalup za zbijanje četiri vrste okvira, pa da znadem, da bi koga od pčelara zanimalo, donio bi ga sobom na kongres u Karlovac. Međutim može ga i tamo svaki stolar, po natpuku, za sat, dva načiniti.

Oglasi.

Poziv!

Kongres hrvatskih i srpskih pčelara u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji, kojemu je zaštitnikom presvj. g. Dr. Svetislav Šumanović kr. odjelni predstojnik u miru, saziva svoje

XII. kongresno zasjedanje

u kr. i sl. grad Karlovac na dan 4. rujna 1913. u 9 sati prije podne u veliku dvoranu gradske vijećnice, kojemu se Vaše p. n. gospodstvo ovim najučtivije poziva.

Gospodarsko društvo kao zadruga u Karlovcu priređuje tom prigodom gospodarsku izložbu i to: izložbu

stoke, kunića, peradi, voća, te pčelarsku izložbu. Izložba se otvara svečanim načinom dana 3. rujna t. g. u 9 sati prije podne te traje uključivo do 8. rujna t. g. Nadalje priređuje skupni izlet u bližnji starinski Ozalj-grad, pregledanje gradske munjare, gradnje željeznice Karlovac—Metlika, pa se potpisani kongresni odbor nada, da će ovo kongresno zasjedanje biti mnogobrojno posjećeno.

Naročito se ovim naši revni pčelari umoljavaju, da bi na izložbi pčela što više sudjelovali sa svojim izlošcima, kako bi si i ovaj puta osvijetlili lice.

Gg. predavači umoljavaju se, da bi rukopis svoga predavanja poslali kongresnom tajniku u St. Jankovce do 20. kolovoza t. g.

Tko želi imati vožnju iskaznicu za pogodnost vožnje na drž. željeznicama neka iste uz priklop marke od 50 filira potraži od predsjednika Dra. Antuna Rojca u Zagrebu, Vlaška ul. 2., pa će mu se ista odmah poslati, jer su već stigle.

Članovi kongresa umoljavaju se, da bi zaostalu članarinu izvolili poslati kongresnom blagajniku g. Eug. Kamenaru na Sušaku, a ostali pčelari umoljavaju se, da bi istomu izvolili pristupiti kao članovi, jer će razne pogodnosti uživati samo članovi kongresa pčelara.

Za gg. učitelje je moljeno, da za posjet kongresnog zasjedanja dobiju petodnevni dopust, kao i primjereni putni trošak.

Upozoruju se članovi pčelar. kongresa, da za vrijeme obdržavanja našeg pčelarskog kongresa, u Zagrebu traje poznati »zbor«.

Odbor kongresa hrv. i srp. pčelara.

Zagreb, 10. srpnja 1913.

Predsjednik:

Dr. Antun Rojc.

Tajnik:

Franjo Stigelmajer.

Raspravni raspored.

1. Pozdrav predsjednikov.
2. Izvještaj o zastupanim društvima.
3. Čitanje zapisnika XI. kongresnog zasjedanja na Sušaku u g. 1912.
4. Izvještaj tajnikov o radu kongresnog odbora.
5. Izvještaj blagajnikov o zaključnim računima.
6. Izbor dvojice ovjervatelja zapisnika.
7. Predlozi: a) kongresnog odbora.
b) inih predlagača.
8. Predavanja.
9. Izbor kongresnog predsjednika i odbora.

10. Rasprava o nacrtu pravila za savez hrvatskih i srpskih pčelarskih udruženja u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji.

11. Izleti.

Najavljena predavanja.

1. Marko Šaula iz Rume: O saću.
2. Đorđe Kolarović iz Vel. Radinaca: Može li svaki pčelar reći, da je gospodar svojih pčela, ako pčelari sa pokretnim saćem?
3. Eugen Kamenar sa Sušaka: Higijena u pčelarstvu. Nekoliko brojaka iz pčelarstva.
4. Pavao Wittmann iz Zagreba: a) Hranjenje pčela sladorom i neoporezovani karakterizirani slador. b) Izvještaj o bečkoj pčelarskoj školi i tečajevima. c) Praktične demonstracije sa hrvatskim košnicama.
5. Josip Burian iz Osijeka: Potrebujemo li organizaciju pčelara.

Na ubavijest.

U društvenim prostorijama (donjogradska niška pučka škola, pri glavnom ulazu prva vrata na lijevo, sobe br. 25.) izložen je u posebnim staklenkama ovogodišnji vrcani bagrenov i lipov med. Med je u staklenkama sačuvani pergament-papirom, pa se može dugo sačuvati. Jedna staklenka meda (Sadržaj pol kgr.) stoji zajedno sa staklenkom i K, a društveni članovi i pretplatnici »Hrv. Pčele« uživaju 10% popusta. Još ima samo oko 300 staklenaka, zato tko želi imati čistoga sortiranoga meda, neka se požuri.

Zaključni računi Pčelarske zadruge u Janjini za poslovnu god. 1912.

Gubitak

Račun gubitka i dobitka.

Dobitak

Troškovi oglašivanja	37	44	Sitni dohotci za otpremu	52	55
Kamate na pasivne zajmove	36	76	Nečista dobit na medu	818	32
Naknada članovima za prodani med	580	92			
Amortizacija alata	20	—			
Amortizacija requisita	10	—			
Razni troškovi	130	02			
Čista dobit na podmirbu	55	73			
	870	87		870	87

Aktiva

Bilanca.

Pasiva

Blagajna u gotovu	320	63	Pasivni zajmovi	824	09
Dugovi družnara	95	26	Neisplaćeni med družnara	1308	36
Dugovi nedružnara	774	93	Neisplaćeni med nedružnara	23	28
Sprave i alati	237	49	Poslovni udjeli zadrugara	320	—
Posude za med	303	17	Pričuva	280	26
Zaliha meda	837	72	Čisti dobitak	55	73
Poslovni udjeli kod Saveza	200	—			
Zadružne knjige i registri	43	12			
	2812	32		2812	32

Na koncu god. 1912. bilo je u zadrugi 28 članova sa 32 poslovna udjela K 320.—

Kroz god. 1912. pristupio je u zadrugu 1 član sa 1 poslovnim udjelom K 10.—

Kroz god. 1912. istupilo je iz zadruge — članova K —.—

Janjina, 30. novembra 1912.

Viđeno, svjedoči se za prepis suglasan izvorniku.

Janjina, 18. jula 1913.

D. Kaslin v. r.

Ovomu je društvu pokroviteljem hrvatski ministar Preuzvišeni gospodin dr. Theodor graf PEJACSEVICH.

Uređuje: Bogdan Fenjić.

Izlazi svakoga mjeseca na cijelom arku (8 stranā). — Članovi društva dobivaju list besplatno. — Ako bi koji od nečlanova taj list želio, može ga dobiti za godišnju pretplatu od 6 kruna. — Oglasi se primaju, te se plaća za petit-pismeni redak 16 fil. — Za inače tiskane oglase prama veličini prostora. — Pretplata, članci, dopisi i razna pčelarska pitanja šalju se na Uredništvo Osijek, donji grad. Društveni član, ako se obveže, da će svake godine priposlati izvoran dopis od najmanje 3 tiskane strane u opsegu u društveno glasilo, može biti po odboru imenovan dopisujućim članom, a kao takav ne plaća godišnjega prinosa.

Br. 8. i 9.

U OSIJEKU, za mjesec kolovoz i rujan 1913.

Tečaj XXXIII.

Nikola pl. Skerlec-Lornnički, kao prijatelj i zaštitnik naprednoga pčelarstva i gospodarstva uopće.

U drugoj polovici 18. stoljeća za blage i sretne vlade carice i kraljice Marije Terezije (1740. do 1780.) začelo se pčelarstvo po svim zemljama Austrije dizati i širiti. Mariji Tereziji bijaše sveta briga nastojati i djelovati oko blagostanja svoga cjelokupnoga naroda. U toj svojoj materinskoj brizi uvidi ta uzvišena vladarica, da je i u pčelarstvu skriven krasan izvor narodnoga blagostanja. Ona se je osvjedočila, da je pčelarstvo također od neprocjenive koristi po cijelo čovječanstvo gledom na čudorednost i podaničku vijernost. Malena pčelica, kao simbol čistoće, rada i marljivosti, živim primjerom potiče pčelare na isto. Pravi su pčelari dobri i revni gospodari, koji ljube u svem red i čistoću,

te su kao takovi uzorni državljani. Sva ova skio-nuše caricu Mariju Tereziju, da je odlučila učiniti pčelarstvo, taj živi simbol rada, čistoće i marljivosti, reda, sloge i zadovoljstva, općenitim dobrom svojih podanika. Ovim principom, pa osvjedočena, da se pčele bez temeljitoga znanja ne mogu uspješno gojiti, utemelji carica Marija Terezija god. 1770. pčelarsku školu u Beču. Učiteljem ove prve pčelarske škole u Beču bi imenovan vrstni i već tada glasoviti pčelar Antun Janža, seljak iz Kranjske. O istoj pčelarskoj školi čitamo u jednim stručnim bečkim novinama od godine 1771. od prilike ovo: „Pčelarstvo je zaista velevažan ogranak gospodarstva. Pošto se med i vosak kupuje, pa se dapače i iz inozemstva često uvažava, to ne može danas nitko ni podvojiti o vrijednosti istih proizvoda. Unatoč tomu ne opažava se u narodu prava volja za pčelarstvom, poljodjelac smatra pčelu kao kakav dar od naravi, pa misli, da su pčele samo zato veoma

marljive, da njemu prištede svaku brigu i trud. Odatle i potiče njegova skrajna bezbrižnost glede paše i hrane za pčele. K tomu se često pridruži jošte i neznanje, pa je tako svako njegovo djelovanje samo štetno, dapače ubitačno po pčele. Vojvodina je Kranjska sve druge nasliedne zemlje pretekla u pogledu pčelarstva. Stoga je i pozvan iz zemlje Kranjske vješti pčelar Janža, te je imenovan ces. kralj, učiteljem na ovdašnjoj pčelarskoj školi. Ista je škola već prošloga ljeta otvorena, ali će sistematička predavanja o pčelarstvu uopće i gojenju pčela napose otpočeti tek ovoga ljeta i to pod konac travnja, a završiti će se polovicom rujna itd.“

Otvorenjem ove pčelarske škole u Beču, zadobilo je pčelarstvo častno mjesto u okviru narodnoga gospodarstva. Akoprem je Janža bio posve jednostavni seljak iz gornje Kranjske, koji je vrlo slabo njemački govorio, to je on ipak bio muž izvanrednoga talenta i praktičnoga znanja. Za kratko vrijeme bijaše Janža po svim zemljama Austrije poznat, kao glasoviti strukovnjak u naprednom pčelarstvu. Što više dobar je njegov glas prodro preko austrijske granice u Njemačku, te su se i Nijemci povelili za njegovim tvrdnjama i dogmama.

U isto vrijeme, kada je svečanom sjednicom od 11. listopada 1776. uvedena u život kr. akademija znanosti u Zagrebu, bio je Nikola pl. Skrllec-Lomnički vrhovni ravnatelj nauka u Hrvatskoj. Iz životopisne studije, što ju je priopćio u «Narodnim Novinama» ove godine naš velezaslužni pedagog Antun pl. Cuvaj od Carevdara, priopćiti ću ovdje i našim pčelarima glavne ideje Nikole pl. Skrlleca-Lomničkoga o narodnom gospodarstvu, a te su ove: Temelj države i prvi uvjet svakoga ekonomičkoga razvoja jest pučanstvo, samo zemlja gusto napučena može napredovati i bogatom postati, pak vlada takove samo zemlje može računati na veći dohodak. „Ubi populus, ibi obulus“, ovaj aksiom merkantilističkoga sustava prigrbljuje i Nikola pl. Skrllec-Lomnički, te ga na više mjesta izražuje. Valja otklanjati zapreke množenju pučanstva; u normalnim okolnostima, t. j. ako ne ima rata, glada i kuge, u zemlji slabo nastanjenoj, broj se žiteljstva podvostručuje za 30 godina, a u zemlji dobro napučenoj može se

kroz više godina držati u ravnoteži, može se kadšto umanjiti, uvijek pako, ako ne nadođe kakova vanjska zapreka budi prirodna, budi zakonarska, za 50 godina umnoža se za jednu trećinu, pa to ide dotle, dok pučanstvo tako ne naraste, da se ili iseljuje u kolonije, ili nestankom razmjerja među produkcijom ili konsumcijom, ne počne stradati i padati.

Malen broj žiteljstva nepovoljan je i stoga jer priječi uspostavu pravoga razmjerja među produkcijom i konsumcijom.

Nerazmjerje među produkcijom i potroškom dade se odstraniti umnoženjem domaćega pučanstva, zatim davajuć pogodnosti useljenicima inozemcima kao i onim domaćima, koji se iz dobro napučena kraja presele u slabo ili nikako nastanjene. Pogodnosti te neka dade država i to: oprost od plaćanja poreza, vojničke dužnosti, gospoštinskih tereta, a druge mogla bi dati zemaljska gospoda n. pr. posagraditi kuće naseljenicima itd.

Svaki stanovnik treba da vrši neko zvanje, koje ga može hraniti (*status alimentacionis*), jer „individuum, quod non habet certum alimentacionis statum, Reipublicae oneri est“, ako pako cijeli razredi ne imaju takova zvanja, nastaju odatle pogibelji za društvo i državu. A za takove klase pučanstva drži Nikola pl. Skrllec-Lomnički: Izraelićane, Cigane i donekle Vlahe.

Zadaća je narodnoga gospodarstva (*oecomia publica*) raditi oko toga, da se umnožaju, oplemene i usavrše produkti svih triju carstva prirode; jedan od najvažnijih uvjeta materijalnoga dobrostanja i procvata gospodarstva je »ravnoteža u razmjerju među produkcijom i konsumcijom«.

Velevažna je i posve opravdana tvrdnja Nikole pl. Skrlleca-Lomničkoga osobito ova: »Okolo gospodarstva imadu svi raditi: pojedinci, oblasti i zakonodavstvo, a prema potrebi mogli bi se imenovati «Curatores oeconomiae publicae«, kao što i za neka zanimanja gospodarska, n. pr. *pčelarstvo, svilogojstvo*, itd. *posebni nadzornici*, treba ustrojiti gospodarske škole praktični, gospodarstvu vješti ljudi imali bi podučavati puk u gospodarstvu, jer se ovim načinom može doći u najkraćem

vremenu do povoljnijega rezultata. Tu zadaću bi mogli preuzeti *svećenici raznih vjeroispovijesti*, pa i zemaljska gospoda. Ovdje samo opetuje Nikola pl. Skrlec-Lomnički ono, što je još prije kao savjetnik hrvatskog namjestničkog vijeća predložio bio, da imade naime mladi kler svih zakonom priznatih vjeroispovijesti apsolvirati tečaj praktične ekonomije, a svjedodžba o tom stečena neka služi preporukom za višu službu ili bolji beneficij. Međutim sva ozbiljna nastojanja toga rijetkoga i umnoga rodoljuba oko unapređivanja pojedinih ogranaka gospodarstva, kao što je pčelarstvo, voćarstvo, vinogradarstvo itd. moradoše se izjaloviti, jer mu je za onda još manjkao dovoljan broj spremne inteligencije. Preko stotinu godina poslije smrti njegove, kadno je u nas «hrv. slav. pčelarsko društvo» (osnovano g. 1879) otpočelo ozbiljno raditi oko unapređivanja i širenja naprednoga

pčelarstva, podigao je pisac ovih redaka, kao narodni zastupnik, u hrvatskom saboru svoj glas u prilog pčelarstva i gospodarstva uopće*), ali, žalibože i taj glas ostade samo glas vapijućega u pustinji. Nesređeni politički odnošaji ne dadoše napred.

Danas je milošću Njeg. Veličanstva i povjerenjem ugarskoga ministra predsjednika preuzeo plemenitu misiju u Hrvatskoj praunuk nezaboravnoga nam Nikole pl. Skrlecza-Lomničkoga.

Kr. povjerenik dr. Ivan barun Skrlec-Lomnički, koji je na dan rođenja našega Prejasnoga vladara sretnim slučajem izbjegao ubojitom tanetu jednoga zanešenjaka, pozvan je, da hrvatski narod privede sa uzburkanoga mora u luku mira, sreće i blagostanja. Dao Bog!

Bogdan.

Priprava za uzimljanje pčelaca.

(Praktične upute.)

Sad je vrijeme, da se pčelci točno pregledavaju i za uzimljanje prirede. Samo dobro uzimljeni pčelci mogu jaki i zdravi dočekati prvu proljetnu pašu. Dobro uzimljanje pčelaca jest remek-djelo svakoga pčelara.

Prvi je uvjet dobrog prezimljenja kod svakoga pčelca, da ima dobru maticu. Dobra je matica ona, koja pravilno i obilno leže jajašca, a to može samo oplodjena zdrava i mlada matica činiti. Oprezan pčelar mora točno bilježiti starost svojih matica, pa čim je koja matica navršila treće-ljeto svoga djelovanja, treba ju prije uzimljenja uništiti i zamijeniti mlađom sposobnijom maticom. Ne nađeš li sada kod pregledavanja u kojem pčelcu nikakvoga legla, to je znak da taj pčelac nema matice. Ovakav će pčelac vrlo rado primiti dodanu mu maticu, ali za veću sigurnost ipak je bolje, ako se matica doda zatvorena u posebnom kavezu, pa tek poslije 24 sata iz kaveza ispusti. Najgore je, kada kod ovog pregledavanja naiđeš na pčelca sa grbastim leglom (Buckelbrut), jer u takova je pčelca obično jedna pčela radilica, koja leže neopložena jajašca u radiličke stanice. Iz takovih se jajašaca izlegu

dakako sami kržljavi trutovi i takav pčelac biva svaki dan slabiji, dok napokon posve ne propadne. Ako si to još za vremena opazio, dok je takav pčelac još jak, dok je naime još pun pčela radilica, dodaj mu dobru oplodjenu maticu, ali ako je već znatno oslabio, pa nema dosta pčela radilica, šteta za svaki posao; pčelu treba istjerati, a košnicu odstraniti. Ovakovu se pčelcu može dodati dobra oplodjena matica samo na ovaj način: Sve okvirce zajedno sa pčelom treba izvaditi, pa i onu preostavšu pčelu iz džirzonke sve do jedne izmesti i to na jedno 10–20 koračaja pred pčelinjakom. Posve izpražnjenu džirzonku postavi tada opet na svoje mjesto, pa okvirce onim istim redom, kako su i prije bili, poslaži u džirzonku, a dakako bez pčela, jer se sve pčele sa okviraca kamo u travu pomesti moraju. Da budeš još sigurniji ne meći u džirzonku ni one okvirce sa leglom, nego ih zamijeni drugim izgrađenim, pa možda i mednim okvircima. Na ovaj način će se opet sva pčela radilica vratiti na svoje mjesto u džirzonku, samo ona radilica pčela, koja je zaleгла trutinu, ne će, nego će se zavući kamo u travu i uginuti. Nakon ove procedure možeš dodati drugi dan tomu pčelcu dobru oplodjenu maticu i on će ju primiti, pa će biti spašen.

Drugi je uvjet za dobro prezimljenje pčelca, da

*) Vidi stenografski zapisnik 56. sjednice sabora kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije, držane dne 7. ožujka 1907.

ima dosta meda i dosta cvjetnog praška i to na pravom mjestu. Med je na pravom mjestu, ako je gore u glavi košnice, dakle kod džirzonaka (stublika) u gornjoj etaži okviraca. Ako pčelac ima 8—10 kgr. meda, izdurat će tim preko zime i dočekati prvu proljetnu pašu. Ima li pčelac malo meda, pa možda i ispod 6 kgr. treba mu već sada taj manjak nadoknaditi. Najjednostavnije je, kad oduzmeš od onog pčelca, koji ima previše, pa dodaš onomu, koji ima premalo. Ako nemaš otkle oduzimati, moraš sada hraniti. Najbolja je hrana dakako dobar med, a ako nemaš meda, tada hrani rastopljenim bijelim šećerom. U litri vode rastopi 1 kgr. šećera i to ne mora biti kuhanjem, nego je dobro, ako u vrelu vodu staviš šećer, da se rastopi. Pčelce ne valja hraniti preko dana, dok izlijetaju pčele, nego uvijek pred večer, kad prestanu izlijetati. Hranjenjem preko dana mogla bi se vrlo lako navabiti pčela tuđica, pa evo tada neprilike, a možda i grdne štete.

Treći je uvjet dobra i pravilna gradnja u ulištu. U plodištu ne smije biti mnogo trutovskih stanica, pa ako ih ima, treba to saće odstraniti iz plodišta, pa zamijeniti radiličkim stanicama.

Trutovske stanice u plodištu zadrže pčelca proljećem u razvoju, jer matica ne može rano s proljeća dovoljno prema potrebi razviti radiličko leglo. Sve neizgrađene okvirce treba također odstraniti iz plodišta i zamijeniti ih potpuno izgrađenim radiličkim stanicama. Ako ima u kojem neizgrađenom okvircu poklopljenog meda, treba taj med otklopiti i okvirac staviti natrag do prozora, pa će ga pčele sakupiti i u plodište prenijeti. Prestaro i crno saće treba također odstraniti i zamijeniti mladim saćem, jer se svaki pčelac mnogo bolje razvija na mlađem saću.

Osim ova tri glavna uvjeta za dobro prezimljenje pčelaca, mora pčelar paziti, da pčelci imaju u svom ulištu dovoljno prostora i dosta zraka, da imaju do uzimljenja puno mladih pčela i da su pčelci smješteni na mirnom mjestu, gdje ih ništa ne uznemiruje.

Kada je pčelar svim tim svoje pčelce osigurao, tada ih treba tamo pod konac listopada, pa ma i u studenom samo zatrpiti i uzimiti.

B. P.

Predavanje iz pčelarstva.

Ovaj put je to poučno i zanimivo predavanje održano u ubavom mjestu Viljevu (udaljeno od Osijeka 2 i pol sata željeznicom). Poslije 9 sati prije podne prisprijesmo nas petorica iz Osijeka na Viljevački kolodvor, gdje su nas marom tamošnjega ravnajućega učitelja Stjepana Kelrajtera i općinskoga bilježnika i načelnika Josipa Totha dočekala dvojica kola. (Od kolodvora do sela ima se voziti dobar pol sata, a u zimsko doba valjda i pol dana, jer je poljski put od kolodvora do ceste, koja vodi u Viljevo, prava provala. Ne možemo se dosta načuditi barunima Gutmann, koji su vlasnici te željezničke pruge, da oni ne premjeste kolodvor bliže do viljevačke ceste, jer bi to samo odgovaralo prometnim interesima. Op. ur.) Iza pol sata vožnje na kolima dospjesmo u mjesto Viljevo i odsjedosmo, kao gosti ravn. učitelja u njegovom gostoljubivom domu. Samo što smo se malo oprašili i udesili školsku sobu za predavanje, pođosmo zajednički k službi božjoj. Sa prodikaonice poslije propovijedi oglosio je župnik sakupljenom narodu, da će popodne biti u školskim prostorijama poučno predavanje iz pčelarstva i to odmah poslije večernjice, koja će radi

toga otpočeti ranije no obično nedjeljom, t. j. u 2 sata poslije objeda. To isto je poslije mise oglosio po selu i općinski bubnjar. Koliko je naš narod željan zdrave pouke, osvjedočismo se i u Viljevu. Već poslije pol 3 sata popodne napunila se je školska dvorana narodom. Usprkos buri i grmljavini došao je i mjestni župnik, veleč. g. Aleksander Gado, općinski načelnik i bilježnik Josip Toth, opć. blagajnik Stjepan Lovošević, odbornici: Živko Zec, Jozo i Fabijan Knežević, Mato Risović i drugi. Pošto je g. Kelrajter pozdravio u ime Viljevačan gg. izaslanike društva »Prosvjete« i »hrv. slav. pčel. društva«, a osječki ravnatelj g. Franjo Sudarević lijepo i svakom jasno protumačio svrhu jednoga i drugoga društva, otpočeo je tajnik »hrv. slav. pčelarskog društva« Bogdan Penjić predavanjem. Popularno ovo predavanje otpočelo je povješću pčelarstva, a zatim je predavač dokazivao veliku prednost naprednoga pčelarenja sa pokretnim saćem prema onomu primitivnom načinu pčelarenja sa nepokretnim saćem. Osobito je isticao prednost umjetnoga saća i vrcala, te veliku korist, što ju je napredni način pčelarenja razumno pčelaru odbaciti može. Da je pri tom predavanju palo sa strane seljaka i mnogo

raznih upita, na koje je dakako sam predavač odmah točno i posve jasno odgovarao, dokazom je, kako su svi prisutni seljaci to predavanje najvećim zanimanjem pratili. Pošto se je predavač osvjedočio kako u Viljevu (u školskom vrtu) krasno napreduju voćke, osobito jabuke, to je u svom predavanju upozorio slušateljstvo i na veliku korist, što ju pčelarstvo doprinosi pri oplođivanju voćnoga cvijeta. Kao eklatantan dokaz tomu naveo je predavač jednu njemačku naselbinu u Australiji. Ta je naselbina zasadila oveći broj raznih voćnih stabalaca, što ih je sobom ponijela iz Evrope. Te su voćke dobro napredovale i bujno cvjetale, ali plodu ni traga, dok nije u tu naselbinu pridošao jedan Nijemac sa nekoliko košnica pčela. Opazivši to naseljenici, nabavili su si pčelaca i sada se u veliko bave pčelarstvom i voćarstvom.

Predavanje ovo, koje je bilo ne samo zanimivo, nego i vrlo poučno, zasladio je predavač prikazivanjem slika na skioptikonu, kojim je ravnao osječki učitelj Josip Metzing. Sve lijepo i vjerno izvedene slike, 45 na broju, protumačio je predavač, da su se slušatelji upoznali ustrojem, životom i radom pčele medarice;

predočilo im se razno najpotrebnije pčelarsko oruđe za napredno pčelarenje, kao i uporaba istoga; vidjeli su razne sisteme džirzonaka i običnih košnica, kao i čitav niz manjih i većih pčelinjaka po raznim krajevima Evrope, Amerike i Australije.

Po dovršenom predavanju zahvalio se je predavaču toplim riječima u ime svih prisutnih Viljevcana rav. učitelj g. Kelrajter, a osječki učitelji, kao članovi društva „Prosvjete“ porazdijeliše među sakupljeni narod mnoštvo poučnih i dobrih hrvatskih knjiga, kao dar „Prosvjete“. I tako je naš seljački narod u Viljevu, uz lijepu pouku, još i zdravim hrvatskim štivom baš sjajno nagrađen. Svaka hvala za to društvu „Prosvjete“, hrv. slav. pčel. društvu, osječkom ravnatelju g. Leonardu Fichtneru, koji se je kao agilni tajnik „Prosvjete“ baš svojski zauzeo, da je do toga predavanja došlo, srdačna hvala kr. savjetniku i ravnatelju rafinerije petroleja na Rijeci p. n. g. Baraču, koji je svoje slike predavaču za to predavanje posudio, a napokon bratska hvala viljevačkom rav. učitelju i njegovoj ljubeznoj gospođi, koji su nas osječke izaslanike u svoj gostoljubivi hrvatski dom onako prijazno primili i gospodski počastili.

Bogdan.

Hranivost meda.

Nema sumnje, da je med bio prva poslastica čovječanstvu. Znademo, da je čovjek već u najstarije doba držao pčele. O tome svjedoče najstariji spomenici Egipćana i starih Indijanaca, pa biblija i književnost starih Grka i Rimljana. Stari su se Slaveni bavili jako mnogo pčelarstvom. U nepreglednim šumama sjeverne Evrope raslo je bezbroj lipa (imade ih i danas još), koje daju puno meda. Od njega su pravili jako i opojno piće medovinu.

Dok se nije znalo za slador, pčelarstvo je bilo u velike razvijeno, a kad je uspjelo iz sladorne trske i repe praviti slador, počelo je ono jako nazadovati.

Pa ipak je med hrana, koju ne može ni slador potpuno zamijeniti.

U jednom predavanju o medu veli Dr. Bärner: Želimo li znati, koju hranivu vrijednost imade med, moramo najprije upoznati vrijednost njegovoga najvećega konkurenta, a to je slador, koji se gotovo jedini upotrebljava u kavi, čaju, u kuhinji, kod ukuhavanja voća, u slastičarnama i dr. Ne treba ni spominjati, da i djeca troše slador u velikoj količini. Prema tome bi se moglo

predmijevati, da je slador dobro, probavljivo, možda najbolje hranivo.

Ipak nije tako! Slador je kao takav potpuno neprobavljiv. Da bude probavljiv, mora se ponajprije kemički promijeniti, ili kako vele „invertirati“. To biva pomoću raznih želučanih sokova. Kad je slador tako promijenjen, tek tada je sposoban za hranivost.

No ako je želudac preslab, pa ne može prirediti sav slador, da bude probavljiv, ide takav slador iz želuca neprobavljen, pa prouzrokuje razne poteškoće, a osobito kod djece razne želučane i crijevne bolesti. Svaki je od nas, kada je jeo slador u većoj množini, iskusio te posljedice. Radi toga se čuje često govoriti, da slador i razni slatkiši nijesu zdravi za čovjeka. Da se slador učini probavljivim, mora se, kako prije spomenusmo, u želucu promijeniti, invertirati, i to u dvije vrste sladora: dextrosu i laevulosu. Istom te dvije vrste može krv nepromijenjene u sebe uzeti i upotrijebiti.

Med je pako već invertirani slador. Onaj proces, što ga čini čovječji želudac sa sladorom, da ga kemički promijeni (invertira), učinila je već pčela u svom želucu,

pa je zato med potpuno probavljiv. Med dobiva još veću vrijednost, ako uzmemo u račun važnost sladora za čovječje tijelo. Većina ljudi ne zna, da čovjek treba mnogo sladora. Čovjek jede mnoga jela, koja sadržaju u sebi mnogo škroba. Pomoću želučanih sokova pretvara se škrob u slador. Pomislimo li pako, da brašno, krumpir, povrće i mnogo drugo jelo imade svoju hranivost pripisati baš škrobu, lako ćemo pojmiti, koliku množinu sladora treba čovječje tijelo za svoj razvitak. Dapače i u mlijeku, koje je isključiva hrana dojenčadi, imade mliječnoga sladora, koji se mora prije promijeniti, da bude probavljiv. Uzmemo li to sve u obzir, dolazimo do prevažnoga zaključka, da od sviju vrsta sladora treba čovjek samo t. zv. invertirani slador (dextrosa+laevulosa=medni slador). Sve ostale vrste sladora mora želudac kemički promijeniti prije, nego li budu sposobne za probavu.

Toga radi valjalo bi med upotrebljavati što više za hranu, osobito kod djece. No hraniva vrijednost svakoga meda nije jednaka. U trgovinu dolazi danas vrcani i muljani (prešani) med. Pod imenom vrcanoga meda dolaze u naše trgovine iz inozemstva t. zv. sirupi (pogotovo krumpirov sirup). Taj sirup je krasne jasne boje, a teka poput linoga meda. Takav je med za čovječji želudac pravi otrov. Sirup se ne daje razlikovati od meda okusom, već samo kemičkom analizom. Zato tko želi biti siguran, da uživa med, a ne sirup, neka ga kupuje samo u potpuno solidnim trgovinama.

Druga je vrsta meda muljani med. Taj se dobiva tako, da se pčele u jesen uguše, a onda se prešom istisne med iz saća. U to se doba nalazi u saću i pčelinjega legla u raznom stupnju razvitka. Dok se med ispreša, prođe katkada i po više tjedana (dapače i mjeseci) leglo se u takovom saću rastvara, gnjili, pa takav med nikako ne može da bude zdrav.

O hranivosti meda spominjemo ovdje jošte i izvadak iz časopisa »Gesundheit«: »Što se tiče probavljivosti, hranivosti i teka, teško da imade među premca. Med prolazi potpuno u krv i time podaje tijelu nužnu toplinu. Kad se turista u Švicarskoj čuti krepčijim poslije zajutarka, komu je redovito dodan med, kada verući se po strminama lakše diše i ne umara se tako lako, nije to nikakvo utvaranje, već zgoljna činjenica, jer je on sa svakom žlicom meda, koju je pojeo, dobio više hranivosti, koja ga jača, nego li bi dobio s najjačim maslacem.«

Navodimo još Denulera, koji u poznatoj svojoj knjizi »Hoćete li biti stari?« piše: »Jedite svaki dan u jutro

najbolju hranu i med. Udrobi u mlijeko kruha, a poslije toga uzmi žlicu čista nepatvorena meda. To je za svakoga najzdraviji, najhraniviji i najtečniji zajutak.«

Djeca, koja naglo rastu, hlepe za slatkim stvarima. Podajte im meda! To je bolja i zdravija hrana, nego li kakva mu drago poslastica.

U našoj domovini imade dosta meda, koji se može i po teku i po licu takmiti sa svakim inozemnim. Naglasovitiji je med na svijetu t. zv. grčki med, koji je u svjetskoj trgovini vrlo poznat i skupo se plaća. A koje biljke daju taj med? U proljeće žalfija (kadulja, Salbei, Salvia officinalis), a u jesen majčina dušica (timija, Thymus). Te iste biljke rastu u našem Hrv. Primorju u silnoj množini. Na stotine i stotine četvornih kilometara prekriva žalfija i dušica kameniti krš našega Primorja. Tisuće i tisuće metričkih centi meda propada godimice s neznanja. U jesen doduše dobiva narod dosta meda od dušice, ali u proljeće od žalfije gotovo ništa, jer u proljeće ne umije izrabiti pčelinju pašu. Međutim je i tamo krenulo na bolje. Naša kr. zemaljska vlada izaslala je prije 4 godine u primorske krajeve pčelarskoga vještaka, koji je podučavao narod u pčelarenju.* Sjeme je palo na plodno tlo. Danas dobivaju naši primorski pčelari med u svibnju od žalfije, a u jeseni od dušice. Taj je u svakom pogledu premac toli glasovitom grčkom medu.

I žalfija i dušica vanredno su ljekovite biljke, pa je zato i med tih biljki isto tako ljekovit. Što se tiče boje, jedan je i drugi svijetlo žute boje. Teku je jedan i drugi vanredna, samo se u mirisu razlikuju: Žalfijin je med nježnoga ljupkoga mirisa, dočim je dušičin jakoga ali vrlo ugodnoga.

Spomenusmo, da se u Primorju počelo vrlo lijepo razvijati racionalno pčelarstvo. Šada treba uprijeti sve sile, da se ne sustane na pol puta. Sustati bi se pako moglo, ako pčelari ne bi mogli unovčiti svoj med. Tomu nastoji pomoći Hrv. slav. gospodarsko društvo u Zagrebu (pčelarski pododbor), koje je preuzelo iz Primorja (iz mjesta, gdje se, otkada svijet postoji, nije u proljeće dobila ni kaplja žalfijinog meda) više metričkih centi meda,

*) Već pri koncu prošloga stoljeća razašiljalo je »hrv. slav. pčelarsko društvo u Osijeku« džirzonke u hrv. Primorje a god. 1902. mjeseca kolovoza držao je praktično predavanje iz naprednog pčelarstva urednik »Hrv. Pčela« u Vinodolu (mjesto: Tribajl). Vidi »Hrv. Pčela« od god. 1902. br. 9. i 10. strana 76). Tamo je već tada bilo vrcanog meda sa cvijeta žalfije. Posredovanjem »hrv. slav. pčelarskog društva u Osijeku« osnovana je god. 1903. pčelarska udruga u gradu Omišlju.

koji stavlja u promet. Svaki Hrvat, koji će kupovati med od pčelarskog pododbora :

1. zadužit će se u velike svojoj domovini, jer će poduprijeti kupovanjem meda kod nas naše domaće pčelare i

2. koristit će samomu sebi, jer mu gospodarsko društvo daje jamstvo, da je to čisti, nepatvoreni cvjetni med, a ne moguće iz inozemstva pod raznim imenima importirani otrovni krumpirov sirup.

Kvirin Broz.

Sa puta po Rusiji.

[Piše Ivan Hermann, Beč.]

Poslovno moradoh putovati u Rusiju, a tom zgodom sam donekle proučio i tamošnje pčelarstvo, o čem želim izvijestiti.

Putujući kroz Galiciju i Bukovinu, vidio sam već više ovećih pčelinjaka, sve pod vedrim nebom.

U samom Kievu, gdje sam se zadržao nekoliko tjedana, vidio sam samo pojedine košnice pčela, ali također sve postavljene pod vedrim nebom.

Istom u Fetešti na jednoj ekonomiji u Besarabiji imao sam prilike jedan pčelinjak od 120 pčelaca pobliže pregledati. I ti su pčelci svi postavljeni pod vedrim nebom. Tu sam što šta proučio, jer je posjednik toga imanja prilično dobro njemački govorio. Gospodin Mihajlo Kaufmann (tako se taj gospodar i pčelar zove) pozvao me k sebi, da mi pokaže svoje imanje. Vozikali smo se cijeli dan po poljanama, provezli smo se pokraj lijepo uređenog ribnjaka, razgledao sam njegovo svinjogojstvo i ovčarstvo, a oko poldana dođosmo do pčelinjaka. Svi su pčelci smješteni u jednom oko 30 jutara velikom voćnjaku, a svaka džirzonka ima svoj posebni krovčić, pa bi na prvi pogled pomislio, da si među spomenicima na groblju. Tu sam se zadržao dulje vremena i pojedine pčelce pregledavao. Džirzonke su postavljene sve po dva metra jedna od druge, a red od reda 3 metra udaljen. Leta su okrenuta prema istoku. Nutarnje uređenje ovih džirzonaka je posve slično Berlepševim stublikama, samo što leto nije na prednjoj strani, nego postrante, tako da su okvirci sječimice prema letu poredani. Ovakove sam džirzonke svuda po južnoj Rusiji nalazio. Kad sam zapitao prisutnog čuvara ovih pčelaca, da li rabi umjetno saće, odgovori mi on, da mu je umjetno saće poznato, ali ga još nikada nije rabio. Isti je Poljak i ono što zna naučio je u Krakovu. Kod samih pčela nisam opazio nikakove razlike od naših pčela, jedino bi rekao, da su dobroćudnije od naših. Ja sam otvorio džirzonke i pregledao pčelce kod više njih, pa akoprem je bio lijep i upravo sparan dan, nije me ma baš ni jedna pčela ubola. Pčelese nisubaš ni najmanje

uznemirivale, nego su sjedile posve mirno na saću, ma da ih nisam ni zadimio. Njihov pčelar ne poznaje pčelarske krinke, nego kada opazi, da su malo uznemirene, on ih zadimi dimom od tinjajućih starih krpeta. Da su te pčele tako mirne pripisujem jedino tome, što su smještene pod vedrim nebom i dosta razdaleko jedan pčelac od drugoga.

Najglavniju pašu za pčele pružaju tamo poljski usjevi, jer osim voćaka u voćnjaku i nekoliko vrba oko ribnjaka, nisam tamo vidio drugoga drveća. Korova, kao gorušice, mrtve koprive, čistaca i dr. nisam tamo vidio. Sije se u veliko grašak za hranu svinjama, vrlo mnogo repice, pa i kukuruz, zob i nešto djeteline, ali esparzete vrlo malo. Pokušali su sijati i faceliju. Najbolju pašu imadu pčele proljećem sa voćnoga cvijeća i sa repice, a kasnije sa djeteline i graška.

A sada da opišem u kratko gospodarstvo gosp. Kaufmanna. Cijelo imanje zaprema površinu od 1000 desjetina (1 desjetin=109.25 ara). Najviše se bavi svinjogojstvom. Tada je imao 800 komada svinja, za uzgoj, 500 prasadi i 1000 komada za timarenje (Mastschweine) i to sve jorkširske, berkširske i longširske čiste pasmine. Ugojeni se svinji dvaput na godinu šalju u Njemačku. Imao je tada i 600 komada ovaca, karakulske, perzijske i romanske pasmine. Ovcu se dvaput na dan pomuzu. Vidio sam 80 komada krava razne pasmine, a među njima i bivolica, 120 komada koza importiranih direktno iz Švicarske, pa i dugodlakih ruskih koza u velikom broju. Ima 80 teretnih konja i 150 teglećih volova, a vidio sam i lijepih čistokrvnih ždrijebaca, dobavljenih iz Njemačke i Engleske. U ribnjaku se bavi ribogojstvom. Peradarstvo je tamo također lijepo razvijeno; vidio sam osobito lijepih eksemplara tulouških i emdenskih gusaka, pekingskih, bisamskih i mandarinskih pataka, raznih pasmina kokoša: orpingtona u raznim bojama, faverolske i plymoutske pasmine itd. I golubova ima raznih pasmina, a najviše mi se dopao jedan par »Buchar—Trommler« sa tamno-crnom perikom,

koji bi sigurno na svakoj izložbi dobili prvu nagradu. Napokon našao sam tamo i raznovrsnih kunića, a među njima i novu vrst »Argentés de Champagne».

Po svemu se vidi, da je to gospodarstvo jedna formalna izložba za sebe.

Pčelinja kuga.

[Gr. Sofronijević].

Iako su mnogi pčelari povodom ove bolesti ostali bez pčela, mnogi pčelinjaci zatvoreni i mnogi pčelar za uvijek napustio svoj pčelinjak i prestao sa gajenjem pčela, zbog ove opake bolesti, ipak je ona u narodu ostala nepoznata. Naš narod, kad mu pčele na pčelinjaku naglo pomru, pripisuje raznim vračolijama, sudbini ili čemu drugom, a nikako i nikada ovu bolest poznao nije, niti je poznaje. Izuzetak čine školovani i pismeni pčelari, koji ovu bolest poznaju, čitajući knjige i listove pčelarske. A da ova bolest ipak postoji, dokaz je to, što imamo mnogo pčelinjaka, na kojima su pčele naglo izumrle i košnica, u kojima se ni jedan pčelinji roj nije htio zadržati, niti otpočeti rad u njima.

Ova se bolest javlja u najviše slučajeva s proljeća, ne baš rano, već obično u drugoj polovini ožujka i travnja mjeseca, a uzrok su joj sićušne gljivice, t. zv. *bacillus alvei*, koje se javljaju u crevima ploga. Ovaj bacil u najvećim razmjerama zarazi košnice, kad rano s proljeća otopli i matica nanese plog, a da zatim nastupe hladni i močarni dani, te se pčele ponovo povuku u gomilu, a zaleženi plog ostane bez dovoljne toplote, njege i hrane. A pri tom i ako pčele nisu prikupile i u košnicu unele dovoljno cvjetnog praška, koji u sebi zadrži bjelančevinastu hranu, a služi za spravljanje kaše za ishranu ploga. S jeseni i u drugoj polovini ljeta javlja se ova bolest kod onih pčelara, koji sa težnjom, da što više košnica vide na svom pčelinjaku, idu tako daleko, da i najmanji roj smjeste u zasebnu i veliku košnicu, ili čak šta više košnice, koje nisu spremne za rojenje, roje ih vještačkim putem, i ako se one možda te godine ni rojile ne bi.

I špekulativno prihranjivanje pčela može dati povoda, da se ova bolest razvije i u pčelinjaku ugnjezdi, ako se pčele suviše rano s proljeća ovom hranom počnu hraniti. Stoga pčelar treba dobro da poznaje svoje košnice, floru i klimu, pa da samo jake košnice pred glavnu pašu i povoljno vrijeme špekulativno prihranjuje, a nikako u svako doba i sve košnice.

Ako ova zaraza napadne još nepokriven plog,

pčele ga brzo izbace napolje i saće očiste bez težih posljedica, ako im uz to i pčelar pripomogne. Ali kad oboli pokriven (zatvoren) plog, pčele u tom slučaju nisu u stanju očistiti ga tako brzo, a naročito, ako je pored toga vrijeme hladno i močarno, te pčele ne mogu napolje izlijetati, već plog izumre, pređe u trulež i počne razvijati jak smrad. Obole li crvići u saću, mršave — sasušuju se, a zadnji im dio tijela otekne (nabrekne), rezervna hrana u ćelijama pretvori se u mutnu lepljivu masu, a crvići uginu i počnu se raspadati. Kod poklopljenog ploga, poklopci se utuže i pokažu male rupice na sredini, a kad ih raspavamo, plog je uginuo, prešao u raspadanje i pušta jako neprijatan zadah. U takoj košnici prestaje svaki rad, sve se pčele dadu na čišćenje košnice i saća, ali mrtav plog pčele ne mogu izbaciti, jer se rezervna hrana kod ploga u ćelijama pretvorila u lepljivu masu, pri tom mrtav plog jako zaudara, da ga pčele ni čistiti ne mogu, a po podu košnice vide se ugasite mrke mrvice, mrtav plog i ostala nečistoća, koja također zaudara.

Dobar pčelar ne će nikada dozvoliti, da mu se ovaj nemio gost pojavi na pčelinjaku, ali kad već primjeti, da mu je koji pčelac obolio, najprobitačnije je takovog pčelca uništiti i zarazu u početku ugušiti. Med iz tako zaražene košnice nije škodljiv za hranu ljudi, ali se nikako takov med ne smije upotrijebiti za hranu drugih pčela, niti istopljeni vosak za umjetno saće. Košnica se također ne smije upotrijebiti za drugi roj, dok se ne rasklopi, orendiše i ponovo sklopi. Bacil ove bolesti tako je čvrst i žilav, da ga ni vrijuća voda za nekoliko sati ne može uništiti. Sve što bi se kod ovako oboljelog pčelca moglo preporučiti, to je: da se pčele sa maticom i trutovima premjeste u drugu praznu košnicu i da se odnesu na neko udaljeno (10 km od svog pčelinjaka) mjesto i tu ih ostaviti da ponovo naprave saće, kao nov roj i da zaraza isčezne. Ovo samo, ako se bolest pojavila u vremenu, kad pčele prave saće i kad mogu zimnicu spremati, inače, ako se bolest pojavila pred jesen i dockan, pčele ne će do zime izraditi saće, niti sabrati dovoljno meda za zimu.

Bilo je slučajeva, da su same pčele napustile ovako zaraženu košnicu, zajedno sa medom i pologom i potražile sebi drugo i čisto sklonište. A tako isto, nov

roj, uhvaćen u košnicu, u kojoj su pčele od ove bolesti pomrle, napuštao je košnicu, ne počinjući u njoj nikakav rad, i ako je ista stajala prazna čitavu godinu dana,

Pčelarske pouke u rojenju.

(Piše: D. B. Nastavak i konac.)

Samo pri grupisanju okviraca iz raznih košnica treba poslije dobro nadimiti i još bolje sve u gomilu stresati i omesti stare pčele, koje se na okvircima zateknu, da se biju, jer mlade pčele iz raznih košnica, među sobom se ne tuku. Stare se pčele mogu i tući, ali njih nema mnogo, pošto su bile na paši, kad su okvirci oduzimani.

Nekoliko napomena za vještačko rojenje.

1. Što se ranije vještački roji, to je bolje. Pri prvoj pojavi mladih trutova može se preduzimati vještačko rojenje.

2. Pri rojenju na mladoj pčeli, ne smije se upotrebljavati dim, da se mlade pčele ne bi otjerale sa okviraca.

3. Rojevima sa mladim pčelama treba u košnici dodavati vode do 2–3 dana, jer ove ne mogu letjeti po vodu.

4. Paziti na oplodjenje mladih matiča, jer ako se ova nije oplodila, ili ako je propala pri izletu za oplodjenje, onda se mora preduzeti novo dodavanje matice.

5. Nikako se ne smije preduzimati vještačko rojenje na izmaku ljeta, kad će nestati trutova.

6. Treba uvijek dobro procjenjivati, koliko se od kog prisada može oduzimati okviraca, da sam prisad ne bi sasvim oslabio, i

7. Dobro je imati, radi vještačkog rojenja, u pripravnosti što više okviraca sa praznim ili sa vještačkim saćem.

„Тежак“.

Hranjenje pčela sladorom i neoporezovan karakterizovani slador.

U „Gospodarskom Vijesniku“, glasilo zemaljskog gospodarskog vijeća kraljevine Dalmacije, koji list izlazi u Zadru, priopćio je o tom vrlo zanimivu raspravu hrvatski pčelar Pavao Wittmann, asistent ornitološke centrale. Uvjereni, da će to i naše čitatelje zanimati, donášamo tu raspravu doslovce i bez komentara, kako slijedi: »Minulih loših godina bio sam prisiljen hraniti pčele sladorom i uzimati ih na sladornom medu, pa u kratko ovdje navodim o uspješnom hranjenju kristalnim sladorom, a napose surovim manje vrijednim sladorom.

Priređenu čistu rastopinu kristalnog sladora pčele najradije uzimaju i najbrže u med pretvaraju. Taj sladorni med ne prouzrokuje gotovo nikakvih izmetina, te pčelci u strogoj zimi 1908/9. kroz 10 tjedana ne mogavši na izlet i u ljetu isprazniti se ipak nijesu oboljeli od griže, dok su oni na prirodnom medu uzimljeni pogibali od griže. U kasnoj jeseni hranjeni pčelci rastopinom kristalnoga sladora gradili su saće, odgajali mnogo radiličkog legla i, što je gotovo nevjerovatno, neki od ovih odgajali su ličinke za mlade matice, a to je normalnim putem moguće samo ljeti, kad je paša u prirodi najjača. Na izmaku zime nije bilo na „podovima

košnica kod rečenih pčelaca gotovo ništa mrtvih, a u daljnom proljetnom razvoju imali su ovi u saću najveće kolobare legla. — Rastopina je bila priređena od 2 dijela sladora i jednoga dijela vode, te je $\frac{1}{4}$ sata provrijana. Na 6 litara rastopine ulio sam sok od 2 veća limuna, da se slador laglje invertira. (Šećerni med od neprokuhanе i nezakiseljene rastopine lako se zimi ponovno kristalizira.)

Na isti način priređivao sam rastopinu jeftinijega surovog sladora (Rohzucker) za jesensko hranjenje u god. 1911. i ovim nahranio oko 60 pčelaca, dodavši pojedinima 5 do 8 kg guste rastopine sladora. Pčele su ovu rastopinu mnogo laganije uzimale, stvarale malo voska u svojim žlijezdama, a također uzgajale malo legla. Kako je na izmaku jeseni bilo lijepo toplo vrijeme s gotovo svagdašnjim proćisnim izletima, a sama glavna zima trajala je jedva 5 tjedana, pčele su iznimno morale dobro prezimiti na ovom sladornom medu. Mrtvih pčela na podu košnice na izmaku zime nije bilo, dok je tu i tamo ipak nađeno mrlja od griže. Zdravlje pčelaca na izmaku blage zime bilo je u glavnom povoljno, dok je razvoj legla u proljeću bio razmjerno sla-

biji, a to se također može pripisati slaboj hranivosti meda iz surovoga sladora. Osim toga opazio sam u jeseni, da kod hranjenja s rečenim sladorom biva broj pčela radilica poradi istrošene tjelesne snage manji, a to dovodi do nepadnoga oslabljenja društva. Uvelike bi se pogoršalo zdravstveno stanje pčelaca, kad bi zima trajala tri mjeseca i pčele ne bi mogle obavljati pročišćujućih izleta, i kad bi sladorni med potjecao od vrlo nečistoga karakterizovanog sladora predzimom dohranjenoga.

Minule godine u svesku I. «Gospodarske Smotre» izvijestio sam o denaturiranom sladoru, a ovaj put taj izvještaj nastavljam. Madžarskim pčelarima je od kr. ug. vlade dopušteno 5.000 q karakterizovanog sladora za jesensko hranjenje i zimovanje pčelaca u god. 1912./13. Taj slador bio je surovina (Rohrzucker) pomiješana s 4% pijeska i 1% drvenih piljevina, a 1 q stajao je samo 31 krunu.

Madžarske pčelarske novine još uvijek krivo nazivaju na ovaj način pomiješan i onečišćen slador: da je »denaturiran« umjesto karakterizovan; pomiješani pijesak i piljevina ne promijene slador, a ni sladorni med. Dodanu rastopinu ovako karakteriziranoga sladora pčele već na svom rilcu oslobode od pijeska i drvenih piljevina, dok se preostala nečist procijedi u pčelinjem želucu i oslobodi se tijela kao neprobavni materijal ili izmetina.

Mnogo traženi od austrijskih organizacija u pravom smislu denaturirani kristalni slador (100 kg rafiniranoga sladora pomiješano s 0.5% paprike i 0.005% metilvioleta) nije ni minule jeseni — opet iz nepoznatih razloga — bio dopušten a prema tome sav rad i nastojanje austrijskih pčelara na žalost ostalo je neuvaženo.

Još ima važnih prigovora, a to je ovogodišnje uvođenje surovoga sladora (Rohrzucker) umjesto rafiniranoga kristalnog, znatog sladora (Rohrzucker). Iz izvještaja se vidi, da madžarski državni pčelari na svojem opservatoriju i pčelarskoj postaji kr. zemalj. pčelarske škole nijesu prije pravili pokusa s hranjenjem i uzimljenjem na sladornom medu surovoga sladora. Po svoj prilici da je ovaj jeftini i manje vrijedni slador s koje strane bio preporučen (radi prištednje) financijskoj oblasti, umjesto da

se je tražilo i molilo dopuštenje za rafinirani kristalni šećer, koji sadržaje 99.0—99.7% trskinog sladora.

Kristalni je slador (granulated) po 1 q ovaj put tek za 3 K skupiji od surovog, pa će svatko uvijek ovu neznatnu svotu rado nadoplatiti, jer kod hranjenja sa ovim nema bojazni, da bi pčele na izmaku dugotrajne zime nastradale od griže. Surovi slador je prvi izrađeni produkt sladora za čovječiji užitak manje vrijedan, često ogavna okusa, (sadržaje 86% trskina sladora) i mora biti u tvornicama rafiniran i oslobođen od sirupa melase, a tek tada prerađuje se u obične konsumne sladore.

Madžarske pčelarske novine preporučaju stavljati previše vode u rastopinu sladora, tako na jednom mjestu kažu »polu sladora, a polovicu vode«, a na drugom mjestu preporučaju za spekulativno hranjenje, da valja uzeti 1 dio meda i dva dijela vode! Posve je razumljivo, da ovu slabo zaslađenu šećernu vodu za jesenske hladnoće mogu pčele teško primati. Izvanja toplina mora djelovati da pčele svu nepotrebnu vodu iz tjela mogu ispariti. Prežitki šećerni med može se samo u saću od topline zgusnuti, svu nepotrebnu vodu ispariti i tako konačno sazreti. Za hranjenje s jako nečistim karakterizovanim sladorom potrebno je lijepo vrijeme i dnevni jaki izlijeti, da pčele mogu za ljeta izmetine izbaciti, a sav sazreli med oko zimovališta poredati. Svim bi se poteškoćama izbjeglo, kad bi visoko kr. ministarstvo uvažilo u prvom redu iskustva austrijskih pčelara i kad bi dozvolilo denaturirani slador, kakav preporuča kr. gospodarsko kemijsko pokušalište u Beču, naime kristalni slador sa spomenutim postocima paprike i boje. Tada ne bi trebalo vječitoga nadzora pčelinjaka po financijskim organima, a niti bi trebalo siliti s hranjenjem u doba, kad se pod nikakov uvjet ne smije dirati u košnicu. Nadalje ne bi trebalo određivati strogih rokova, do kojih treba da šećer nestane iz pčelinjaka. Hranjenje je opravdano i korisno samo na taj način, kako to zahtijeva priroda, a ne oblast. Tko bi ljeti za dobre paše hranio pčelce s pravim denaturovanim sladorom, tome bi bio na vlastitu štetu prirodni med bojadisan i za prođu nesposoban.

Može li svaki pčelar reći, da je gospodar svojih pčela, ako pčelari sa pokretnim saćem?*)

esto se među pčelarima čuju riječi, da je onaj pčelar, koji ima košnice sa pokretnim saćem, gospodar svojih pčela, da može njima vladati kako hoće i da ga poslije moraju slušati, riječju da »pčela mora« slušati pčelara. Ove ri-

ječi pčelari potvrđuju time, što kažu: pčelar može uskoriti ili zadržati rojdbu, može pustiti, da mu se košnice roje, a može natjerati pčele, da rade samo na sa-

*) Predavanje Đ. Kolarovića paroha, ina XII. kongresu hrv. i srpskih pčelara, držanom 4. rujna 1913. u Karlovcu.

biranju meda, može da stane na put (pretjeranom širenju legla, a može da izazove jače širenje legla, može da pusti pčele da grade saće, a može i da im ne da, da grade, može da spriječi innoženje trutova, može da košnice vještački roji, može da društva spaja, pojačava itd.

Sve to stoji i niko ne može reći da sve to ne može pčelar uraditi, a pored svega toga, što košnica sa pokretnim saćem daje pčelaru vlast nad pčelama, mnogo se puta događa, do pčele gospodare pčelaru, a ne pčelar pčelama, ili ako nije baš sasvim tako, a one ga ne slušaju, prkose mu.

Da to potvrdim, između primjera, da se vidi, kako nije dosta imati samo košnicu sa pokretnim saćem, nego da pčelaru treba još nešto, ako je rad, da može svojim pčelama zapovijedati i da ga pčele slušaju.

Gospodariti i zapovijedati svojim pčelama, znači: znati pametno njima upravljati. A ko hoće da vlada i upravlja pčelama, mora poznavati prirodu pčelinju i zakone, koji vladaju u košnici; mora znati, gdje i kad se smije ovom ili onom nagonu na put stati, kad ustavu podići, a kad spustiti. Ko to ne zna, nego pusti pčele, da jedanput rade do mile volje sve po svojim nagonima, a drugi put tima nagonima stane sasvim nogom za vrat, da bi ih ugušio, tome će se pčele ljuto osvetiti, kvariti će mu posao, i mjesto da ima hasne od svojega rada, imati će velike štete.

Nekoliko primjera neka ilustrira ovo što sam rekao.

Ko pretjerano suzbija rojdbu, kad je društvo već sasvim spremno za rojdbu, taj će se manje nabrati meda, nego da je pustio da se je košnica izrojila, da mu je dala jedan roj. Rojdba se mora sprečavati izdalje, a ne kad je nagon za rojdbom u najvećem naponu. Nagon za rojdbom mora se za rana slabiti, nagonima za gradnjom saća i za sabiranjem meda. Ne dati pčelama da grade saće, ne dati im mjesta gdje da med unašaju, puštati im da se trutovi množe i pčele da se namnože, da ne mogu već da stanu u košnicu, nego da i noći provode izvan košnice, a ne dati takoj košnici da se izroji, znači raditi na svoju štetu. Od take košnice dobit ćemo manje meda, nego da smo je pustili, da nam je dala jedan roj. — Razumije se, da se ni onaj pčelar ne će nabrati meda, koji nagonu za rojdbom nikako ne stane na put, nego pušta pčele da se roje u nedogled.

Ko vještački roji suviše rano, kad nagona za rojdbom nema u košnici, tome ne će vještački roj valjati, a matorku će osakatiti. Nagon za rojdbom javlja se postepeno. Prvo počnu graditi pčele trutovsko saće, gdje god nađu ma i najmanje praznoga mjesta u koš-

nici. — Da nagon za rojdbom jača, poznaje se po zaleženom trutovskom saću, po trutovskom leglu i izleženim trutovima. Kad počnu pčele osnivati matčinjak i kad ih matica zaleže, tada je već nagon za rojdbom na svojem vrhuncu.

Rojdbu ćemo spriječiti, ako neprestano puštamo pčele da grade saće, čim se u proljeće nagon za gradnjom saća pojavi i ako se brinemo, da pčele uvijek imaju mjesta za uneseni med.

Da pčele voljnije i veselije rade, ne smijemo sasvim stati na put leženju trutoya. Pustimo neka i one košnice, koje se ne će rojiti, grade po malo, za $\frac{1}{3}$ okvira trutovskog saća i neka se prvi trutovi iz toga saća izlegu. Ali kasnije, čim matica trutovsko saće zaleže, treba trutovski sat odsjeći. Pčele će, dok god misle na rojdbu, opet izgrađivati trutovski sat, a matica će ga opet zaleći, ali pčelar ne će pustiti, ni da se trutovsko leglo razvije, a kamoli da drugo, treće, pa možda i četvrto kolo trutova iz toga saća izide. Tako će pčele proznati svoje, zadovoljiće svoj nagon i veselije će raditi a pčelar ne će zato imati štete, jer se ne će mnogo trutova u košnici naleći.

Ko hoće da mu pčele grade lijepo pčelinje saće, mora voditi račun o pčelinjem nagonu za gradnjom saća. Ko o tome ne vodi računa, taj će imati u košnicama više trutovskoga nego pčelinjega saća, pa i samo vještačko saće ne će mu pčele lijepo izgraditi, nego će po njemu praviti trutovske ćelice i matičnjake.

Nagon za gradnjom saća, probudi se u pčela odmah s proljeća, čim krene bolja paša. To pčele pokazuju što počnu saće zanavljati i graditi saće, gdje god nađu ma i malo prostora u košnici. Ako između zaklopca i okvira ima ma za 1 cm praznoga prostora, pčele će tu odmah praviti saće. U početku pčele grade pčelinje saće, zato im se odmah s proljeća mogu davati i počeci. Ali kad se počne u pčela buditi nagon za rojdbom, okrenu graditi trutovsko saće. Sada će pčelar davati pčelama čitavo vještačko saće da ga izrađuju. Da ne bi kvarile i nagrđile vještački sat, gradeći po njemu trutovske ćelice a docnije i matičnjake, neka im pčelar, kao što sam čas rekao, ostavi u jednom okviru, na kraju plodišta, za $\frac{1}{3}$ okvira praznoga prostora, gdje će pčele moći graditi trutovsko saće.

Pčele najbrže rade na saću do rojdbu, ali ako je dobra paša, pčele grade i preko cijeloga ljeta. Pred jesen se nagon za gradnjom saća ugasi. Pozni rojevi i parojci grade i u jesen, samo ako ima pašu. Rojevi grade najbrže, samo ako ima iole pašu. Da rojevi ne

prestanu graditi, kad paša presijeće ili kad zaokupi hrđavo vrijeme, treba ih prihranjivati. Prihranjivanjem se, na vještački način, budi u pčela nagon za gradnjom saća. Prihranjivanjem izazvat ćemo društvo pčelinje da gradi i onda, kad društva, koja se ne hrane, i ne misle da grade saće.

Nagon za gradnjom saća ne treba sasvim ugušiti. Ma jedan sat treba svako društvo da izgradi. Ne treba se bojati, da ćemo manje dobiti meda, kad pustimo da pčele pomalo grade.

U nevrijeme ne treba davati pčelama vještačko saće, da ga izvedu. Jedan mi se pčelar tužio, kako pčele ne će da izgrade vještačko saće, mislio je da je saće talzificirano. A znate li zašto nisu htjele pčele da grade? Zato, što je taj pčelar, sigurno je bio početnik, u jesen o Krstov danu, davao pčelama vještačko saće.

Ko istresa med, kad se ne smije istresati i koliko se ne smije istresati; ko bezmatiči i mijenja matice, kad tome nije vrijeme; ko spaja i pojačava društva, kad se

to ne radi, i radi te poslove kako ne treba; ko ne vodi računa o redu, koji vlada u košnici; nego radi kako mu je volja, pa saće razmeće i ređa, kako mu na pamet padne; ko vještačko saće ne umeće na pravo mjesto u košnicu; ko se miješa u pčelin posao, pa pred zimu, razmiješta saće s medom, kako on misli, a ne kako priroda pčelinja zahtijeva; ko na istu ne pazi kad paša presijeće, kad istresa med i kad je slaba paša, itd., tome nikad ne će ispasti posao kako želi. Uvijek će mu pčele kvariti račun i ne će ga slušati, nego će mu pokazati, da nije on njihov gospodar.

Ko hoće da vlada pčelama, mora dobro poznavati njen život i njene nagone, i mora znati kad i koliko će koji nagon smjeti ograničiti, i kad i koliko smije pustiti pčele, da rade po svojim nagonima.

Izgleda mi, da pčele neprestano govore pčelaru: upoznaj nas, pa vladaj!

Gj. Kolarović,
paroh.

Pčelarsko pismo*)

N. 27. kolovoza 1913.

Vrli prijane!

Ti dakle otputova, jer Ti gosp. »financminister« blagoizvolio podijeliti dopust. Ja ne mogu od te nevoljne kiše ni u pčelarska predavanja, dok ne oljepša, a baš imadem želju, da si razgalim srce pred pčelarima, pa da im malaksanje u nadu ovogodišnje pčelarske proizvodnje izbijem iz glave. Strava je, naime svuda. Počesmo iza dobrog proljeća i vrcati, ali udari nevrijeme, poplave, tuče, pa košničari, kojim se pčelci nešto okasno izrojiše, nađoše i iste prvence mrtve. Ja, istina, ne stradah, ali o vrcanju sada ni govora. Ne gubim ipak nadu u jesen.

Nu ovdje mi pade na um karlovački kongres. Spremaju se ljudi tamo. Pitam ih što će predložiti u korist pčelarstva. Ništa — vele.

Kad je meni teško uz jednu plaćicu, a naredba, bolje ponukanje vis. kr. zem. vlade da općina učiteljima pomogne potporom, ne upaljuje, to dajte, ljudi božji, predložite na kongresu ovo: Kao što god se strogo i pod globom zabranjuje prerana berba kukuruza i grožđa, tako bi se imalo zabraniti i kupovanje meda koncem kolovoza i početkom rujna. Pretrglije u to doba kupuju med i zajedno (u prostim košnicama) i leglo. Sve

zgnjave u bure, a onda je naš med zadnje vrsti — samo za medičare i patvarače meda kao dodatak.

U južnom Tirolu za bolesnike, te u inim alpskim krajevima za rekonvalescente mnogo se preporuča, propisuje i daje med sa maslacem (smiješano). Ali čiji? Onaj iz Ugarske. Zašto i mi da ne zamolimo visoku vladu, e ne bi bar do 1. listopada dozvolila pretrglijama kupovanje meda od prostokošničara na čem oni služe 80% sebi, a u stranom svijetu ruše glas našem medu.

Lijep bi bio i prijedlog, da se umoli v. kr. z. vlada, neka se i za tu, »nuzgrednu« tobož-granu gospodarstva žrtvuje, pa da se nađu stalni učitelji za pčelarstvo, a napokon, da se pčelari jednog sela ili okolicē ponukaju na uzajamno potpomaganje sjetvom pčelarskog bilja. Već su i seljaci počeli uviđati, da se proljećem od repice pčele lijepo mogu pomoći. Sazrelo sjeme za proizvodnju ulja može opet i drugu korist dati, a poslije žetve repice neka bi se posijala heljda, pa eto u 1 godini dvije pčelarske paše na istom zemljištu. Takovim glavnim pašama bi smo pokrili nedaću na medu u kišovitom ljetu.

I drugo koješta, pođeš li onamo treba predložiti, ali s dodatkom, da stvar ne ostane samo na papiru.

Sjedni onda i Ti, ako Ti božja rosica ne da ispod krova pod tinurno nebo, pa mi napiši o uspjehu pohoda na kongres, a dotle pčelarsko pozdravlje od Tvog

Jakše.

*) Za kongres je ovo pismo zakasnilo, jer ga ne mogosmo prije uvrstiti, ali ćemo u tom pismu istaknute prijedloge uvažiti pri glavnoj skupštini »hrv. slav. pčel. društva u Osijeku.« Op. ur.

Naši dopisi.

Jasenovac, kolovoz 1913.

Mislim gosp. tajniče, da će Vas zanimati, ako Vam napišem nekoliko redaka, kako napreduju pčele u mojem kraju, naime u jasenovačkoj okolini. Ovdje ove godine nije bilo toliko rojeva, kako to obično biva u dobrim godinama. Rojevi su znali nasijedati po 14 dana, pače i više, pa sam mislio, da je to samo kod mene, ali su se i drugi na to jako tužili. To silno zatezanje sa rojenjem prouzrokovalo je mnogo štete, jer je za ono vrijeme bilo još dosta paše, pa su mogle pčele nanijeti meda, a onako su badava sjedile. S proljeća se pokazala dobra paša, pa se je vidilo već prilično meda u košnicama, kad najednom nadođe kiše i ružna vremena, a pčele uz pripomoć trutova pojedohle ono meda, što je bilo. Kašnje je, uslijed silnih kiša, nadošla velika voda, koja je sve poplavila. Ta voda još i danas stoji, pa ako i opada, to tako slabo, da je grozota. Sada opet počehle kiše, a Sava ko na komandu opet raste i tako neprestano sa zla na gore.

Sada u košnicama nema ništa meda, a po svoj prilici da ga ne će ni biti, kad ga nemaju gdje da nađu; bit će dakle red hraniti ih preko cijele zime. Za prošlih kiša poginulo je mnogo pčelaca ovdašnjim pčelarima, koji pčelare u košnicama pletarama, jer nisu pazili, a nisu niti mislili, da je pčelama ponestalo hrane, pa su od glada uginule. Ja sam kod toga bio jako oprezan, pa na sreću nisam ih ni trebao hraniti. Kako već rekoh, meda po svoj prilici ne će biti, jer u ovoj okolini pada glavna paša u kolovozu i rujnu, a od toga ne može sada ništa biti, jer je sve vodom poplavljeno. Ako ikada, to bi sada bilo dobro pobrinuti se, da dobijemo što jeftiniji šećer za prihranjivanje pčelaca. Mislim, da će o tom biti govora na kongresu. Mogu Vam još javiti, da ćemo iz Jasenovca poći nas dvojica na kongres u Karlovac, a da li će još tko odavle ići, ne znam. Toliko za sada, a drugiput više. Uz pčelarski pozdrav.

Mato Prpić.

U kotaru Nova Gradiška.

Komarnica, kolovoz 1913.

Ova je godina, u ovom kraju barem, veoma loša po pčelarstvo i ne dao mi dragi Bog više ovakove doživjeti. Za sedam godina, otkako pčelarim, nisam lošije godine doživio, zato će mi ova godina ostati dugo i dugo nezaboravljenom.

Zimu su pčelci jako dobro prezimili, pa nisam u

nijednoj košnici našao više od dvije do tri mrtve pčele, a i meda je zateklo proljeće potpuno dosta.

Proljeće je bilo suho, pa su pčele svaku pašu upotreobile, ali uzalud, jer se je slabo nalazilo meda u cvijeću. Dan na dan je bilo toplo i upravo vruće, a i pčela u košnicama dosta namnoženo, ali meda slabo. Već u početku proljeća sam opazio, da će malo meda biti. Akoprem kod nas u posavini prija našim zemljama suša i bilo je suho, ali meda nikako.

Rojenje je išlo posve slabo i neuredno. Pčelci su bili doduše vrlo dobro napućeni sa pčelom, ali bez meda nema rojenja. Od mojih 40 pčelaca, nije se 26 nikako rojilo, a i ono što se je rojilo, ostadoše rojevi neizgrađena voska i bez meda.

Ljeto se pokazalo boljim od proljeća. Kad su začele cvjetati livade, počeo sam i ja vrcati. Med je bio jako gust, pa ga je zato bilo vrlo teško vrcati. Med, koji sam danas izvadilo, već je treći dan bio stinut kao mast tako, da sam ga mogao nožem rezati. Kad sam zadnje medište izvrcao, imao sam 100 kila meda. Moram primijetiti, da ja imam samo 20 sanduka providenih sa medištem ozgora. U plodištu su cijeli okvirici, a u medištu nad plodištem poluokvirici, dakle za polak manji od onih u plodištu. Iz plodišta ne vadim medne okvirce ma i oni bili puni meda. Drugi su mi sanduci sajednim redom okviraca, a imam i košnica pletara, od kojih slaba korist. Nakon 14 dana pogledao sam hoće li još šta biti, ali na žalost ništa. Pčele dosta, puno medište, još punije plodište pčelama, ali meda nema, pa nema. Cvjetnoga praška (peludi) također dosta, pa od toga valjda i žive pčele, da ne poginu od glada. Pčela ljuta, ali ljut sam i ja, kad nemam od nje ni na trošak, a nekmoli kakove zasluge. Još sam imao malo pouzdanja u donje livade, koje su tek počele cvjetati i u selski pašnjak, po kom znade biti dosta metvice, ali i ta se nada izjalovi; okišio srpanj, okišio kolovoz, dan na dan kiša, pa kiša. Razli se Sava iz korita i poplavi pašnjak i bujne livade. Sad više nemam nade, da bi mogle pčele makar za zimu štogod spremi, pa tako očekujemo svi pčelari u mojoj okolini veliku pogibelj, da će nam pčele još ove jeseni stradati od gladi.

Ova je godina 1913. mislim kazna od Boga, jer se dragi Bog, kao tvorac sve zemlje i što na njoj živi, jako vrijeda, te mogu reći, da nismo ni ovako zaslužili, ali se ipak ufam u Boga, jer je milosrdan i svima pčelarima želim, da bude god. 1914. sretna, zaslušana i korisna.

Adam Pavković.

Razne vijesti.

Hrv. ministar dr. Teodor grof Pejacsevich u Osijeku. U subotu 2. kolovoza t. g. počastio je svojim posjetom grad Osijek hrvatski ministar Preuzvišeni g. grof Pejacsevich, te je u maloj županijskoj dvorani primao poklonstva svih osječkih korporacija i društava.

I hrv. slav. pčelarsko društvo poklonilo se je Preuzvišenom gospodinu ministru, kao svom pokrovitelju, te ga je tom zgodom zamolilo, da bi svojim moćnim uplivom uznastojao, da se ovomu društvu opredijeljena zem. subvencija, koli za godinu 1912., toli i za g. 1913. u tečaj stavi.

Preuzvišeni je gospodin ministar primio društvene izaslanike veoma ljubezno i obećao, da će kao društveni pokrovitelj sav svoj upliv upotrijebiti na boljak i napredak ovoga društva.

Odgovor na čestitku. Kako smo to već u prošlom broju javili, čestitala je centralna uprava hrv. slav. pčelarskoga društva Njegovoj preuzvišenosti dru. Teodoru grofu Pejacsevichu, kao društvenom pokrovitelju na Previšnjem imenovanju za hrvatskog ministra. Na tu brzojavnu čestitku primio je društveni predsjednik ovaj brzojavni odgovor: »Veoma ugodno dirnut ljubeznom čestitkom, primite gospodine predsjedniče najsrdačniju hvalu i izvolite ju izručiti i ostalim članovima našega marnoga pčelarskoga društva, kojemu prigodom njegove tridesetipet godišnjice želim najljepši uspjeh. Pejacsevich».

Ovaj nam odgovor može biti sigurnim jamstvom, da se ozbiljan rad ne da denuncijacijama podlih duša osujetiti, zato se držimo i nadalje naše lozinke: »Složno napred, pa Bog pomози!»

Snimanje rojeva pčela. Pod tim naslovom čitamo u »Gospodarskom Listu» među bilješkama ovo: Jedne pčelarske novine (svakako njemačke, jer se spominje saski pčelar. Op. ur) donose o tome slijedeće: »Ako se je roj sjeo na visoko stablo, mnogi će se pčelar, osobito stariji, ustručavati, da se penje po visokoj ljestvi i da hvata roj. Radije će ostaviti, da mu roj ode, nego li da se izvrgava pogibli, da padne s ljestava. Pri tome si je neki saski pčelar pomogao na slijedeći način. Uzeo je dosta dugu motku, pričvrstio na nju brezovu metlicu i ovu polako turio u roj, koji se je objesio na visoko stablo. Za kratko vrijeme prešao je velik dio pčela na metlicu. Na to je odmaknuo motku za pol do 1 metra od roja tako, da je metlica bila izvan granja. Zatim je uzeo drugu dugačku motku i snjom stresao granu, na kojoj

je još ostao ostatak roja. Gotovo uvijek su se ovako rastjerane pčele sjele k onima na metlici. Kad se je tako čitav roj sakupio na metlici, spustio je motku i oprezno skinuo s nje metlicu, pa je čitav roj smjestio u košnicu. Nemamo ništa proti tome, ali ovom zgodom želimo samo upozoriti naše pčelare na još jedan bolji i sigurniji način, kako se može svaki roj vrlo lako skinuti, pa ma se on uhvatio i na vrh crkvenoga tornja. Uzmi komad saća sa leglom, ili, ako pčelariš u džirzonkama, izvadi jedan izgrađeni okvirac sa leglom, pa ga priveži na motku. To leglo prisloni uz roj, a za nekoliko časaka preći će matica na leglo, a s njom dakako i par hiljada pčela. Taj okvirac sa maticom i pčelom možeš staviti u praznu džirzonku, koju si već za roj udesio, pak je postavi u blizinu roja. Kada za kratko vrijeme sav roj u džirzonku siđe, postavi ga odmah na njegovo opredijeljeno mjesto u pčelinjak. Na ovaj se način postizava dvoje: roj se bez ikakve muke smjesti u džirzonku, a što je još važnije, sigurniji smo, da će roj ostati u džirzonci, jer pčele ne će napustiti legla.

Kongres hrv. i srp. pčelara u Karlovcu. Na dan kongresa 4. rujna t. g. pozdravila je kongresiste centralna uprava »hrv. slav. pčelarskog društva u Osijeku» ovom brzojavkom: Samo napred! Dvanajsto kongresno zasjedanje hrvatskih i srpskih pčelara srdačno pozdravlja. Inaš urednik je otposlao predsjedništvu kongresa ovu brzojavku: Složan i jedinstveni rad hrvatskih i srpskih pčelara bratski pozdravlja Bogdan Penjić, urednik »Hrvatske Pčele«. Na ovaj potonji brzojavni pozdrav stigao je ovaj odgovor: Kongres hrvatskih i srpskih pčelara, sakupljen u Karlovcu 4. rujna 1913., zahvaljujući na čestitci, srdačno pozdravlja svoga prvaka na polju pčelarstva. Živio Bogdan! Ovaj odgovor su potpisali: predsjednik kongresa, dr. A. Rojc; potpredsjednik prof. Eugen Kamenar; gradonačelnik G. Modrušan; izaslanik zem. vlade dr. Krištof; izaslanik českoga pčelar. društva Vojtech Novotny; M. Barač; dr. Sašel; M. Martinović; I. Antonioli; Lj. Popović; M. Konjović i mnogi drugi. O radu, kao i o važnijim zaključcima toga kongresa izvijestit ćemo naknadno.

Deset pravila, kojih se valja držati kod vrcanja meda pomoću vrcala.

I. Izaberi iz medišta saće sa medom posve ili veći-

nom poklopljenim, jer je samo ovaj med zrio i za uživanje najpodesniji.

- II. Skrbi brižljivo oko čistoće; ne stavlja saće na tlo, gdje je prah ili pjesak, da ti se saće ne zamaže.
 - III. Operi posudu za lijevanje meda sa vrelom vodom i posuši na suncu.
 - IV. Procijedi med kroz sito, da med curi neposredno u posudu i da time odstraniš razne otpatke.
 - V. Napuni posudu do vrhunca, da si kasnijim nadopunjivanjem ne pomiješaš med i da ti on zadrži jednaku gustoću.
 - VI. Ostavi med na toplom mjestu, da se valjano ustoji i čisto obojadiše.
 - VII. Želiš li med pripremiti za prodaju ili otpremu, skidaj mu najprije pjenu; ako se je već ušećerio, rastopi ga polagano nad parom, da dobije prijašnju boju.
 - VIII. Prelij med u staklenku, dok je još tekuć, da ga ne moraš raspuštati, a onda istom prelijevati, jer time bi izgubio pravi aroma (vonj).
 - IX. Prodaješ li tekući med, upozori kupca, da se pravi med mora vremenom skrutiti.
 - X. Da ti med kroz dulje vremena zadrži svoju pravu kakvoću, stavi ga u suhu prostoriju, zračnu i malo hladnu, nu ne u onakovu, gdje mrzne, jer mraz kvari prvobitni kvalitet meda, a staklenke mogu i popucati.
- (»Česky Včelar« br. VII. ex 1912.) EK-r.

Od uredništva.

Mnogi se na nas obratiše i upitaše, gdje bi mogli med prodati, zato ćemo ovdje navesti neke tvrtke, koje preuzimlju vrcani med:

1. Kranjska čebelarica zadruga Ilirska Bistrica (Kranjska);
2. Mährische Agrar- und Industrie-Bank zu Brünn (Moravska);
3. Petar Vinay 132 Roiano Triest (Istra);
4. Rudolf Richter, Aussig, Schönriesenerstrasse Nr. 83 (Češka);
5. Jakob Glücks Sohn, Wien IX/1, (Lichtensteinstrasse Nr. 11);
6. Fr. J. Schrottwiener, Honighandlung Lienz, Tirol, (Albineggerstrasse 353).

P. n. g. S. u O. Vaš sastavak, što nam ga poslaste, ne možemo uvrstiti u »Hrv. Pčelu«, jer je u njem svega i svačesa, a o pčelarstvu baš ničesa.

Oglasi.

Na ubavijest.

U društvenim prostorijama (donjogradska niža pučka škola, pri glavnom ulazu prva vrata na lijevo, sobe broj 25.) izložen je u posebnim staklenkama ovogodišnji sortirani vrcani med. Ima ga proljetnog sa voćnoga cvijeta i bagrena, a ljetnog sa lipe i poljskoga cvijeta. Med je u tim staklenkama hermetički zatvoren, pa se može dugo sačuvati. Jedna staklenka meda (sadržaj 1½ kg) stoji zajedno sa staklenkom 1 K, a društveni članovi i pretplatnici »Hrv. Pčele« uživaju 10% popusta. Ako su društvene prostorije zatvorene, otvori će ih školski podvornik, komu je predana i prodaja meda.

Poziv

svim pčelarima u pokrajini!

Pozivlje se Vaše p. n. gospodstvo na

I. kongres dalmat. pčelara

koji će se držati u foyeru općinskog kazališta u Splitu dne 16. oktobra o. g. u 9 sati u jutro

Na dnevnom je redu:

1. Pozdravni govor sazivača.
2. Izbor predsjednika, zapisničara i dvaju ovjervitelja.
3. Pčelarstvo u Dalmaciji i njegova korist u opće.
4. Organizacija dalmatinskih pčelara.
5. Eventualia.

Mole se gg. predavači, da bi rukopis svojeg predavanja poslali na adresu ove zadruge.

Tko želi imati iskaznicu za pogodnost vožnje na parobrodima parobrodarskog društva »Dalmatia«, nek se obrati g. Dinku Baselli, općinskom tajniku u Janjini.

Pčelarska zadruga

uknjižena na ograničeno jamčenje.

Janjina, (Dalmacija) 10. rujna 1913.

Ravnatelj:

D. Baselli.

Vijećnik:

M. V. Jasprica.

Šek-Konto pošt. št. br. 119.463.

Uvjeti odašiljanja!

Narudžbe otpremam onim redom, kako su došle, pak je potrebno za vremena naručivati. Potrebno je, da se svota pošalje zajedno sa narudžbom, jer inozemske pčele pouzecom ne šaljem. Jamčim za dobru dopremu pčela, pak sam spreman, da pošaljem drugu kraljicu ili pčelca, ako mi se uginula kraljica ili pčelac obratno isplaćeno natrag pošalje. Ne jamčim za štetu, koja je nastala krivnjom željeznice ili pošte (na pr. udarom i sl.) pak se u tom slučaju naknada štete može samo od željeznice ili od pošte tražiti.

VOJTĚCH SÜSS

STRUKOVNI ZAVOD PČELARSKI
PRAHA — KR. VINOHRADY.

Import i export pčela

Cijenik A) za godinu
1913.—1914.
Živi pčelci

Prodaja svih pčelarskih
potrepština

Broj	Pleme: Pčele b. 1—4, 7—10 šalju se poštom isplaćeno, pčele br. 5. 6. željeznicom na trošak kupca. Omot je uračunan u cijenama.	ožujsk travanj		svibanj lipanj		srpanj kolovoz		rujan listopad	
		K	f	K	f	K	f	K	f
Italške:									
1	Oplođena kraljica	7	35	5	85	4	35	4	35
2	Roj 1/2 kg netto	15	—	13	50	12	—	10	—
3	Roj 1 kg netto	19	—	16	50	15	—	13	—
4	Roj 1 1/2 kg netto	22	—	19	50	18	—	15	—
5	Roj za rasplod na 6 okvira sa plodom	24	—	22	—	20	—	18	—
6	Prava izvorna italška seoska koš- nica sa pčelcima, od kojeg se daju očekivati 2—3 roja . . .	26	—	25	—	—	—	22	—
Američke:									
7	Opl. kralj. zlatnožuta Golden Bees	—	—	10	—	10	—	10	—
8	„ „ „ Golden all over	—	—	20	—	20	—	20	—
9	„ „ „ Kalifornijska	—	—	20	—	20	—	20	—
Kavkaske (vrlo mirne):									
10	Oplođena kraljica	—	—	10	—	10	—	10	—

Pčele drugih plemena na posebnu ponudu.

Prodaja košnica svih priznatih i iskušanih sustava, kao i svih potreba pčel.
za cijene tvorničke! Najprobitačnije kupovno vrelo za društva i prekupnike.

Kupuje se zajamčeno pravi pčelinji med i vosak u veliko i izmjenom za pčelarske po-
trebe svake vrste.

Stručni savjeti pčelarski!

Cijenik pčela, kao i proračuni na pojedine potrebe pčelarske sabadava.